

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra církevních dějin a dějin křesťanského umění

Křesťanská výchova

**Komunistická perzekuce katolické církve na
Brněnsku**

diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Tomáš Parma, Ph.D.

Olomouc 2012

Michal Kupský

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a použil jsem při tom jen uvedené prameny a literaturu.

V Olomouci dne 11. dubna 2012

Michal Kupský

Poděkování:

Děkuji vedoucímu práce Mgr. Tomáši Parmovi, Ph.D. za obětovaný čas při konzultacích a cenné rady poskytnuté při odborném vedení práce. Dále děkuji všem těm, kteří poskytli důležité svědectví, bez nichž bych tuto práci nebyl schopen sepsat. Také děkuji panu Miroslavu Kasáčkovi za cenné rady a pomoc při získávání archivních dokumentů.

Obsah:

Úvod	6
Cíl práce	8
1. Typologie použitých pramenů	9
1.1. Archivní dokumenty	9
1.1.1. <i>Operativní dokument</i>	10
1.1.2. <i>Skupinový spis</i>	10
1.1.3. <i>Výšetřovací a trestní spis</i>	10
1.1.4. <i>Personální spisy vyšetřovatelů</i>	11
1.2. Osobní a zprostředkované svědectví	11
1.2.1. <i>Svědectví přímých účastníků</i>	12
1.2.2. <i>Svědectví příbuzných přímých účastníků</i>	12
1.3. Zpracování	13
2. Počátky komunismu v Československu	14
2.1. KSČ v třicátých letech	15
2.2. Jaltská dohoda	17
2.3. Stav po válce	18
2.4. Hlavní představitelé komunistického režimu po druhé světové válce	19
2.5. Demise vlády a komunistický převrat 1948	24
2.6. Boj proti JZD a živnostníkům	26
2.7. Vztah KSČ k církvi	27
2.8. Číhošťský zázrak	28
2.9. Likvidace řeholí	29
2.10. Události v Babicích	30
2.11. Internace biskupů	31
3. Vnislav Fruvirt a spol.	35
3.1. Mokrý - Horákov	35
3.2. Školství v Mokré a Horákově	36
3.3. Život v obci	36
3.4. Farnost Tvarožná	38
3.5. P. Vnislav	39
3.6. Formování organizace	41

3.7. Počátky	42
3.8. Letáky	45
3.9. Rozšíření skupiny	47
3.10. Další aktivity organizace	50
3.11. Příprava atentátu	52
3.12. Členové organizace	53
3.13. Struktura organizace	59
3.14. Předem naplánované?	60
4. Odhalení skupiny, zatýkání	61
4.1. Útěk a skrývání Emila Musila	61
4.2. Zatýkání dalších členů skupiny	63
4.3. Jednalo se doopravdy o skupinu?	65
5. Žaloba a soudní procesy	66
5.1. Soudní proces se skupinou Vnislav Fruvirt a spol.	66
5.2. Soudní proces s Václavem Pejřilem	70
6. Soudci, prokurátoři a vyšetřovatelé případu	75
6.1. Dr. Antonín Piak	75
6.2. strážm. Josef Skoták	76
6.3. kpt. František Jochmann	77
6.4. npor. Hynek Stojar	79
6.5. npor. Oldřich Londýn	80
6.6. npor. Podrážka Vítězslav	81
6.7. npor. Jan Šedý	82
Závěr	84
Použitá literatura	85
Zdroje on-line	87
Archivní dokumenty	87
Seznam příloh v textu	89
Seznam příloh	90

Úvod

“Evropou obchází strašidlo - strašidlo komunismu. Ke svaté štvanici na toto strašidlo se spojily všechny mocnosti staré Evropy - papež i car; Metternich¹ i Guizot², francouzští radikálové i němečtí policajti. Kde je opoziční strana, která by nebyla svými vládnoucími odpůrci vykřičena jako komunistická, kde je opoziční strana, která by opět potupnou výtku komunismu nevmetla ve tvář jak pokrokovějším opozičníkům, tak i svým reakčním odpůrcům? Z této zkušenosti vyplývá dvojí. Komunismus je již uznáván všemi evropskými mocnostmi za moc. Je svrchovaný čas, aby komunisté otevřeně před celým světem vyložili své názory, své cíle a své snahy a proti báchorkám o strašidle komunismu postavili manifest strany samé. Proto se v Londýně shromáždili komunisté nejružnějších národností a sepsali tento manifest, který uveřejní v jazyku anglickém, francouzském, německém, italském, vlámském a dánském.”³

Těmito slovy uvedli autoři Karel Marx a Friedrich Engels svou knihu - Manifest komunistické strany, která v podstatě stojí v počátku všech událostí, které tolik ovlivnily běh dějin 20. století. Události, které nejen psaly osudy mnoha národů, ale také přispěly k utrpení mnoha nevinných lidí, na úkor pohodlí a touze po moci jiných. Nastolení komunistického režimu odhalilo v mnoha lidech jejich opravdové charaktery. Spousta nevinných občanů strávilo díky diktátorskému režimu roky života ve vězení, vyhnanství, emigraci nebo v trestně pracovních táborech. Další přišli o svůj majetek, firmu, podnikání, rodinu, příbuzné či známé. Mnoho bylo utiskováno z důvodu jejich náboženského vyznání, protože byli schopní podnikatelé nebo jen proto, že nechtěli žít jak jim Strana diktuje. Období tohoto režimu bylo spojeno s utrpením, intrikami a lží, které manipulovaly se

¹ Klemens Wenzel von Metternich - 15. května 1773 Koblenz - 11. června 1859 Vídeň - rakouský šlechtic, diplomat a politik. Konzervativní kníže Metternich podpořil myšlenku vzniku Svaté aliance jako spojení 3 císařů (rakouský císař František I., pruský král Friedrich Vilém III. a ruský car Alexandr I). Účastnil se s pomocí dalších panovníků potlačení revolučního hnutí ve Španělsku a na Apeninském poloostrově. Téměř 40 let řídil rakouskou zahraniční politiku s velmi pevnými zásadami. Ostatky knížete jsou uloženy v rodinné hrobce v kostele sv. Václava v Plasech.(18)

² François Pierre Guillaume Guizot - 4. října 1787 - 12. září 1874 byl francouzský historik, politik, ministr zahraničních věcí a odpůrce revoluce v roce 1848.(10)

³ MARX, ENGELS, 1848 str. 11

svobodnou vůlí prostého člověka, vycházejících z Ústředí Strany a často i od spoluobčanů. Jako příklad nám můžou být třeba události v Babicích na Třebíčsku.⁴

V dnešní době, více než dvacet let po listopadových událostech roku 1989, se setkávám s mnoha lidmi, kteří mají na toto období zvláštní pohled. Dost mladých lidí si vůbec neuvědomuje, co měly události před pádem “Železné opony” na svědomí. Někteří dokonce ve volbách dávají své hlasy KSČM nebo do této strany vstupují v naději na dobrou politickou kariéru. Nikomu tímto nechci upřít právo na svobodné rozhodnutí a demokratickou volbu, mám ale pocit, že těmito kroky v podstatě schvalují činy, na kterých se členové této politické partaje podíleli.⁵ Z tohoto důvodu jsem se rozhodl svou diplomovou práci věnovat tématu komunistické perzekuce. Velmi rád bych zde zachytil příběh několika občanů Československa, kteří byli odsouzeni za protistátní činnost. V dnešní době máme mnoho dobrých prací zachycující ty nejrozsáhlejší komunistické akce. Chtěl bych i na příkladu zdánlivě bezvýznamného (a v měřítku k jiným malého) procesu ukázat odvahu lidí, kterým nebylo lhostejné, co se v naší vlasti děje. Zároveň také nastínit vychytralost a podlost totalitního režimu, který si dokázal najít sebemenší záminku, aby mohl odstranit nepohodlného člověka. Ze svědectví otce Vnislava i dalších občanů spojených s procesem nazvaným “Vnislav Fruvirt a spol.” bych rád provedl rekonstrukci příběhu z doby, kdy se vládní strana snažila jakýmkoliv způsobem odstranit z veřejného života svobodu, náboženství a nad vším získat svou vládu.

⁴O událostech v Babicích pojednává například kniha NAVARA, Luděk; KASÁČEK, Miroslav, Mlynáři od Babic, nakladatelství Host, 2008

⁵KSČM se jako jediná ze světových komunistických stran do této doby stále nedistancovala od událostí, které se staly v letech 1948 - 1989. Předchůdce - KSČ byla v roce 1993 postavena mimo zákon jako organizace zločinná a zavrženíhodná (č. 198/1993 Sb.) KSČM je ideovým a právním nástupcem KSČ.

Cíl práce

Ve své práci chci zachytit působení protikomunistické skupiny pod vedením Emila Musila a s ní spojeného soudního případu nazvaného “Vnislav Fruvirt a spol”. Díky svědectví P. Vnislava Fruvirta, jeho pohledu na celou situaci a s přispěním svědectví dalších žijících aktérů zmíněného protikomunistického hnutí zrekonstruovat celý případ a pokusit se zachytit pravdivě celou historickou skutečnost.

V první části se zaměřím na obecný vztah vládní strany a církve. Uvedu také několik procesů, které toto období provázely. V další části se zaměřím na proces s Vnislavem Fruvirtem a skupinou kolem Emila Musila. Pokusím se nastínit jejich činnost tak, jak ji prezentují přímí účastníci a podat tak ucelený pohled, který se bude co nejvíce blížit skutečnosti.

1. Typologie použitých pramenů

V této kapitole se pokusím shrnout dokumenty a zdroje, ze kterých jsem čerpal informace, které jsou zachyceny v této práci. Vzhledem k době, ve které se odboj a procesy udály, se můžeme vcelku pohodlně dopátrat vyšetřovacích soudních spisů, spisů StB a osobních složek jednotlivých účastníků procesu. Dokumenty k prostudování poskytl Archiv bezpečnostních složek.

Dalším zdrojem bylo svědectví žijících osob. Bohužel v dnešní době, po bezmála šedesáti letech, již jsou jen čtyři účastníci mezi živými. Navíc, ne každý chce sdělovat své zážitky z doby, na které jistě nemá nejlepší vzpomínky. Proto jsem se pokoušel kontaktovat příbuzné a známé nebo pozůstalé, kteří by mi mohli poskytnout relevantní informace. Oproti písemnému podání, které zůstalo, díky dobré práci archivů, pro nás dostupné, ústní podání se dost často vytrácí z paměti a nebo je reprodukováno s určitými neúmyslnými úpravami reálné skutečnosti.

Posledním zdrojem, který jsem použil jsou publikace, díky kterým můžeme celý příběh sledovat v kontextu tehdejší doby. Díky práci autorů, jejichž jména a názvy publikací jsou uvedeny v seznamu použité literatury, můžeme alespoň zčásti proniknout do doby, která tolik ovlivnila běh dějin celé Evropy.

1.1. Archivní dokumenty

Spisy, které se mi podařilo získat, podrobněji popíšu na několika následujících řádcích. Některé informace můžeme najít duplikované ve všech spisech. Na informace obsažené ve spisech je nutné se dívat kritickým způsobem, protože zapsané historické události jsou ovlivněny dobou, ve které spisy vznikaly. Texty tedy není možná brát doslova, ale každý musí nejprve uvážit s jakým úmyslem byly sepsány a jaký byl charakter a přesvědčení lidí, kteří se na jeho vytváření spolupodíleli (v našem případě se jedná o směřování KSČ, tehdejší terminologii a samozřejmě vyšetřovatele, soudce a jejich postoj).

1.1.1. Operativní dokument

Tento dokument obsahuje informace týkající se vyšetřování státní bezpečnosti. Obsahem spisu jsou rozkazy ke sledování určité osoby, zprávy o domovních prohlídkách, průběhu zatýkání. Například u “Žádosti o sledování” můžeme najít podrobný popis informací, které mají být o konkrétní osobě zjištěny. Jedná se ve většině případů o osobní život, rodinné a náboženské poměry od roku 1938, během druhé světové války, v letech 1945 - 1948 a po roce 1948. Další dotazy jsou směřovány k politické příslušnosti a aktivitě. Také k příslušnosti a aktivitě v jiných veřejných organizacích (Junák, SSM, ČSM, Sokol aj.). Poslední dotaz má zjistit negativní vlastnosti sledované osoby - *“Charakterové vady - jako pití, hrubé vystupování, jakož i poměr k rodině, ženám a jiné.”*⁶

1.1.2. Skupinový spis

Tento spis se zabývá působením skupiny jako celku. Na úvodních stranách nalezneme shrnutí celého případu, dále následuje žaloba na celou odbojovou skupinu. Ve spisu nalezneme také důkazní materiál (v našem případě “štvavé” letáky) a nebo fotografie předmětů doličných (zbraně atp). Nedílnou součástí dokumentu jsou také osobní složky každého z obviněných, které obsahují fotografie, soupis věcí zabavených při domovních prohlídkách. Dále je zde obsažena výpověď při výslechu a další informace zjištěné při vyšetřování.

1.1.3. Vyšetřovací a trestní spis

Výpovědi obviněných a svědků nalezneme ve vyšetřovacím spisu. Je zde uveden význam výslechu každého, kdo byl předvolán bezpečností aby o případu vypovídal. Ve

⁶ ARCHIV BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK ČR, Fond vyšetřovacích spisů, V-919 Brno - Fruvrt Vnislav a spol., Všeobecný spis (Operativní materiál), str. 21.

spisech je zapsán celý průběh vyšetřování. Pokládané otázky a odpovědi. Výtah z tohoto spisu je také součástí skupinového spisu.

1.1.4. Personální spisy vyšetřovatelů

V těchto dokumentech najdeme nejen informace o vykonávané profesi a kariérní postup, ale často také ručně psané životopisy, výsledky stranických prověrek a mnoho dalších osobních informací. Díky těmto spisům mohu aspoň obrysově zachytit charakter konkrétního člověka spjatého s případem. V personálních kartách nalezneme nejen již popsané informace, ale také dokumenty, které bychom v spisech tohoto charakteru jen stěží očekávali. Jsou zde, mimo jiné, uloženy žádosti o dovolenou, přeložení, propuštění ze služeb Ministerstva vnitra, lékařské zprávy, návrhy na povýšení a udělení státního vyznamenání, výměru výsluhy, anonymní dopisy, udání na dotyčného, osobní nebo profesní prohršky a další informace, které mohli nadřízení kdykoliv proti dotyčnému použít.

1.2. Osobní a zprostředkované svědectví

Do této kategorie patří přímí svědkové nebo lidé, pohybující se v blízkosti osob přímo spojených s případem. Osobní a zprostředkované svědectví je pro nás jako zdroj informací velmi cenný. Hned z několika důvodů. Nejen že díky těmto svědectvím získáme ke konkrétní události nové informace, ale díky nim také můžeme zhodnotit získané archivní dokumenty.

Bohužel, jak to tak bývá, to co je cenné, je dostupné jen ve velmi malém množství. Přímí svědkové jsou v této chvíli na živu jen čtyři, z nichž jeden žije v zahraničí. Získané informace, stejně jako data z archivních dokumentů, musí nutně být podrobeny kritice, a to hned z několika důvodů. První z nich je zapomnětlivost (v případě archivních dokumentů jejich ztráta). Dalším je podstatné upravení pravdy - ať už úmyslné, kdy chtěl poskytovatel

informací zkrát posluchače (čitatele) nebo neúmyslné, kdy došlo k nedorozumění mezi oběma stranami.

Zprostředkování svědkové - takto jsem nazval všechny ty, kteří poskytli svědectví získané od osoby, která přímo prožila perzekuci - byli nepřímí spojení s případem. Tato svědectví obsahují mnohem méně relevantních informací, často doplněné o osobní dojmy a zážitky. Z těchto důvodů musí být podrobena mnohem přísnější kritice než sdělení od přímých svědků.

1.2.1. Svědectví přímých účastníků

Rozhovory s Vnislavem Fruvirtem a Aloisem Tomancem - přímými účastníky procesu - jsou zaznamenány a přiložené do této práce jako příloha I, II a III.

Svědectví poskytnuté prostřednictvím pošty. Dopis od Emila Musila, přiložen jako příloha IV.

Rozhovor s Karlem Blažkem nebylo možné zaznamenat, svědectví zapsáno a uloženo v soukromé dokumentaci autora.

1.2.2. Svědectví příbuzných přímých účastníků

Tato svědectví jsem získal rozhovorem se zmíněnými osobami. Často nejsou zdokumentována. Jedná se například o telefonní rozhovory nebo krátký rozhovor s dotyčným.

Paní Benešová (vdova po Janu Benešovi) a Emil Musil ml. (syn Emila Musila) - telefonní rozhovor.

Marie Musilová - sestra Emila Musila a paní Novotná - vdova po Václavu Novotném rozhovor.

Svědectví, které poskytla prostřednictvím elektronické pošty paní Věra Osolsobě, kde zachytila informace zprostředkované bývalou manželkou Jana Osolsobě. Toto svědectví je přiloženo jako příloha V.

1.3. Zpracování

Při zpracování jsem se snažil zrekonstruovat příběh dle zjištěných informací tak, aby se co nejvíce přiblížil realitě. Kriticky jsem přistupoval k získaným archivním pramenům a dalším informacím a skládal příběh jako mozaiku. Při rozhovorech s přímými účastníky jsem postupoval podle zásad orální historie⁷. Výpovědi uvedené ve Skupinovém a Vyšetřovacím spise jsem setřídil a u jednotlivých vyslychaných hledal shodu s informacemi z poskytnutých rozhovorů. Ve všech získaných materiálech bylo nejprve nutné oddělit zrna od plev, tedy informace pravdivé a důležité od těch ostatních za přispění informací svědků. Na základě tohoto bádání jsem dospěl k nejpravděpodobnější dějové linii celé události a podle ní sestavil celý příběh.

⁷ O zásadách orální historie pojednávají publikace uvedené v seznamu použité literatury jako č. 20 a 21.

2. Počátky komunismu v Československu

Komunistická strana - ultralevicová politická strana - byla u nás založena na ustavujícím sjezdu konaném 14. - 16. května 1921. Vznik této strany byl doprovázen vnitřními boji uvnitř Socialistické strany. Její členové se postupně rozdělili na dva proudy - marxistickou levici a na druhé straně pravé křídlo, které bylo proti nebezpečí komunisticko - anarchistických metod (17). Základ nově vzniklé straně dala tedy Sociální demokracie, ze které se oddělilo marxisticky smýšlející křídlo. Prvním předsedou KSČ se stal Václav Šture⁸.

Původní názory, na to jaký dostane nově vzniklá strana směr byly velice nejednoznačné. Ve straně se vytvořily dva názorové tábory. První z nich byl reprezentován bývalým předsedou socialistů Bohumírem Šmeralem⁹. Ten prosazoval austromarxismus - tedy že každá národnost Rakouska - Uherska založí vlastní komunistickou stranu. Na nátlak Kominterny¹⁰ však byly v roce 1921 strany sjednoceny a vznikla tak Komunistická strana Československa. Šmeralův vliv byl značný a svou politiku prosazoval i nadále. Do roku 1929, kdy se do čela strany dostal Klement Gottwald se skupinou nazývanou také karlínští kluci¹¹, nebyla nikdy strana úplně nedemokratická. Proces bolševizace¹² ale započal již v letech 1925-1926. V tomto období probíhají ve straně přísné čistky. Z

⁸ Václav Šture (21. 8. 1858 - 21. 2. 1939), politik a senátor, první předseda KSČ. V květnu 1927 byl protikandidátem Tomáše Garrigua Masaryka při prezidentské volbě. (17)

⁹ Bohumír Šmeral (25. 10. 1880 - 8. 5. 1941) - jeden ze zakladatelů Komunistické strany Československa, byl příznivcem zachování Rakouska - Uherska. Představitel austromarxismu (rakouský směr marxismu, který prosazuje oddělené socialistické strany pro jednotlivé národnosti na území Rakouska - Uherska) Za doby jeho působení ve vedení KSČ se strana nikdy nestala plně nedemokratickou. Po převzetí moci Gottwaldem byl v polovině třicátých let díky svým názorům z vedení strany "povýšen" (spíše odsunut) na diplomatickou funkci ve vedení Komunistické Internacionály v Moskvě. (17)

¹⁰ Kominternu - Komunistická internacionála - mezinárodní komunistická organizace založená v Moskvě v roce 1919. Byla rozpuštěna v roce 1943 a nahrazena Kominformou. (17)

¹¹ Jako Karlínští kluci bývá často označována skupina kolem Klementa Gottwalda, která převzala moc v KSČ. Tito výrazně mladší politici, bez sociálně demokratické minulosti, nahradili ve vedení strany její zakladatele. Jejich kariéra byla založena na plné oddanosti KI, Moskvě a Stalinovi. Ve většině případů byli speciálně školeni od roku 1924. Na V. sjezdu v roce 1929 nastoupili politickou dráhu, která vyvrcholila po převratu v roce 1948. Mezi hlavní představitele této skupiny můžeme například zařadit K. Gottwalda, R. Slánského, V. Kopeckého a další. (17)

¹² Bolševizace - zpevnění vztahů a programové závislosti s Komunistickou Internacionálou (17)

původních více než 150 tisíc se v roce 1930 členská základna snížila na čtvrtinu¹³. Tyto čistky se projevy i na podstatném úbytku popularity (pokles až o 14%).

Směrování strany ujednotil až Gottwaldův nástup do vedení strany a předznamenal z určité části i politiku po získání moci v roce 1948. *“Nastává nové období, které můžeme nazvat Gottwaldovským nebo Stalinským, neboť Gottwald svou kariéru vybudoval ve stínu kariéry Stalinovy a od této linie se po celou dobu Stalinovy vlády nad mezinárodním komunistickým hnutím ani jedinkrát neodchýli, a to ani ve chvíli, kdy v Praze věšeli ty nejvěrnější z jeho druhů, kteří se s ním dostali do funkcí v roce 1929”*¹⁴.

2.1. KSČ v třicátých letech

Během roku 1929 zasáhla světový průmysl hospodářská krize. Projevy krize můžeme definovat jako obrovský propad akcií na americké burze, díky kterému nastal kolaps hospodářství po celém světě¹⁵. Nezaměstnanost v Československu prudce stoupla. Dle údajů v publikaci V. Průchy - Hospodářské a sociální dějiny Československa v 19. a 20. století se nezaměstnanost od roku 1928 do roku 1933 skoro zdvacetinasobila.¹⁶

¹³ Počet členů KSČ v jednotlivých letech:

1924 - 138 996

1925 - 93 220

1926 - 92 000

1927 - 138 000

1928 - 150 000

1929 - 81 000

1930 - 25 000

Údaje jsou citovány podle referátu Pjatnického na X. plénu exekutivy KI. Inprecorr, 29, 1929. Mlynarik, “Kdo má pravdu:”, citovaný článek udává 25000 členů v roce 1930 (15)

¹⁴ RUPNIK, 2002, str. 85

¹⁵ 25. října 1929 oznámila New Yorkská burza krach, který vyvolal řetězovou reakci a byl následován dalšími americkými burzami. Tento den, označovaný jako “černý pátek” bývá označován jako počáteční den světové hospodářské krize. (17)

¹⁶ PRŮCHA a kol., 1974 str. 503-505

Tabulka č. 1 - Vývoj nezaměstnanosti v Československu v období hospodářské krize

Rok	Počet nezaměstnaných	V %
1928	38600	1,7
1930	105400	4,8
1931	291300	13,2
1932	554100	28,3
1933	738300	33,5
1934	677000	30,7
1935	686300	31,2
1936	622700	28,3
1937	408900	18,6

Zdroj: Průcha Václav a kol., 1974 s. 503 - 505.

Této kritické situace dokázala KSČ využít ve svůj prospěch. Kritikou kapitalismu (demokracie) a vyzdvihováním marxismu si vylepšovala své volební preference. Jako velmi důležité se ukázalo budování vztahů s dělnickou třídou. Faktorem ovlivňujícím směřování a smýšlení obyvatelstva byl zajisté také postupný nástup nacistů k moci v Německu. Tato situace znamenala pro Československo přímou hrozbu, a proto dochází ke stmelování vztahů a uvolňování napětí i napříč politickým spektrem (např. mezi KSČ a socialisty)¹⁷.

Během Druhé republiky přešla KSČ do ilegality a byla úředně rozpuštěna, při osvobozování se stala velkou skupinou protinacistického odboje. Došlo také k rozdělení strany. Vznikem Slovenského štátu vznikla ilegální Komunistická strana Slovenska. KSČ byla řízena Klementem Gottwaldem z Moskvy.

¹⁷ V roce 1933 se Gottwald společně se Zápotockým podepsali pod dopis navrhujiící socialistům spolupráci. (17)

2.2. Jaltská dohoda

Na konferenci v Jaltě (dnešní Ukrajina) se během 4. až 11. února 1945 setkali představitelé Spojených států - Franklin Delano Roosevelt¹⁸, SSSR - Josif Stalin¹⁹ a Velké Británie - Winston Churchill²⁰. Z průběhu válečných bojů bylo více než zřejmé, že válka se blíží ke konci. Jednání na této konferenci proto směřovala právě k době po válce. Hlavními tématy bylo poválečné uspořádání Evropy (sféry vlivu jednotlivých velmocí), reparace pro Německo a také se projednával vznik Organizace spojených národů²¹. Pro další politický vývoj ve státech starého kontinentu mělo největší vliv, jak se později ukázalo, rozdělení Evropy po válce. Zmínění státníci se dohodli na následujícím: všem státům postiženým válkou měly být umožněny svobodné volby²². Německo bylo rozděleno na čtyři části. První z nich připadne Polsku a SSSR, další USA, třetí Velké Británii a čtvrtá Francii. Na této konferenci v podstatě byl počátek uspořádání oblastí vlivu jednotlivých supervelmocí - USA a SSSR. (4)(14)(17)

¹⁸ Franklin Delano Roosevelt (30. 5. 1882 - 12. 4. 1945) jedna z největších postav dvacátého století. Do funkce amerického prezidenta byl zvolen čtyřikrát (1933 - 1945) a tuto funkci zastával nejdéle ze všech. 15. února 1933 na něj byl spáchán atentát, při kterém byl smrtelně postřelen starosta Chicaga Antonín Čermák. Zemřel těsně po návratu z Jaltské konference. (2)

¹⁹ Josif Vissarionovič Džugašvili (známý jako Stalin) (18. 12. 1878 – 5. 3. 1953) jeden z nekrutějších diktátorů v historii, vůdce SSSR v letech 1927 - 1953. Historici se domnívají, že jeho vláda má na svědomí více obětí než druhá světová válka. (24)

²⁰ Winston Churchill (30. 11. 1874 – 24. 1. 1965) premiér Spojeného království, spisovatel a držitel Nobelovy ceny za literaturu (1953). Je často označován jako jeden z nejvlivnějších a nejvýznamnějších osob dvacátého století. (8)

²¹ United Nations Organization - mezinárodní organizace, která byla založena v San Francisku 26. června 1945 přijetím Charty OSN padesáti státy (i s ČSR). Smyslem OSN je zachování míru a mezinárodní spolupráce. Organizace byla založena jako reakce na druhou světovou válku. V dnešní době (2012) má 193 členů.

²² Byla podepsána tzv. Deklarace o svobodné Evropě (17)

2.3. Stav po válce

Po ukončení druhé světové války se v Československu konaly volby 26. května 1946. Volby měly předně stabilizovat život v zemi. Svobodých voleb se směl účastnit pouze omezený počet stran²³.

Celá republika žila přípravou a mnozí politicky prozíraví občané v nich spatřovali první střet demokracie s hrozící totalitou. Většina Čechů a Slováků však stále ještě žila s pocitem, že národní a demokratická revoluce doposud nebyla dokončena a že je třeba v ní pokračovat. Zárukou jejího úspěšného završení se jim zdála Komunistická strana Československa více než ostatní strany Národní fronty²⁴.

Komunisté se snažili využít všemožných prostředků, aby se dostali co nejvíce do podvědomí voličů a uspěli u nadcházejících voleb. Celkově se poválečného politického klání zúčastnily 4 strany. Zvítězili komunisté s 31, 05%, druzí byli Národní socialisté s 18, 29%, třetí lidovci s 15, 64% a na posledním místě sociální demokraté s 12,05%. Ze Slovenských stran se dále umístila Demokratická strana s 14, 03%, Komunistická strana Slovenska 7%, Strana slobody 1% a Strana práce 0,7%. V nově zvolené vládě se stal premiérem Klement Gottwald a komunistická strana získala dohromady 6 ministerských křesel (další 2 křesla získala KSS).

Už v předválečném období, během druhé světové války, a o to víc v době poválečné se komunistická strana připravovala na převzetí moci v Československu. Během vlády v období červenec 1946 - únor 1948 si postupně podmanila armádu, policii a další strategické instituce ve státě²⁵.

²³ Kandidovat mohly jen strany Národní fronty - 4 strany v českých zemích a 4 strany na Slovensku. Byly to: KSČ, Česká strana národně sociální, Česká strana lidová, a Československá sociální demokracie, KSS, Strana práce, Strana slobody

²⁴ Národní fronta bylo uskupení politických stran + dalších organizací, které měly převzít moc po druhé světové válce. (17)

²⁵ Komunisté nahrazovali vedoucí posty u armády, policie a ostatních institucí pro budoucí režim loajálními lidmi, a tak si postupně zjišťovali i loajalitu celých institucí.

2.4. Hlavní představitelé komunistického režimu po druhé světové válce

Do této části jsem vybral dva nejdůležitější představitele komunistické strany, kteří nejvíce ovlivňovali perzekuci církví na našem území. Kdybych zde chtěl zmínit všechny vlivné osoby a představitele tyranie, která zavládla v naší vlasti, bylo by to přes rozsah této práce.

Klement Gottwald

Narodil se v Dědicích²⁶ u Vyškova 23. listopadu 1896. Vyučil se truhlářem. V době první světové války byl vojákem rakousko - uherské armády, odkud v roce 1918 dezertoval. Stal se placeným funkcionářem již v době založení KSČ. Na Slovensku vedl jako šéfredaktor Hlas ludu a od roku 1922 také Dějiny strany. V letech 1926 - 1929 pracoval na sekretariátu strany. V roce 1929 (18. - 23. února) na V. sjezdu KSČ byli do vedení strany zvoleni "karlíňští kluci" v čele s Gottwaldem, který se stal generálním tajemníkem ÚV KSČ. Tuto funkci vykonával až do roku 1945, kdy byl vystřídán Rudolfem Slánským²⁷. Nepřestal však být předsedou KSČ. Druhou světovou válku strávil Gottwald v emigraci v Sovětském svazu, kde se snažil využít válečné situace k budoucímu převzetí moci v ČSR. Do vlasti se vrátil 10. května 1945 jako ministerský předseda. Po vítězství ve volbách 1946 byl pověřen sestavením vlády a jako předseda KSČ byl jedním z hlavních strůjců plánovaného převratu. Novým předsedou vlády byl jmenován 2. července 1946. Po demisi prezidenta Beneše byl Gottwald 14. června 1948 zvolen prezidentem

²⁶ Dědice jsou často udávány jako oficiální místo Gottwaldova narození. Je však pravděpodobně uváděno nesprávně. Fámu o Gottwaldově narození v dědicích stvořili sami komunisté. Pořídili dům, který přetvořili k obrazu svému. Z novějšího původního domu udělali chudou chaloupku. Historikové se domnívají, že pravé místo jeho narození jsou nedaleké Hoštice - Heroltice. (17)

²⁷ Rudolf Slánský (31. 7. 1901 - 3. 12. 1952), politik a člen KSČ, v letech 1945 - 1951 zastával funkci Prvního tajemníka ÚV KSČ. Během druhé světové války emigroval do Moskvy (díky svému židovskému původu všichni členové jeho rodiny, mimo bratra, který pobýval v Londýně, zahynuli v koncentračním táboře). Roku 1943 mu byla unesena dcera, kterou Slánský už nikdy neviděl. Dodnes panují spory, že byla unesena komunisty, aby získali nad Slánským moc. Po návratu z emigrace vykonával funkci Prvního tajemníka ÚV KSČ až do roku 1951, kdy byl obviněn z velezrady a špionáže. Ve vykonstruovaném procesu se přiznal pod nátlakem mučení ke všem obviněním a byl spolu s dalšími 13 obžalovanými odsouzen. 11 z 14 obžalovaných bylo odsouzeno k trestu smrti oběšením. U Slánského byl rozsudek vykonán 3. prosince 1952. (5)

Československa (byl také označován jako první dělnický prezident), kterým byl až do své smrti.

V období své vlády se stal prakticky nejmocnějším mužem ve státě. Všechny strategické posty byly obsazeny komunisty a v zemi začali rozhodovat a vládnout sovětští poradci. V období Gottwaldova mandátu došlo k mnoha vykonstruovaným procesům a bylo vyneseno více než 200 trestů smrti. Mezi nejznámější patří proces s Miladou Horákovou²⁸ a dále proces s Rudolfem Slánským a jeho jedenácti spolupracovníky²⁹, kteří byli také Gottwaldovi blízcí kolegové. Klement Gottwald zemřel 14. března 1953, týden poté, co se vrátil z pohřbu Stalina. Po příjezdu si stěžoval, že je nachlazený, ale příčiny jeho smrti byly poněkud jiné. Bylo přísně tajeno, že dlouholetý komunistický vůdce je závislý na alkoholu a zároveň trpí syfilidou. Tyto problémy byly nejspíš příčinou vydaté srdeční aorty, na jejíž následky zemřel³⁰.

Gottwaldovo tělo bylo po vzoru Leninova mumifikováno a uloženo v mauzoleu v Národním památníku na Vítkově, kde bylo vystavováno lidem. Díky špatně mumifikaci se ale tělo na přelomu 50. a 60. let začalo rozpadat. Snahy komunistických představitelů o obnovu poškozených končetin a jejich náhradu formou náhražek (ve filmových ateliérech Barrandov) ztroskotaly, a tak bylo tělo v roce 1962 zpopelněno.(5)(14)(17)

Další z významných představitelů totalitního režimu u nás byl zeť Klementa Gottwalda JUDr. Alexej Čepička, který se velice aktivně zapojoval nejen do dění ve straně,

²⁸ JUDr. Milada Horáková (25. 12. 1901 - 27. 6. 1950), česká politická, symbol odporu proti totalitnímu režimu, jediná žena popravena v komunistických procesech. Na Právnické fakultě UK byla promována v roce 1926. Během druhé světové války byla v období 1940 - 1945 uvězněna v koncentračním táboře Dachau. Jako politička za Českou stranu národně sociální přijala po druhé světové válce poslanecký mandát. Kritizovala odmítnutí Marshalova plánu a poslušnost komunistů vůči SSSR. Díky svým, pro komunisty nepohodlným postojům, byla sledována StB. V den smrti Jana Masaryka (10.3.1948) se z důvodů nezadržitelného příchodu komunistického režimu rozhodla vzdát svého poslaneckého mandátu. Ve zinscenovaném procesu (zatčena 27. září 1949), vedeném na příkaz prezidenta Gottwalda, byla odsouzena k trestu smrti. I přes protesty široké veřejnosti (vědci Einstein, Russel, umělci a další) jí nebyla udělena milost. (4)

²⁹ Proces s Rudolfem Slánským a spol byl vykonstruovaný proces provedený na nátlak Stalina. Měl sloužit jako varování pro ostatní komunistické státy, aby se neodchylovali od politiky Moskvy. Celkem bylo souzeno čtrnáct obviněných. Obvinění byli ze špionáže, spiknutí proti republice, záškodnictví a jako nepřátelé lidu. Odsouzeno bylo jedenáct obviněných k trestu smrti, zbylí tři k doživotnímu žaláři. V roce 1963 byli všichni obžalovaní rehabilitováni a někteří z nich dokonce i vyznamenáni.(14)(17)

³⁰ O smrti Klementa Gottwalda pojednává například publikace Alexej Čepička kterou vydali v roce 2008 autoři PERNES, POSPÍŠIL a LUKÁŠ na straně 261 - 168.

ale také se angažoval do církevní problematiky. Jako šéf Církevní komise přímo ovlivňoval osudy mnoha lidí, kteří byli komunistickým režimem díky svému přesvědčení perzekvováni.

Alexej Čepička

Narodil se 18. 8. 1910 v Kroměříži, pokřtil ho Antonín Cyril Stojan³¹, vystudoval gymnázium a 10. června 1929 složil maturitní zkoušky s vyznamenáním. Byl velmi nadaný student. Po maturitě začal studovat právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. Zde se podrobněji seznámil s komunistickou ideologií a začal ji velmi horlivě šířit. Nejprve mezi studenty, potom začal být aktivní ve spolku Milíč. Tento spolek se zabýval různými aktivitami - hrál divadelní hry. Mnoho z nich Čepička režíroval a podle tehdejších ohlasů velmi dobře. Ve své politické aktivitě byl velmi bezohledný a vždy se snažil dosáhnout svého cíle - za jakoukoliv cenu. Díky jeho politickým aktivitám studium na Univerzitě Karlově dokončil po osmi letech a 30. června 1937 byl promován doktorem obojího práva (titul JUDr.).

Po absolvování vysoké školy nastupuje v Moravské Ostravě jako koncipient u Dr. Vondráčka. Podle záznamů Státní bezpečnosti bylo jeho jednání často bezohledné k ostatním a snažil se dosáhnout potřebných cílů jakoukoliv cestou. (Např. paní, židovce, jejíž manžel si půjčil 195000 Kč a utekl do Francie vyhrožoval gestapem, pokud neuhradí dluh svého manžela - dle zápisu "velkými nepřijemnostmi". To bylo kolem roku 1940.).

Během druhé světové války byl Alexej Čepička nejprve pouze vyslýchán gestapem³² a poté, 5. prosince 1942, zatčen z politických důvodů. Údajně podporoval "illegale Rote Hilfe" - ilegální Rudou pomoc. Tato zmínka německé tajné policie je ovšem jediná, která se zmiňuje o Čepičkově aktivitě tohoto druhu. 19. června 1943 přišel do

³¹ Antonín Cyril Stojan (22. 5. 1851 - 29. 9. 1921) arcibiskup olomoucký, metropolita moravský, v době Čepičkova narození působil jako kroměřížský probošt. Jako politik působil jako poslanec Říšské rady a po vzniku Československa jako senátor v parlamentu ČSR. (1)(4)

³² Čepičkův první výslech se uskutečnil 10. ledna 1942. Gestapo si jej předvolalo jako svědka v případě Bobák a spol. Vladislav Bobák byl sovětský agent, který informoval sovětskou tajnou službu. Zatčen byl 6. března 1941, 12. listopadu 1942 byl odsouzen k trestu smrti. Popraven byl spolu s dalšími špiony 12. července 1943 v Berlíně. (14)

Osvětimi³³, kde byl uvězněn po 8 měsících v pracovním táboře. Pracoval jako ošetřovatel, tak měl přístup k dostatku jídla, byl ušetřen těžké práce a krutosti hlídačů. Také mohl z domova dostávat balíky s jídlem a léky. Své pracovní zařazení Čepička využíval k pomoci nemocným vězňům. 1. února 1944 byl transportován do Buchenwaldu³⁴. Když byl tábor 11. dubna 1945 osvobozen americkou armádou, byl Čepička propuštěn. Domů se vrátil koncem května.

Po válce byl jmenován předsedou národního výboru v Kroměříži. Do nového úřadu se pustil s elánem jemu blízkým. Využil své zkušenosti s působením ve spolku Milíč a pro město organizoval několik divadelních a dramatických představení. Dále chtěl v Kroměříži vybudovat letiště³⁵, plánoval celostátní výstavu věnovanou stému výročí Kroměřížského sněmu a v neposledním místě pomýšlel na vybudování moderní výstavby města. Jako předseda NV zkoušel kam až může se svými nařízeními zajít. Nejprve se pokoušel zrušit okresní soudy, potom, dle jeho názoru, z důvodu zbytečnosti, sňatky. Ve svém jednání často vůbec nebral v potaz nařízení soudů, vyhlášky ani zákony. Vše si upravoval dle svých představ a potřeb. Sam vystupoval s názorem, že *“Stanovy platí, jen pokud vyhovují místním poměrům.”*³⁶

26. května 1946 proběhly volby do Národního shromáždění, ve kterých byl Čepička zvolen poslancem za komunisty. V letech 1947 - 1948 vykonával funkci ministra vnitřního obchodu. Přestože neměl s obchodem žádné zkušenosti, osvědčil se a po převratu v roce 1948 byl jmenován ministrem národní spravedlnosti. Tuto funkci vykonával do roku 1950, kdy se stal ministrem národní bezpečnosti. Za jeho působení se uskutečnilo mnoho

³³ Koncentrační tábor Osvětim (Auschwitz - Birkenau) - největší nacistický vyhlazovací tábor ležící asi 60 km západně od Krakova. Během druhé světové války zde zahynulo více než 1,1 milionu lidí, převážně Židů. V dnešní době slouží areál bývalého koncentračního tábora jako památník a muzeum k uctění obětí, kteří v táboře zahynuli.

³⁴ Buchenwald - byl koncentrační tábor, který se nacházel v Německu poblíž města Výmara. Tábořem prošlo asi čtvrt milionu vězňů, z nichž kolem 56000 zahynulo.

³⁵ Letiště s jednou dvoukilometrovou a dvěma jednokilometrovými startovacími dráhami se mělo rozkládat na ploše více než 300 hektarů. Rozpočet byl kolem jedné miliardy tehdejších korun.(14)

³⁶ PERNES, POSPÍŠIL, LUKÁŠ, 2008, s. 66

útlaku proti československému obyvatelstvu. Počínaje založením PTP³⁷, krutým vyslýcháním zatčených až po uvěznění nepohodlných osob do nápravných a trestně pracovních táborů. Dále také je dobré zmínit Čepičkovo působení v Církevní komisi pod UV KSČ, která vydávala rozkazy a plánovala politické tahy proti církvím. Jedny z nejznámějších jsou likvidace řeholí, pod názvem Akce K, internace biskupů, a všeobecná perzekuce věřících. V těchto letech byl jedním z nejmocnějších lidí v Republice. Veliké zastání měl ve svém tchánovi Klementu Gottwaldovi, s jehož dcerou Martou se oženil 31. července 1948.

Po Stalinově a Gottwaldově smrti v roce 1953 a nástupu Chruščova³⁸ k moci, se Čepičkova moc ve státě značně zmenšila. Po projevu sovětského prvního tajemníka na XX. sjezdu KSSS v únoru 1956 odstoupil v dubnu ze všech svých funkcí, kterými disponoval. Zůstal pouze členem Ústředního výboru strany a poslancem.

“Mezi lidmi vyvolala zpráva o Čepičkově politickém pádu opravdové překvapení a na jeho rodném Kroměřížsku zčásti i nespokojenost. Politické byro UV KSČ tam vyslalo prověřené pracovníky, kteří měli situaci nejen uklidnit, ale současně také o Čepičkovi nashromáždit co nejvíce negativních a kompromitujících informací.”³⁹

Snaha UV KSČ zdiskreditovat Čepičku byla zřejmá. V roce 1958 se stranické vedení rozhodlo odebrat bývalému ministrovi Řád Klementa Gottwalda. Tato situace jej rozčílila natolik, že dostal infarkt, díky kterému se z něj až do jeho smrti v roce 1990 stal invalidní důchodce. I přes nemoc a invalidní důchod se snažil být aktivní a pracoval jako aktivista - lektor na obvodním výboru v Praze 3. V dubnu 1963 byl plenárním výborem UV KSČ vyloučen ze strany.(14)

³⁷ PTP - pomocné technické prapory byly armádní útvary, kde byly mezi lety 1950 - 1954 umístěovány politicky nespolehlivé osoby k internaci a na převýchovu. Politicky nevhodní muži byli posíláni do PTP jako levná pracovní síla. Pracovali například v dolech, kamenolomech ve stavitelství a dalších hospodářských odvětvích. Někdy také bývají nazýváni jako “černí baroni” z důvodu černých výložek na uniformě. (14)(1)(3)

³⁸ Nikita Sergejevič Chruščov (11. 4. 1894 - 11. 9. 1971) byl sovětský politik, který v letech 1953 - 1964 zastával funkci prvního tajemníka KSSS a navíc od roku 1958 byl premiérem SSSR. V mládí pracoval jako dělník a za Ruské občanské války jako politruk. Podporoval Stalinovy čistky. Na XX. sjezdu KSSS pronesl projev na téma Kult osobnosti a jeho důsledky, ve kterém odsoudil Stalinovy praktiky. Během Chruščovovy vlády byla například zbudována Berlínská zeď. (14)(24)

³⁹ PERNES, POSPÍŠIL, LUKÁŠ, 2008, s. 291

2.5. Demise vlády a komunistický převrat 1948

Krise vlády vyvolaná tzv. Krčmaňským případem, kdy třem členům vlády - Prokopu Drtinovi⁴⁰, Janu Masarykovi⁴¹ a Petru Zenklovi⁴² byly v průběhu září 1947 doručeny poštou balíčky s trhavinou. Tito politici nesouhlasili s komunistickým nápadem na zavedení tak zvané milionářské daně, která by znamenala povinnou finanční dávku pro všechny, jejichž příjmy jsou vyšší než milion korun ročně. KSČ se snažila svrhnout vinu na národní socialisty. Všechny indicie vyšetřování, které nikdy nebylo ukončeno, ale vedou do Olomouckého krajského výboru komunistické strany k jeho tajemníkovi Jurovi Sosnarovi⁴³ a také k předsedovi krajského výboru Alexeji Čepičkovi.

Tato aféra nejen že vzbudila rozruch v celé československé společnosti, ale také otřásla politickou scénou. Projev ministra spravedlnosti Prokopa Drtiny o stavu v jakém se nachází československá policie (SNB) byl další událostí, která napomohla vládní krizi. Jedním z bodů, které ministr jmenoval, bylo, že komunisté obsazují všechny strategické vedoucí pozice svými členy. Vláda přijala usnesení zabraňující těmto změnám. Drtinův projev se uskutečnil 13. února 1948. Čtyři dny po té začíná nejhlubší vládní krize. Na

⁴⁰ JUDr. Prokop Drtina (13. 4. 1900 – 16. 10. 1980) byl český politik. Před druhou světovou válkou působil jako tajemník prezidenta Beneše. V únoru 1948 podal spolu s ostatními nekomunistickými členy vlády demisi. Na základě vykonstruovaného procesu byl v roce 1953 odsouzen k 15 letům odnětí svobody. Propuštěn byl při amnestii v roce 1960. Podpořil Chartu 77, jejím signatářem se však nestal. (14)(5)(17)

⁴¹ Jan Garrigue Masaryk (14. 9. 1886 – 10. 3. 1948) syn T. G. Masaryka. Byl velvyslancem v Londýně, ministrem zahraničí Benešovy exilové vlády. V roce 1946 podepsal Chartu Organizace spojených národů. Při vládní krizi v únoru 1948 odmítl odstoupit spolu s nekomunistickými ministry. Zemřel za dosud nevyjasněných okolností 10. března 1948 (historikové spekulují mezi vraždou - naplánovanou komunisty k odstranění nepohodlného ministra nebo nešťastnou náhodou (kdy Masaryk utíkal po římse okna svého domu a spadl) a jako poslední varianta přichází v úvahu sebevražda. Nejpravděpodobnější je však dle názoru většiny možnost první - tedy že Masaryk byl zavražděn. (14)(5)(17)

⁴² dr. Petr Zenkl (13. 6. 1884 – 3. 11. 1975), politik, primátor Prahy, předseda Národně socialistické strany a místopředseda poválečné vlády (1946 - 1948). V srpnu 1948 emigroval do Západního Německa a odtud do USA. Do své smrti zastával funkci předsedy Rady svobodného Československa. V roce 1991 mu prezident Václav Havel udělil in memoriam Řád Tomáše Garrigua Masaryka II. třídy za zásluhy o demokracii a lidská práva. (14)(5)(17)

⁴³ Jaroslav Jura Sosnar - Honzák (20. 5. 1916 - 26. 11. 1989) byl komunistický politik, olomoucký poslanec, který byl spojený s Krčmaňskou aférou v roce 1948. Protože u něj bylo nalezeno větší množství zbraní a výbušnin, padlo na něj podezření ze zinscenování zmíněné aféry. Z tohoto rezignoval ze své pozice na krajském sekretariátu KSČ v Olomouci. V roce 1949 byl zbaven všech stranických funkcí, pracoval jako soustružník. V roce 1957 se dočkal rehabilitace a pracoval jako zástupce šéfredaktora časopisu Květy. Podílel se na scénářích několika filmů a psal romány zabývající se protinacistickou odbojovou činností. (14)(5)(17)

programu je projednávání zmíněného usnesení. Ministři Národně socialistické strany, lidové strany a demokratické strany plánují, že nebude-li usnesení přijato, podají demisi. Spoléhali na to, že prezident Beneš⁴⁴ demisi nepřijme nebo ustanoví úřednickou vládu. Beneš však trval na tom, že na nové vládě se budou podílet zástupci všech politických stran. Úřednickou vládu odmítal. 20. února podávají ministři tří nekomunistických stran demisi. Gottwald navrhuje prezidentu Benešovi její přijetí a doplnění vládního kabinetu dle návrhu KSČ. 24. února se uskutečnila generální stávka, které se zúčastnilo kolem 2 a půl milionu pracujících. Stávka měla prosadit zlepšení sociální a ekonomické situace. Ve dnech vládní krize, tedy mezi 17. - 25. únorem, byli zatýkáni členové stran, jejichž ministři podali demisi. 25. února se uskutečnila demonstrace na Václavském náměstí v Praze připravená komunisty. Po jednání s Benešem Gottwald nejprve oznámil, že prezident Beneš demisi ministrů přijal a souhlasil s doplněním ministrů podle návrhů členů strany KSČ. V zápětí na to odjel tuto novinu oznámit demonstrujícím na Václavské náměstí. Takto byl celý státní převrat dokonán. (2)

Václav Vaško se ve své publikaci Dům na skále k celé situaci výstižně vyjadřuje slovy: *“Komunistická totalita v Československu se sice v plné míře projevovala až po únoru 1948, ale zrála už od konce války, kdy náš londýnský demokratický exil kapituloval před agresivitou moskevského komunistického exilu. Skutečná demokracie (bez atributů) byla nahrazena jakousi pseudodemokracií označenou za “lidovou”. Pluralitní politický systém byl zaměněn za jakousi “Národní frontu”, instituci neústavní, vymyšlenou v Moskvě Komunistickou internacionálou.”*⁴⁵

⁴⁴ Prof. PhDr. et JUDr. Edvard Beneš (28. 5. 1884 - 3. 9. 1948) byl druhý (1935 - 1938) a čtvrtý (1945 - 1948) československý prezident. Studoval na Sorboně (práva) a na Univerzitě Karově (filosofie) V roce 1912 habilitoval a přednášel na pražské Filosofické fakultě UK. Byl velmi aktivní v odboji proti Rakousko - Uherské monarchii. Podílel se na ustanovení Československé národní rady, jejíž byl generálním tajemníkem. Ve vládě K. Kramáře byl jmenován roku 1918 ministrem zahraničí a v období 1921-1922 předsedou vlády. 18. prosince 1935 byl zvolen prezidentem republiky. Po Mnichovské dohodě v říjnu 1938 - 22. října však na tento post abdikoval. Během druhé světové války dosáhl uznání exilové vlády od Velké Británie a SSSR. 19. června 1946 je znovu jmenován do funkce prezidenta republiky, z které odstoupil 7. června 1948, tedy v době, kdy již komunisté ovládali většinu strategických postů v Republice. (5)(17)

⁴⁵ VAŠKO, 2004 str. 12

2.6. Boj proti JZD a živnostníkům

Po volbách v roce 1948, kdy komunistická strana získala drtivou převahu nad všemi důležitými organizacemi ve státě, se změny začaly velmi dotýkat i prostých občanů. Nepohodlní občané byli odstraňováni, úspěšným podnikatelům bylo znemožněno dál fungovat, zemědělci museli vstoupit do JZD. Tato situace se mnoha lidem nelíbila a bojovali proti ní. Takovýto boj byl ale po zásluze odměněn a komunisté pro výstrahu ostatním ve vykonstruovaných procesech odsoudili k vysokým trestům všechny představitele odporu.

Helena Havlíčková ve své publikaci *Dědictví* zmiňuje příběh hospodáře Jiřího Smyčka z Medlova. Dcera pana Smyčka, Jarmila, nejprve v rozhovoru s autorkou vypráví jak od konce války byly hospodářům zvyšovány povinné dávky, aby tak vlákali sedláky do družstva. Ona i její sestra musely pracovat, aby rodina byla vůbec schopna tyto dávky splnit. Dále vzpomíná: *“Byla to zlá doba... Sekali jsme se s naším vazačem oblí, když za námi přišel na pole Minář, že prý se nám ten vazač zabavuje. Tatínek zarazil koně a klidně je vypřáhl. - Vem si ho. Zlostí jsem se zalykala, vzpomíná temperamentní Jarmila. - Jak jste mu ho mohl dát? Já bych vzala bič a hnala bych ho z pola. - Hloupá, snad si nemyslíš, že se nechám zavřít kvůli mašině? odpověděl tatínek pokojně a šel domů pro lopaták.”*⁴⁶ O několik řádků níže vzpomíná na další smutnou epizodu z jejího života. *“Zanedlouho po této příhodě přišel z okresu příkaz, že každá obec musí oznámit jména svých “kulaků”*⁴⁷. *Byla to tehdy taková politika: prohlásili zemědělce za kulaka, zabrali mu majetek, rodinu vystěhovali a hned byl základ pro družstvo”*⁴⁸

Například prarodičům olomouckého arcibiskupa Jana Graubnera byl po roce 1948 znárodněn podnik na výrobu textilu. Rodina byla několikrát vystěhována ze svého domu, zabavili jim všechno. Oldřich Graubner, syn majitele továrny, byl povolán k vojenské

⁴⁶ HAVLÍČKOVÁ, 2008 str. 138.

⁴⁷ Kulak je označení pro rolníka převzaté z tehdejšího SSSR. Ve svém původním významu znamená označení vesnického lichváře. Stalin toto označení používal pro střední až bohatou třídu sedláků. V Československu byl jako kulak označován rolník, který měl výměru polností větší než 15 ha a zároveň svým jednáním poškozují státní zájmy a nepřátelsky se staví k státnímu zřízení.

⁴⁸ HAVLÍČKOVÁ, 2008 str. 138.

službě v PTP, kde strávil necelé tři roky. Perzekuce se dotkla i jeho dětí. Marie, která měla stále samé jedničky nemohla studovat na gymnáziu, protože měla nevhodný třídní původ. Toto klišé slyšelo mnoho rodičů dětí, které nemohly v období totality studovat. (4)

Mezi roky 1948 a 1960 se počet provozoven živnostníků snížil z 172675 na 3066 a počet pracovníků v soukromých živnostech z 458880 na 3079.⁴⁹ Ze zmíněných čísel je patrné, že soukromému podnikání nebylo v Československu během 50. a 60. let přáno. Příběhy spojené s vyvlastňováním majetku, zakládání družstev, zatýkáním nepohodlných občanů, bych zde mohl jmenovat velmi dlouho. Chtěl jsem pouze příběh, který se pokusím skoro po 60 letech rekonstruovat, zasadit do doby, ve kterém se doopravdy stal. (4)

2.7. Vztah KSČ k církvi

Komunisté po celou dobu své vlády hlásali plnou náboženskou svobodu. Jejich činy však mluví o přesném opaku. Hlásání této svobody bylo jen zástěrkou a snahou přimět nábožensky smýšlející část republiky k podpoře totalitního režimu. Komunisté od prvopočátku svým jednáním úmyslně a systematicky likvidovali veškeré náboženství. Z důvodu velikosti jim nejvíce vadila římskokatolická církev. Padesátá léta dvacátého století se tak odehrávala ve znamení zatýkání, výslechů, mučení a internací velkého množství církevních představitelů.⁵⁰ Proto odraz vztahu strany a církve můžeme najít v různých procesech z tohoto období. Ať už se jedná o jednotlivé osoby nebo komunity s více lidmi, komunisté šli vždy tvrdě za svým cílem. Díky moci, kterou jako vládnoucí strana měli, velmi jednoduše dosahovali svých záměrů. Tuto systematickou práci proti náboženskému životu obecně můžeme vyzorovat například ze stranických prověrek, kde jsou

⁴⁹ Provozovny a pracovníci v drobných soukromých živnostech v ČSR letech 1948 - 1960: Stavebnictví 19782 závodů/69600 pracovníků v 1948, 3129/4016 v 1956 a 261/263 v roce 1960. Pohostinství 24463/47480 v 1950, 2104/2141 v 1956, 63/63 v 1960. Celkově živnosti klesly z 249582 provozoven a 428540 pracovníků v roce 1948 na 6553 provozoven při 6601 pracovnících v roce 1960. (4)

⁵⁰ František Mikloško uvádí ve své publikaci Nebudete ich moci rozvratit na straně 178, že v padesátých letech bylo z celkového počtu 8 českých biskupů + 1 apoštolský administrátor vězněni 4 a 6 jich bylo internováno v soustředovacích táborech. Z 5096 kněží pak bylo ve vězení z politických důvodů 450 kněží, dalších 150 bylo internováno. Na Slovensku byla situace velmi podobná. Z 6 biskupů 2 apoštolských administrátorů a 2 řeckokatolických biskupů byli 3 biskupové + oba řeckokatoličtí odsouzeni a vězněni. Tři potom byli internováni. Mezi 1890 kněžími a 266 řeckokatolickými kněží pak bylo 302 ve vězení a 200 internováno.(4)

prověřované osoby vždy tázány na jejich postoj k náboženství a víře. Kladný postoj k náboženství je potom vyhodnocen v profilu prověřovaného jako “nevyhovující”.

V publikaci Václava Vaško se můžeme dopracovat k velmi výstižné definici postoje tehdejšího režimu k církvím. *“Režim ve svém boji proti náboženství vůbec a katolické církvi zvláště postupoval systematicky. Leccos se mu i podařilo, takže se mohl před spřátelenými režimy chlubit dílčími úspěchy. Přesto se nedařilo dosáhnout hlavního cíle, o jaký usiloval - učinit si z církve “služebnici režimu” (Gottwald), “zreformovat” ji zevnitř a vyprovokovat v ní “takový Únor” (rovněž Gottwald), to jest aby sama odešla od Říma a stala se národní církví”*⁵¹

Na několika následujících příkladech bych rád uvedl, jak vedení naší vlasti zacházelo s občany vyznávající víru v Boha, kterým, jak sami představitelé vlády říkali, dávali svobodu vyznání.

2.8. Číhošťský zázrak

V prosinci 1949 se v obci Číhošť při mši svaté udál neobvyklý jev. Kříž umístěný nad svatostánkem se několikrát pohnul. *“Podle výpovědi očitých svědků se pohyby kříže nad hlavním oltářem opakovaly i na Boží hod dne 25. prosince. Číhošťský farář byl zatčen dřív, než mohlo dojít k ustanovení komise, který by tento neobvyklý jev prošetřila. Kostel byl uzavřen.”*⁵² Současně byl také pro podezření ze spolupráce na tomto “protistátním” činu zatčen P. Vít Tajovský⁵³ Vyšetřovatelé se snažili za každou cenu dostat z otce Josefa přiznání ze zinscenování “zázraku”. Komunisté se chopili příležitosti jak zdiskreditovat katolickou církev tím, že ukážou její podvodné jednání. Státní výbor pro církevní

⁵¹ VAŠKO, 2007, str 247

⁵² HAVLÍČKOVÁ, 2008. str 88.

⁵³ P. Bohumil Vít Tajovský OPraem (3. 12. 1912 - 11. 12. 1999) od roku 1948 byl opatem Želivského kláštera. V dubnu 1950 byl odsouzen k 20 letům odnětí svobody za vlastizradu, vyděračství a organizování ozbrojeného převratu. Po propuštění na amnestii v roce 1960 pracoval jako lesní dělník, archivář nebo topič. V roce 1993 se vrátil do Želiva a v roce 1996 obdržel od prezidenta Václava Havla řád T.G. Masaryka.

záležitosti⁵⁴ se rozhodl natočit film o číhošťských událostech. Zatčený P. Toufar v něm měl hrát hlavní roli. Díky metodám používaných při výslechu toho ale nebyl schopen. Jedním ze způsobů, jak vynutit přiznání, bylo mučení - fyzické týrání. P. Tajovský, který měl celu hned vedle místnosti, kde probíhaly výslechy říká, že často i přes obložené zdi slýchal křik a bolestný nářek. 25. února 1950 vyslýchaný kněz na následky vyšetřovacích praktik umírá. (4)

2.9. Likvidace řeholí

Tato komplikovaná, předem naplánovaná, akce proběhla v podstatě ve dvou etapách. První etapa - likvidace mužských řádů nazvaná jako "Akce K" (v některých pramenech se také pro tuto událost užívá název Bartolomějská noc), proběhla v noci z 13. na 14. dubna 1950. Její druhá část se uskutečnila o dva týdny později. Důvod této akce byl prostý, dostat všechny řeholníky pod kontrolu, aby tak nemohli "rozvracet republiku svým učením" a pokud možno co největší množství z nich převychovat a přinutit ke spolupráci s režimem. Celá akce byla naplánovaná tak, aby komunistická moc měla dohled nad činností co největšího počtu řeholníků. Druhým motivujícím bodem této akce pro komunisty jistě byla také konfiskace majetku řádů. Příslušníci státní bezpečnosti obsadili v noci 13. dubna kláštery a řeholníky převezli do internačních táborů⁵⁵.

Podobným způsobem poté pokračovala i likvidace ženských řádů. Byla ovšem složitější, protože mnoho řeholnic pracovalo například v nemocnicích, domovech důchodců a nebylo, kdo by je nahradil.

Celému souboru těchto likvidačních zátahů na české a slovenské kláštery předcházela vykonstruovaná monstrproces s vysokými představiteli jednotlivých řeholí.

⁵⁴ Státní výbor pro církevní záležitosti byl vedený Alexejem Čepičkou a měl za úkol "dbát na to, aby se církevní a náboženský život vyvíjel v souladu s ústavou a zásadami lidově demokratického zřízení, a zajistit tak pro každého ústavou zaručené právo svobody vyznání."(14) Ve skutečnosti se ale jednalo o úřad, který měl dohlížet na činnost církevních organizací. Vznikla také nová funkce - církevní tajemník. Měl dohlížet na chování jednotlivých diecézí, podávat zprávy o politicky nevhodných osobách a měl právo udělovat a odejímat státní souhlas. Tedy rozhodoval o tom, jestli kněz bude moci své povolání vykonávat nebo nikoliv. Dále tím komunisté ovlivňovali obsazování strategických farností loajálními a straně oddanými lidmi. (14)

⁵⁵ Internační tábory byly například Želiv, Broumov, Osek u Duchcova, Bohosudov, Králíky, Malacky, Hlohovec, Jasov. (4)

Kláštéry byly kontrolovány příslušníky státní bezpečnosti, samozřejmě, že v nich nebylo nalezeno nic, za co by mohli být řeholníci souzeni. Příslušníci Bezpečnosti tedy nastražili do klášterů různé zbraně a další “důkazy”, aby mohli vlivné členy odůvodněně zatknout a soudit. Zatčení a odsouzení k vysokým trestům v těžkém žaláři tak byli například Vít Tajovský, opat Želivského kláštera, odsouzen na 20 let, dominikán Silvestr Brait⁵⁶ odsouzen na 15 let, jezuita Adolf Kajpr⁵⁷ 12 let a mnozí další. (1)(4)

2.10. Události v Babicích

Jedna z nejrozsáhlejších událostí padesátých let, ve kterém bylo odsouzeno 105 osob, z toho 11 k trestu smrti a 4 na doživotí, se odehrála v okolí Babic na Třebíčsku. Podle dostupných informací se lze zcela oprávněně domnívat, že šlo o předem připravenou akci. Tamní mlynáři a sedláci se nechtěli smířit s kolektivizací zemědělství. Celý případ je dodnes opředen mnoha nejasnostmi a neobjasněnými skutečnostmi.

Důležitou postavou babických událostí byl Ladislav Malý (narozen 13. srpna 1920 v obci Bátovice na Slovensku), spolužák kněze Jana Buly. Malý, v některých historických spisech nazýván také jako “Kapitán”, který se vydával za agenta CIC⁵⁸ (pravděpodobně byl ale agentem StB), navázal kontakt se svým spolužákem Bulou pod záminkou, že má převést arcibiskupa Berana⁵⁹ přes hranice a hledá pro něj vhodného zpovědníka. Bula odhalil, že se jedná o nastraženou léčku a ukončil s Malým veškeré styky. Zanedlouho na

⁵⁶ ThDr. Silvestr Maria Brait OP (14. 6. 1898 - 25. 9. 1962), kněz, teolog, publicista, překladatel a šéfredaktor revue Na Hlubinu. V procesu s představenými kláštera odsouzen na 15 let. Propuštěn byl při amnestii v roce 1960. Umírá v roce 1962 na následky poškozeného zdraví z věznice.(4)

⁵⁷ Adolf Kajpr SJ (5. 7. 1902 - 17. 9. 1959) katolický kněz, který byl během druhé světové války v koncentračním táboře. Po ukončení války se věnoval novinářině - byl šéfredaktorem týdeníku Katolík. V roce 1950 byl zatčen a odsouzen k 12 letům vězení (Mírov, Valdice, Leopoldov), kde na následky infarktu a neposkytnutí pomoci v září 1959 umírá. (4)

⁵⁸ CIC je bývalá americká zpravodajská služba která byla založena v průběhu druhé světové války. Byla zaměřena proti nepřátelským špiónům. Její funkce byly v šedesátých letech 20. století přiděleny The United States Army Intelligence and Security Command.

⁵⁹ Prof. ThDr. Josef kardinál Beran (29. 12. 1888 - 17. 5. 1969) byl pražský arcibiskup, primas český v době komunistického útlaku byl internován v arcibiskupském paláci a později na dalších místech republiky. V roce 1963 byl z internace propuštěn, bylo mu zakázáno vykonávat úřad. V roce 1965 odjel do Říma, ale nesměl se už vrátit do vlasti. Je pohřben po boku papežů v chrámu sv. Petra v Římě. V současné době běží proces jeho blahořečení. (1)

to byl zatčen. Malý se pod záminkou vytvoření protikomunistického odboje dostal k babickým občanům, kde se kolem něj vytvořila odbojová skupina. Večer 2. července 1951 v babické škole. Malý spolu s Antonínem Mityskou zastřelili 3 vedoucí představitele místního národního výboru a KSČ - Tomáše Kuchtíka, řídícího učitele v místní škole a místopředsedu MNV, hospodáře Josefa Roupce a Bohumíra Netoličku, zaměstnance Velkonákupního družstevního podniku a pokladníka babické KSČ. Postřelený František Bláha, který přežil, se v červenci 1951 stal předsedou MNV. Brzy ráno 3. července 1951 začalo hromadné zatýkání. Dostupné prameny⁶⁰ vyslovují hypotézu, že tresty pro jednotlivé zatčené byly předem určeny. Soudy s jednotlivými obviněnými probíhaly na několik etap. První tresty byly známy pouhých 10 dní po zatčení. K odsouzeným patřili i dva kněží, František Pařil a Václav Drbola oba dostali trest smrti. Proces s Janem Bulou se uskutečnil až v období 13. -15. listopadu roku 1951, byl také odsouzen k trestu smrti.

2.11. Internace biskupů

Vláda hledala způsob, jak co nejvíce ochromit vliv katolické církve a konkrétně jejich představených. Jak jsem zmínil o několik řádků výše, jedním z kroků byla likvidace řeholí. Dalším krokem, který byl podnikán v zápětí, byla internace biskupů - v podstatě se jednalo o znemožnění vykonávání úřadu a obsazení diecézí lidmi spolupracujícími s komunistickým režimem. Biskupové české, moravské a slovenské provincie reagovali na politiku vládních kruhů vydáváním pastýřských listů, a to bylo představitelům UV KSČ trnem v oku. Generální tajemník Rudolf Slánský se o problému s biskupy vyjádřil ve smyslu, že nejjednodušší by je bylo v čele s arcibiskupem Beranem pozavírat. Tímto by se ale dopustili chyby jako v roce 1945, kdy odstranili nepohodlné politiky. Lidé by to nepochopili. Vedení strany nakonec došlo k názoru, že nejlépe bude, když se pokusí biskupy podstatně odstavit od moci a na jejich místo ustanoví loajální generální vikáře. Ne všude se to však povedlo. Pro dohled nad fungováním církve, a to zejména katolické, byl

⁶⁰ Václav Vaško se ve svých publikacích *Dům na skále 1* a *Dům na skále 2* několikrát zmiňuje o předurčených trestech ve vykonstruovaných politických procesech. Stejně tak je tato skutečnost zmíněna v publikaci *Mlynáři* od Babic autorské dvojice Miroslav Kasáček, Luděk Navara a mnoha dalších historických pramenech.

ustanoven Státní úřad pro věci církevní (který fungoval na republikové úrovni) a tzv. "Církevní komise", někdy též nazývána Církevní šestka⁶¹, která byla založená, aby plánovala kroky, které by dostaly církve co nejvíce pod kontrolu Strany.

V Československu existovala skupina nazvaná Katolická akce. Tato organizace fungovala u nás především na Slovensku a na Moravě. Mnoho podobných organizací můžeme také nalézt v dalších státech ve světě. Katolická akce integrovala život laiků do fungování církve a pod vedením kněží a řeholníků měla rozšiřovat laické vnitrocírkevní aktivity. Z nařízení Církevní komise byla 10. června 1949 zřízena Katolická akce, která však byla vedená státem a měla za úkol zmást lidi a zajistit straně dohodu s Vatikánem a katolickou církví.

Nejprve měla tato organizace velký úspěch. Na její ustavující sjezd se dostavilo více než 70 duchovních a kolem dvou tisíc ji veřejně podporovalo. Když však kněží a biskupové odhalili, že se jedná o podvodnou organizaci vedenou komunisty, reagovali na to sepsáním pastýřského listu "Hlas biskupů a ordinářů věřícím v hodině velké zkoušky". Toto poselství předkládané lidem biskupy kritizovalo tehdejší režim. V hlavních bodech se jednalo o cenzuru, zakazování katolického tisku (vydávání časopisů s náboženskou tematikou bylo zrušeno a vydávání knih zakázáno), rušeno bylo také církevní školství, které bylo u nás v té době na velmi dobré úrovni. Vatikán reagoval na tuto skutečnost vydáním několika exkomunikačních dekretů. Jeden z nich se vztahoval na účastníky této takzvané Katolické akce a druhý, která exkomunikoval všechny členy komunistických organizací a jejich pomocníky.

Výsledkem odporu biskupů a kněží skrze pastýřský list byl zvýšený zájem o některé nepohodlné kněze a o většinu biskupů. Komunisté postupně odstavovali od moci představitele katolické církve u nás. Arcibiskup Beran byl zatčen a internován nejdříve v arcibiskupském paláci a později na několika místech v Československu. V roce 1965 byl z internace propuštěn, ale nesměl svůj úřad vykonávat. Roku 1965 odjel do Říma, odkud se

⁶¹ Církevní komise (Církevní šestka) - druhý název odvozen od počtu členů. Šéfem komise byl Alexej Čepička a dalšími členy potom Vladimír Clementis, Zdeněk Fierlinger, Jiří Hendrych, Václav Kopecký a Viliam Široký. Komise měla za úkol vydávat nařízení, která znemožňovala chod církve tak, aby se co nejvíce dostala do nitra jejího fungování.

už nesměl vrátit. V Římě také zemřel. Biskupové Stanislav Zela⁶², Ján Vojtaššák⁶³, Michal Buzalka⁶⁴, Pavol Gojdič⁶⁵, Ladislav Hlad⁶⁶ byli zatčeni, ve vykonstruovaném procesu, nazývaným Zela a spol.⁶⁷, odsouzeni a na dlouhou dobu uvězněni. Ostatní čeští, moravští a slovenští biskupové byli internováni ve svých rezidencích nebo na různých místech v republice. Jediným biskupem, který mohl působit v českých zemích byl Antonín Eltschkner, který zemřel roku 1961. Mezi lety 1961 - 1963 u nás nebyl biskup, který by mohl veřejně působit.

⁶² Mons. ThDr. Stanislav Zela (12. 7. 1893 - 6. 12. 1969) teolog a pomocný biskup olomoucký. V prosinci 1950 odsouzen na 25 let odnětí svobody, propuštěn na svobodu byl v roce 1963. Až do své smrti žil v internaci v Radvanově. Rozsudek nad ním byl zrušen v roce 1969. (1)(17)

⁶³ Mons. Ján Vojtaššák (14. 11. 1877 – 4. 8. 1965) biskup spišský. Existují nejasnosti k jeho postoji za druhé světové války. Některými historiky je obviňován z antisemitismu a neutrálního postoje k deportacím. Tuto domněnku vyvrací Václav Vaško. Toto silné obvinění nejspíše vyšlo z úst některého z hledačů senzací a je proto vcelku nepravděpodobné. 15. ledna 1951 byl ve vykonstruovaném procesu spolu s Michalem Buzalkou a Pavolem Gojdičem odsouzen k 24 letům žaláře. Propuštěn byl ze zdravotních důvodů v roce 1963 (1)(17) (7) V roce 1996 zahájil papež Jan Pavel II jeho beatifikační proces

⁶⁴ Mons. ThDr. Michal Buzalka (18. 9. 1885 – 7. 12. 1961) . Teolog, první rektor kněžského semináře v Bratislavě (1936) Na kněze vysvěcen roku 1908 ve Vídni, 15. května 1938 vysvěcen na biskupa (pomocný biskup trnavský). 12. července 1950 uvězněn, vyslýchán, fyzicky a psychicky mučen. Odsouzen byl k doživotnímu vězení. Kvůli velmi špatnému zdravotnímu stavu, které zapříčinilo mučení byl ale roku 1956 propuštěn a dále internován na svobodě. (1)(7) V roce 2002 byl zahájen jeho beatifikační proces.

⁶⁵ bl. Pavol Gojdič (17. 7. 1888 – 17. 7. 1960) řeholník, řeckokatolický biskup, umučený. Během druhé světové války protestoval a nesouhlasil s činy prováděné nacisty a schvalované tehdejší slovenským prezidentem Jozefem Tisem. Když se KSČ po svém nástupu k moci otevřeně postavil proti násilnému sloučení řeckokatolické a pravoslavné církve, byl nejprve v domácím věznění a později zatčen a uvězněn. Odsouzen na doživotí byl spolu s římskokatolickými biskupy Buzalkou a Vojtaššákem (viz výše). Zemřel na následky krutého mučení ve věznici Leopoldov. (1)(7) 4. listopadu 2001 ho papež Jan Pavel II. prohlásil za blahoslaveného.

⁶⁶ Mons. Ladislav Hlad (3. 2. 1908 - 16. 12. 1979) byl tajně vysvěcený biskup, kterého na žádost arcibiskupa Berana vysvětil Štěpán Trochta. Byl dvakrát uvězněn. Poprvé v roce 1950 ve spojitosti s Číhošťským zázrakem na 3 roky a podruhé v roce 1959 odsouzen na 10 let za podvracení republiky. Propuštěn byl v roce 1963. (1)(17)

⁶⁷ Soudní proces Zela a spol. - vysocí církevní představitelé byli obviněni z kolaborace s Hitlerem a výzvědnou činností pro Vatikán. Celý proces byl pečlivě naplánován a připraven. Odsouzení biskup Zela - 25 let, opat Anastáz Opasek - doživotí, opat Stanislav Jarolímek - 20 let, kanovník Josef Čihák - 10 let, kanovník Oakar Švec - 20 let, kanovník Jaroslav Kulač - 17 let, Antonín Mandl - 25 let, Jan Boukal - 18 let a Václav Mrtvý - 15 let (17)

Prozřetelně a s předtuchou událostí, které by mohly následovat, udělil papež Pius XII⁶⁸ českým biskupům tzv. mexické fakulty⁶⁹, které jim mimo jiné umožňovaly světit nové biskupy bez souhlasu papeže. Díky těmto fakultám mohli tajně vysvěcení biskupové Stanislav Krátký⁷⁰ nebo Felix Davídek⁷¹ vybudovat skrytou církev. (17)(1)(2)

⁶⁸ Pius XII (2. 3. 1876 – 9. 10. 1958) 260. papežem byl od 2. března 1939 až do své smrti. Někteří historikové mu vyčítají neutrální postoj vůči některým skutečnostem 2. světové války - například holokaustu. Naopak byl velmi nekompromisní vůči komunismu, v roce 1949 vydal dekret, který exkomunikoval každého člena komunistické strany, jejich pomocníky a i ty, kteří do strany vstoupí. Napsal 40 encyklik a 1. listopadu 1950 vyhlásil ex cathedra dogma o Neposkvrněném početí Panny Marie.

⁶⁹ Mexické fakulty jsou soubor dispensů, které může papež dát biskupovi (nebo biskupům), v případě ohrožení místní církve. V době pronásledování církve v Československu dostali naši biskupové tyto fakulty. Mezi prvními tajně vysvěcenými biskupy byl např. František Tomášek, Josef Matocha nebo Karel Otčenášek) Tyto dispense umožňují biskupům perzekvované země udržet fungující strukturu církve alespoň ve skrytosti.

⁷⁰ Stanislav Krátký (11. 11. 1922 – 13. 11. 2010) kněz, vysokoškolský pedagog a teolog. Mezi lety 1958 - 1960 byl vězněn ve Valdicích. Po propuštění pracoval na obnovené teologické fakultě v Olomouci. V roce 1968 tajně vysvěcen biskupem Davídkem. Velmi aktivně se podílel na budování skryté církve v Československu. Působil v Kunštátě, Hrádku u Znojma a naposledy jako probošt Mikulovské kapituly.(1)

⁷¹ PhDr. Felix Maria Davídek (12. 1. 1921 – 16. srpna 1988) byl kněz a tajně vysvěcený biskup (29. října 1967), který se velkou měrou podílel na organizaci a vybudování skryté církve v období komunistické perzekuce. Uměl několik světových jazyků. Mezi lety 1950 - 1964 byl vězněn. Po propuštění se věnoval výchově kandidátů kněžství. Pod vlivem událostí Pražského jara vysvětil několik biskupů, kněží i ženatých a dokonce 3 ženy. (1)

3. Vnislav Fruvirt a spol.

Na počátku své práce jsem zmínil historické údobí dějin Československa. Podobných událostí se v padesátých letech událo veliké množství. Ať už se jednalo o jednotlivce nebo skupiny společensky více či méně významně postavených.

V období mezi říjnem 1952 až lednem 1953 bylo zatčeno několik osob z okolí vesnic Mokrá a Horákov na Brněnsku a také několik zaměstnanců n.p. Slatina. Byli souzeni za účast v ilegální skupině. Celý tento případ byl pojmenován dle jména domnělého vůdce - Vnislav Fruvirt a spol. Proč byli tito lidé zatčeni? Proč se STB snažila dosadit Vnislava Fruvirta jako vůdce celé organizace? Co bylo náplní a cílem celé protistátní skupiny? Na tyto a další otázky se pokusím odpovědět na následujících stranách této práce.

3.1. Mokrá - Horákov

Příběh, který budu ve své práci popisovat, se z velké části zrodil a odehrával v okolí obcí Mokrá a Horákov. V roce 1976 byly vesnice sloučeny do jedné nesoucí název Mokrá - Horákov. Obce leží asi 13 km severovýchodně od Brna v blízkosti Moravského krasu. Poloha vesnice poblíž Ochozských jeskyní, Moravského krasu a údolí Říčky je svým charakterem velmi přitažlivá pro návštěvy různých věkových skupin. Oblíbí si ji zejména děti a dospívající, kteří v krajině plné překvapení a stále nových, neprobádaných zákoutí, mohou trávit svůj volný čas. Mimo děti a dospělé byl tento terén také hojně využíván vojenskými jednotkami, partyzány⁷² a všemi, kteří se chtěli ukrýt. Jedním ze známých útočišť byla například jeskyně Pekárna⁷³.

⁷² Partyzáni jsou bojovníci, kteří nepatří k vojenským jednotkám vedoucí ozbrojený boj proti nepříteli. Velmi často jsou na nepřátelském území.

⁷³ Jeskyně Pekárna je 6 m. vysoká a 23 m. široká. Je tvořena jedinou chodbou dlouhou 64 m, skoro celá je osvětlena denním světlem. Předpokládá se, že chodba míří za závalem směrem na Hostěnice. Všechny tři pokusy o proniknutí ztroskotaly. Jeskyně je zachycena jako útulek tlupy v knize Eduarda Štorcha - Lovci mamutů.

3.1. Školství v Mokrém a Horákově

Do roku 1900 byla škola pouze v Horákově. Všichni, jak horákovští, tak mokrští, navštěvovali výuku společně. Koncem předminulého století však počet žáků dosahoval neúnosného množství (až 190). Tato situace si vynutila řešení v podobě stavby nové budovy. Základní škola v Mokrém byla otevřena pro školní rok 1900/1901. Na tehdejší poměry se jednalo o velmi moderní školu se dvěma velkými třídami a na přelomu století také dominantu obce.

Učitelé se vždy snažili pro žáky výuku nějak zpestřit. V období mezi světovými válkami a po druhé světové válce k tomu bylo mnoho příležitostí. Například školu v Horákově několikrát navštívili vojáci, kteří bojovali ve válce, aby mladé žáky seznámili se svým příběhem. Mladí a zvědaví školáci hltali jejich příběhy s nadšením. Velmi zajímavým bylo pro horákovské setkání s Josefem Otiskem⁷⁴, velitelem výsadku Wolfram⁷⁵. V příbězích těchto válečných hrdinů se shlédlo mnoho mladých a ve svém volném čase si žili svůj smyšlený hrdinský příběh. Vždyť okolí vesnice jim k tomu jen pomáhalo. Rozmanitá a členitá krajina v čele s tajemnou Pekárnou a mnoha suvenýry z období druhé světové války přímo vybízela k tomu, aby se mladí vydávali hledat zapomenuté a ztracené zbraně, padáky a další dobou již často znehodnocené věci.

3.2. Život v obci

S koncem druhé světové války se lidé začali pouštět do rekonstrukce svých vesnic s velkým elánem. Obnova se týkala nejen materiálních statků, ale také znovuoživení společenského života. Bylo nutné opravit všechny zničené domy, zrekonstruovat silniční komunikace a celkově opět začít fungovat jako před válkou. Mimo nutných rekonstrukcí

⁷⁴ Josef Otisk (30. 1. 1911 - 10. 1. 1986) byl československý voják. Po základní vojenské službě byl v roce 1933 odeslán do důstojnické školy. V roce 1936 nastoupil k pěšímu pluku v Brně. Po odchodu z armády pracoval jako úředník. V roce 1939 překročil hranice a přes Turecko a Maďarsko se dostal do Francie, kde byl zařazen v roce 1940 k 2. pěšímu pluku. Byl evakuován do Anglie, kde absolvoval několik výcvikových kurzů. 14. září 1944 se jako velitel zúčastnil operace Wolfram. 1. října 1948 byl propuštěn z pozice velitele 13. tankové brigády ve Šternberku propuštěn z armády. Poté se živil jako zeměměřič. (16)

⁷⁵ Operace Wolfram bylo označení pro paradesantní výsadek uskutečněný 14. září 1944. Skupina šesti výsadkářů měla za úkol provádět sabotážní a špionážní činnost. (16)

se občané také pustili do žádoucí modernizace školy, silnic či obecního vybavení jako kanalizace, elektroinstalace a podobně. 30. září 1945 byla v Mokré otevřena mateřská škola. V roce 1946 bylo ve škole opraveno elektrické vedení, zvýšen počet světel, instalován školní rozhlas, zrekonstruována střecha a vylepšena okna. Pro mateřskou školu byl zakoupen nový nábytek a do všech tříd nové parkety. Když v roce 1950 slavila škola padesáté výročí, na oslavu přišlo na 1500 lidí. Mokrá měla v padesátých letech kolem 800 obyvatel.

V Horákově byla v roce 1950, při příležitosti průjezdu prezidenta Gottwalda obcí⁷⁶, vybudována kanalizace a opravena silnice. Dále byla opravena elektroinstalace a postavena provizorní tělocvična ve škole. V roce 1952 bylo potom zrekonstruováno koupaliště, které za první republiky vybudovali František a Zikmund Blažkovi - strýc a otec Karla Blažka. Koupaliště jim bylo spolu s pekařstvím v roce 1951 zabaveno. Po válce byly také obnoveny organizace Sokol⁷⁷ a Junák⁷⁸, které byly pro mnohé zdrojem seberealizace a naplněním volného času. Díky těmto organizacím získávali děti a dospívající dobrou přípravu do života. Oba spolky byly hojně navštěvovány mladými a v poválečném období si získaly velkou oblibu. Jednak to působil velký zájem o sport a mladí milovali dobrodružství, které jim přinášel Junák. Dobrodružství, které zažívali na výletech a při plnění bobříků mělo vliv na jejich budoucí směřování. Během války bylo samozřejmě naprosto nemyslitelné, aby se někdo sbalil a odjel stanovat do přírody. Najednou tady ta možnost byla a mladí jí byli naprosto fascinováni. Po příchodu KSČ k moci byly organizace nahrazeny pro stranu loajálními uskupeními. Sokol byl nahrazen Dělnickou

⁷⁶ Gottwald obcí projížděl v září 1950 při příležitosti manifestace za mír v tehdejším Gottwaldově (dnes Mariánském) údolí v Brně - Líšni.

⁷⁷ Sokol - Česká obec sokolská byla založena po vzoru antické ideologie dr. Miroslavem Tyršem 16. února 1862, kdy se konala ustavující valná hromada. Starostou byl zvolen Jindřich Fügner, mistostarostou Miroslav Tyrš. Čtvrté nejpočetnější občanské sdružení v ČR čítající něco kolem 190 000 členů nyní podporuje zhruba šest desítek sportů. Během své skoro stopadesátileté historie byla organizace čtyřikrát zakázána nebo její činnost významně omezena válkami či totalitními režimy. Pro členy Sokola je typické pozdravení "Nazdar" a oslovení bratře, sestro.(13)

⁷⁸ Junák - dnes častěji nazývaný skaut je mezinárodní organizace, založená v Anglii roku 1907 Robertem Baden-Powelem. U nás byl Skaut založen roku 1914 Antonínem Benjaminskem Svojsíkem. Cílem hnutí je osobní rozvoj člověka každého věku v oblasti duchovní, morální, tělesné, intelektuální a sociální. Skaut byl u nás zakázán nejprve nacisty, v roce 1945 byl obnoven a po nástupu KSČ postupně mezi lety 1948 - 1950 opět zrušen. Na krátkou dobu, v období Paražského jara, mezi lety 1968 - 1970 byl povolen, ale opět zakázán. Od roku 1989 je skaut obnoven. Nyní je Junák v České republice největší dětskou organizací s členskou základnou čítající bezmála 50 000 členů. (26)

tělocvičnou jednotou a Skaut Pionýrem⁷⁹. Původní organizace byly zakázány nebo jejich činnost výrazně omezena. I přes tento zákaz se přece jen snažili jak Sokoli tak Junáci své družiny udržet, a tak být prospěšní mladým. Přesto byly vytlačovány na okraj veřejného dění a později se rozpadly úplně.

Od roku 1948 se v Československu začala zakládat jednotná zemědělská družstva⁸⁰. Sedláci tuto skutečnost nesli velmi těžce a pro vládnoucí stranu bylo velmi obtížné svůj záměr prosadit. Snažili se o to nejprve agitací a přesvědčováním nejdůležitějších občanů na vesnicích, později odstraňovali nepohodlné lidi různými způsoby. V Mokré i Horákově se setkali s podobným odporem jako všude jinde. Ve vesnici bylo poměrně dost sedláků a hospodářů, kteří se nechtěli svých živností vzdát. Těm, kteří vlastnili větší pozemky, byly vyvlastněny a ti menší byli postupně ničení tak, až se museli podvolit vůli vládnoucí strany. I přes všechnu komunistickou snahu se horákovští kolektivizaci bránili skoro šest let, mokerští dokonce let deset.

3.3. Farnost Tvarožná

Farnost Tvarožná zahrnuje obce Tvarožná, Mokrá - Horákov a Velatice. Po druhé světové válce zde sloužil nejprve jako kaplan (od roku 1944) a později jako administrátor (od 1. 1. 1946 - 1. 2. 1947) P. Josef Soukop. Ze svědectví lidí vím, že byl velmi oblíben a pro farnost mnoho dobrého udělal. Není se ani čemu divit. Bylo po válce a obce zdecimované více než šestiletým utrpením potřebovaly obnovit jak po stránce materiální,

⁷⁹ Pionýr (Pionýrská organizace Socialistického svazu mládeže) byla organizace, která vznikla v roce 1949 z popudu KSČ, kdy se do ní přeregistrovaly oddíly zakázaných organizací (např. Junák). Mezi lety 1949 - 1969 byl pionýr součástí ČSM, od roku 1970 SSM. Organizace měla usnadňovat vládnoucí straně působení na mládež. Po Sametové revoluci, v roce 1990, byla organizace přetřansformována na ideologicky nezávislé a demokratické sdružení. (19)

⁸⁰ Jednotné zemědělské družstvo - vytvoření zemědělských družstev po vzoru sovětského zemědělství. Bylo spojeno s obděláváním co největších ploch orné půdy. Zakládání družstev proběhlo ve čtyřech etapách - první byla dobrovolná (šlo v podstatě jen o sdružení rolníků, kteří obdělávali svá pole), druhá etapa byla spojena s zvětšením orné plochy rozoráním mezi a byla změněna struktura vedení družstva. Ve třetí etapě byla sjednocena rostlinná i živočišná výroba a na závěr, ve čtvrté, přešla družstva pod správu státu. Bohužel tato kolektivizace byla pro naše zemědělství spíše krokem zpět, ve srovnání tehdejšího československého a sovětského zemědělství. Vytváření JZD bylo často spojováno s velkými protesty ze strany obyvatel. Ze strany státu naopak bylo provázáno násilným zabavováním nebo výkupem zemědělské techniky, polí a v několika případech i perzekuce. Jako nejznámější případ perzekuce události v Babicích o kterém se zmiňují na předchozích stranách.

fyzické, tak po stránce duševní. Za doby působení P. Soukopa přišel jako kaplan P. Václav Kosina na začátku roku 1947, aby se od 1. února stal administrátorem farnosti. Ve stejném roce, první srpnový den, nastoupil do farnosti nový, čerstvě vysvěcený kněz - P. Vnislav Fruvirt.

3.4. P. Vnislav

Jak už to tak bývá, mladý člověk, když začíná působení na novém místě, je plný ideálů a elánu. Má mnoho nápadů jak pracovat a snaží se je uskutečňovat. Nejinak tomu bylo u kaplana Vnislava. Narodil 11. 7. 1923 v Příbrami (okres Brno - venkov) Jeho otec Raimund Fruvirt byl zaměstnán jako slévač. Zemřel v roce 1930. Matka, Marie Fruvirtová narozena 29. března 1896, po provdání pracovala v domácnosti. Zemřela v březnu 1981. P. Vnislav do roku 1934 navštěvoval obecnou školu v Příbrami a poté klasické gymnázium v Brně na třídě Kpt. Jaroše. Po maturitě v roce 1942 nastoupil studium bohosloví.⁸¹ 5. července 1947 vysvěcen na kněze ve čtyřicetileté věku. Svoji novou práci začal velmi aktivně, nezalekl se nastavených konvencí, ale přes všechny zvyklosti začal mezi lidmi působit. Získal si tím značnou oblibu a vážnost jak u mladých, tak u dospělých. Protože je veselé povahy, rád se s lidmi setkával při různých příležitostech. Například se nebál jít čas od času navštívit místní restauraci, hrát s mládeží fotbal (což v té době nebylo u kněží zcela obvyklé) a podobně. P. Fruvirt s mládeží pracoval velmi rád. Nejen díky svému mládí, ale také kvůli nápaditosti, s jakou vedl setkání dospívajících, byl mezi těmito lidmi často vyhledáván. Toto mám ověřeno svědectvím pamětníků z Mokré a Horákova. Mnoho obyvatel obce na něj dodnes vzpomíná.

Stejně svědectví potvrzují i lidé z jeho nynějšího působiště v Brně - Bystrci, kde i přes jeho vysoký věk je stále aktivní a zapojuje se do života farnosti. Mladý a energický

⁸¹ Brněnské biskupství mělo své teologické učiliště na Antonínské ulici. Učiliště bylo založeno roku 1912. Prvním rektorem byl pozdější brněnský biskup Karel Skoupý. Během druhé světové války vládním nařízením č. 112/1950 Sb. byly zrušeny všechny semináře (Brno, Olomouc, Hradec Králové, Litoměřice a České Budějovice + 5 dalších řeholních učilišť) a na místo Teologické fakulty UK a CMBF v Olomouci byla zřízena nová - Římskokatolická cyrilometodějská bohoslovecká fakulta v Praze, která sídlila v Litoměřicích. V Litoměřicích také sídlil seminář pro celou oblast Čech, Moravy a Slezska.

kaplan nikdy neměl problém s kontaktem a komunikací s lidmi a už vůbec ne s mladými. Rád byl v jejich společnosti a vytvářel jim program, kterým mohli trávit svůj čas.

Nejprve se setkal se školáky při výuce náboženství. *“Poněvadž jsem učil v Horákově náboženství od desíti do dvanácti a v Mokré od jedné do tří, ty vesnice jsou blízko sebe, asi jeden kilometr, tak jsem tam v tom v té Mokré vždycky poobědval u Musilů.”*⁸² vysvětluje P. Vnislav. Manželé Musilovi měli 4 děti - Emila (1935), Marii (1937), Miladu (1941) a Jaroslava (1949). Bydleli v samém středu Mokré, poblíž kaple Proměnění Páně. Emil Musil starší měl dříve obchod, který mu ale komunisté v roce 1948 zabrali a všechnen majetek zkonfiskovali. Jako důvod mu bylo uvedeno přílišné hromadění zásob. Dcera Marie Musilová si na zabavování majetku obchodu velmi dobře pamatuje. Vzpomíná si na hrubost, s jakou příslušníci bezpečnosti zacházeli s jejím otcem a matkou. Sebrali všechno, i to, co s obchodem nemělo nic společného. Nejstarší syn - Emil Musil, navštěvoval do roku 1946 obecnou školu v Mokré, poté absolvoval 2 ročníky reálného gymnázia. V roce 1948 byl přeřazen na střední školu do Tvarožné, kde strávil 2 roky. Mezi lety 1950 - 1952 se vyučil soustružníkem v n.p. Slatina. P. Vnislav i jeho příbuzní vzpomínají na jeho dobrou, pracovitou a kamarádkou povahu. Emil velmi těžko nesl vše kolem zabavení otcova obchodu.

Jak jsem se již zmínil, P. Vnislav se hodně věnoval práci s mládeží. Některé aktivity častokrát s náboženstvím ani nesouvisely. Vzpomíná na to například Alois Tomanec takto: *“...s tím farářem to bylo zas tak, že sme my byli takoví, no né jako kostelníci takoví, ale my sme jako šli k té fāři, do té Tvarožné sme chodili, a von tam nám ten Fruvirt, von měl z Říma všelijaký takový ty časopise, obrázky a tak co bylo v tém Římě v té Itálii, ukazoval fotky všelijaký těch chrámů a tech kostelů, a to byly takový velký fotky, no a tak my sme tam chodili. A on ten Fruvirt byl strašnej sportovec, on byl mladé chlap a von byl takové sportovní typ. A dycky, když sme třeba chtěli, von s nama aji fotbal hrál, von byl takové lidové, takové příjemné, a tak to s nama uměl. No a my sme s ním byli takoví kamoši...”*⁸³ Na faru chodili mladí poměrně často a byli tam skoro jako doma. Na oplátku za aktivity, které pro ně kaplan připravoval věnovali se občas pomoci na farské zahradě (hrabání listí, sekání a úklid dřeva a podobně) nebo při úklidu fary. Takto se mezi oběma stranami

⁸² Rozhovor s P. Vnislavem Fruvirtem uskutečněný 22. 1. 2010, zvukový záznam.

⁸³ Rozhovor s Aloisem Tomancem uskutečněný 19. 10. 2011, zvukový záznam.

vybudovala vzájemná důvěra a velmi přátelské vztahy, na které P. Fruvirt i jeho tehdejší mládež dodnes vzpomíná.

Fruvirt měl osobní automobil Tatra 11 Cabrio. Bral mladé s sebou na výlety po okolí a do různých míst na Moravě. Po několika setkáních přišel s nápadem plnit bobříky, stejně jako to třeba dělali skauti. Jedním z nich byl bobřík odvahy. Mnoho lidí v té době žilo s různými předtuchami a strachem. Jít v noci na hřbitov, na místo, kde někoho zabili nebo někdo spáchal sebevraždu, nahánělo lidem hrůzu. Bylo to něco nepředstavitelného. Mladý kaplan z takových míst strach neměl. To že se jedná o povídačky a na nikoho v tam nečeká nic nebezpečného chtěl ukázat i ostatním. Chtěl, aby sami zjistili, že není třeba se bát a věřit na báchorky. Kluky vždycky vzal a zavezl na místo, kam se lidé měli strach přiblížit. Mladí kluci, kterým v té době bylo mezi 14 - 17 lety, si mohli vyzkoušet a zocelit svou odvalu. Každý musel jít sám a projít určité místo. Toto byla pro ně dobrá škola do budoucnosti. Určitě musela být, když na ní teď, po více jak šedesáti letech stále nezapomněli.

3.5. Formování organizace

Dost často se stává, že se mladí velmi rychle nadchnou pro nějakou aktivitu, která je často záhy opouští. Když ve školách slyšeli příběhy partyzánů a válečných hrdinů, mnoho mladíků z Mokré a Horákova bylo těmito příběhy fascinováno. Často si v okolních lesích na partyzány hráli a bavili se zkoumáním neprobádaných míst okolí svého bydliště a hledáním zapomenutých nebo ztracených relikvií z druhé světové války. Vymýšleli různé klukoviny. Například Alois Tomanec, syn hospodáře z Horákova, ve vzpomínce na dospívání s úsměvem popisuje, jak se jako kluci pokoušeli ukrást ruským vojákům vracejícím se z boje samopal: *“...tak my samozřejmě jako kluci jsme se kolem nich motali, no a chtěli jsme nakonec ty Ruse obrát o nějaký zbraně. Oni měli ty samopale a oni byli jako vojáci, vždycky něco popili, že, tak oni to tam měli pověšený na stromě, na haluzi, takže by sme jim ty zbraně sebrali, oni na to stejně kašlou, takže nějakej samopal”*⁸⁴ a dále pokračuje *“...bylo po válce, takže víc než o nějakej samopal, se starali o chlast a o jídlo a o*

⁸⁴ Rozhovor s Aloisem Tomancem uskutečněný 19. 10. 2011, zvukový záznam.

ty zbraně už neměli takovej zájem. No ale jednou jsme to zkusili no a na to jsme doplatili. Zkrátka oni zjistili, že jsme jim sebrali jeden samopal, tak nás honili po polách na koňu v obilí, tak nás tam čapli, nám to sebrali, nafackovali nám, nakopli do prdele a šli jsme...”⁸⁵

Není se čemu divit. Tyto hry a klukoviny vyplnily čas všem mladým na dlouhou dobu. Po nástupu komunistů k moci, kdy byly rušeny organizace jako Junák, Orel⁸⁶ nebo Skaut, byli všichni, kteří nepřijali stranou schválené a nově vytvořené oddíly, najednou bezprizorní. Nikam nepatřili. Ve vesnici se totiž začali lidé dělit podle spolků, kam kdo patří. Začalo něco jako kastování. Během těchto her vznikala různá přátelství. Některá jen na pár dní, jiná trvalejšího charakteru. Při setkávání ve škole, sportovních a zájmových oddílech nebo hrách na partyzány se začaly formovat vztahy, které v budoucnu vyústily ve vznik organizace, která bojovala proti komunistickému režimu.

Na základní škole, při aktivitách na faře a hrách na partyzány, se spolu skamarádil Karel Blažek a Alois Tomanec. Blažek, syn pekaře a spolumajitele koupaliště, se později vyučil jako pekařský dělník. Jeho otci byla živnost kolem roku 1950 zrušena komunisty. Alois Tomanec se narodil hospodáři z Horákova a vyučil se tkalcem. Tomanec s Blažkem spolu navštěvovali základní školu v Horákově. Byli dobří kamarádi. Starší z nich - Karel Blažek si později koupil motorku DKW (o objemu 250 ccm), na které společně podnikali různé výlety do okolí.

3.6. Počátky

Myslet si, že organizace vznikla v konkrétní čas a místo, by bylo asi hodně naivní. Zrodu odbojové skupiny předcházelo mnoho různých situací, životních osudů a formování názorů těchto mladíků. Co stálo na počátku, se také můžeme jen domnívat. Co ale spojilo dospívající kluky, že vůbec došlo k vytvoření odbojového hnutí, které hmatatelným způsobem dávalo najevo svůj nesouhlas s tehdejšími režimem? Pokusím se vystihnout

⁸⁵ Rozhovor s Aloisem Tomancem uskutečněný 19. 10. 2011, zvukový záznam.

⁸⁶ Orel je česká katolická sportovní organizace, která byla založena na počátku 20. století, kdy se sjednotilo několik lokálních katolických sportovních celků. Během druhé světové války byl Orel zakázán. Obnoven v roce 1945, ale v roce 1948 byl rozpuštěn. Na krátko byl obnoven v období Pražského jara 1968, ale v srpnu toho roku byly veškeré snahy o znovuoobnovení zmařeny. Od roku 1990 je Orel opět činný. V současné době má asi 17000 členů. Nejrozšířenější sporty jsou malá kopaná, florbal, gymnastika a stolní tenis.

momenty, které mohly vést Emila Musila k založení protistátní organizace. Na počátku tedy vůbec neměl v plánu organizaci založit. Důležitými milníky v životě Musila, Blažka i Tomance bylo zabavení živnosti jejich otců. Musilovu otci byl zabaven obchod. Mladý Emil měl, dle svědectví své sestry Marie, na komunisty zlost. Otci Karla Blažka bylo zabaveno pekařství a koupaliště, které se svým bratrem vybudoval. A hospodáři Tomancovi zase hrozili zabavením hospodářství, pokud nevstoupí do JZD. Kluky také pojila společná láska ke sportu, zbraním, hrám na partyzány a kamarádství s kaplanem Fruvirtem, s kterým často trávili čas. Postupem času se tedy zformovalo uskupení, možná i díky podobnému smýšlení vůči vládnoucí straně, které později vytvořilo základní stavební kámen odbojové skupiny.

Po zakázání Junáka a Sokola začali někteří mladí prohledávat bunkry nebo šli po stopách, odbojových skupin z druhé světové války. Například Wolfram. Ta na Moravě pracovala pod vedením Josefa Otiska, kterého znali ze svých školních let. Zde se dala dohromady skupina kluků, kam také chodili Emil Musil, Karel Blažek a Alois Tomanec.

K partyzánům patří také zbraně. Kluci se tedy snažili si je opatřit. Proč chtěli zbraně? Na tuto otázku existuje jediná odpověď. Každý kluk chce přece zbraň a o to víc ten, který se stylizuje do role partyzána. Od konce druhé světové války uplynulo několik let, ale pořád bylo ještě možné v lesích i po domech najít různou, dost často už nepoužitelnou, výzbroj. Po dlouhém pátrání se každému z nich podařilo nějakou zbraň najít. Tomanec našel rezavý bubínkový revolver, který si nechal u svého strýce opravit. Blažek někde našel starý nefunkční samopal a Musil malorážku. Se zbraněmi tedy chodili po lesích a jeskyních Moravského krasu. Největší zájem měli o Pekárnu, kde se během války schovávali partyzáni. Plni očekávání se vydávali na průzkum této, tehdy ještě neprobádané, jeskyně. Vzali karbidky - lampy na acetylen, které dokázaly velmi dlouho svítit a vydali se do neznáma. Jeskyně je dlouhá něco přes šedesát metrů. Začátek je dobře osvětlen denním světlem, když však postupovali dál, aby něco viděli, museli zapálit lampy. Pokoušeli se zajít až na konec jediné chodby jeskyně a v domnělém úkrytu partyzánů a vojáků najít nějaké zbraně, patrony nebo jiné válečné relikvie. Kromě několika rezavých konzerv nic nenašli.

Postupem času se skamarádili se synem hajného Aloisem Vašků z Hostěnic. Jeho otec jim ukazoval padák, který našel během války a vyprávěl jim, kde všude měli

parašutisté výsadek. Kluci plni elánu vždycky to místo navštívili a dopodrobna prozkoumali. Ale jak sami říkají... ”...*nenášli sme ani patronu...*”⁸⁷. Alois Vašků byl synem hajného, který věděl mnoho o lesích v okolí a jeho vyprávění byla plná zajímavých příběhů. Po válce se vyučil puškařem a měl tedy dobrý přístup ke zbraním. Musilovi během let 1947 a 1950 prodal celkem 6 pistolí (Valter 7,65mm a 6,35mm, jednu maďarskou 9mm a FN 6.35mm, na další zbraně si dle protokolu o výpovědi nevzpomíná)⁸⁸, jednu malorážku a několik nábojů. Vašků zbraně ukradl ve škole, kde se učil. Nejprve z klukovské touhy vlastnit zbraň, když ale viděl, že takto může i slušně vydělat, zbraní Musilovi opatřil víc. (28) Stejnou touhu měli i Musil, Blažek a Tomanec, prostě jako kluci chtěli mít zbraň. Připadali si potom jako dospělí chlapi a dodávalo jim to více sebevědomí při pátrání po jeskyních a hře na partyzány. Když už byli vybaveni zbraněmi, sháněli aktivně náboje, aby mohli zbraně vyzkoušet při ostré střelbě a naučit se je používat. Tomanec s Blažkem a Musilem chodili trénovat střelbu. Nejprve terén pečlivě obhlédli, aby náhodou někoho nezranili, a aby je někdo neviděl. Poté si z různých věci udělali terč. Jednou k tomu posloužil kapesník, podruhé papírový karton a podobně. Bohužel nábojů měli opravdu jen hrstku, takže každý vystřelil tak tři čtyři rány a bylo po municii.

Mimo partyzánčení se také setkávali po večerech a nocích a vymýšleli další klukoviny. Noční setkání se nesla v pozorování života obce, sledování, kdo se s kým stýká a podobně. Kluky však nespojovalo jen noční setkávání a stylizování se do partyzánského života. To, co je spojovalo, mělo daleko větší hloubku. Byl to nesouhlas s tehdejší režimem a s jejich nařízeními. Zda byli motivováni pouze nenávistí, protože jejich otcům byly zabráněny nebo omezovány živnosti, a nebo měl jejich vztah k tehdejšímu režimu jiné důvody, to už dnes těžko zjistíme. Jisté však je, že tento postoj je spojil a motivoval k činům, díky kterým později strávili několik let za mřížemi.

Jak ale kluci dospívali a více se střetávali s reálným životem, ať už v učení, práci nebo na vesnici, uvědomovali si, že by bylo dobré svým hrám dát nějaký smysluplnější rozměr. Politická situace a nadřazenost komunistické strany, styl vedení státu a tlak na představitele i občany obcí byla pro ně, mladé hochy, velmi svazující a naprosto se s tímto

⁸⁷ Rozhovor s Aloisem Tomancem, Marií Musilovou a Karlem Blažkem

⁸⁸ Tento výčet zbraní uvádí Vyšetřovací spis na straně 139 (výpověď Aloise Vašků)(28).

postojem neztotožňovali. Motivováni činy organizací z blízkého okolí⁸⁹, které se také zapojily do odbojové činnosti se rozhodli také proti komunistům něco dělat. Na situaci, která předcházela založení ilegální organizace, vzpomíná Alois Tomanec: *“...tak sme nakonec prišli a ted’ ten Musil říká...jedno sme se sešli v lese, tak sme tam udělali takové posed, taková schůzku, no a on říká proti komunistům něco. Že ti komunisti se roztahují a že dělají jako mistry světa, že bysme měli začít proti nim. Bojovat. No tak bez zbraní to nepude, tak že začnem s letákama...”*⁹⁰ Emil Musil, výborný organizátor, ve svém dopise píše: *“Já sám jsem v roce 1952⁹¹ naší ilegální protistátní skupinu založil, ale také vydával příkazy ke všem akcím...”*⁹² Rozhodnutí vystoupit svou činností proti komunistickému režimu se uskutečnilo na začátku roku 1950. Nejprve Musil oslovil Blažka, zda nechce založit protistátní organizaci. Karel v zápětí přivedl Aloise Tomance. Ve většině případů se scházeli u Blažků v dílně, kde měl Karel uschovaný svůj motocykl. Zde také vyšel Emilův nápad, aby bojovali proti režimu pomocí letáků. Musil oslovil také jiné kluky z Mokré a Horákova, jestli se nechtějí zapojit s nimi do činnosti. Například se pokusil získat Antonína Otycha z Horákova, který pracoval jako soustružník v První brněnské strojárně a horákovského Bronislava Říčánka. Oba dva jmenovaní sice přislíbili pomoc a aktivní účast v organizaci, ve skutečnosti se ale nikdy aktivně na žádném z činů skupiny nepodíleli. V archivních dokumentech můžeme nalézt mnoho dalších jmen osob, které chtěl Musil zapojit do organizace. Tato jména mohou být pravá nebo smyšlená, protože chtěl Musil vyšetřovatele svou výpovědí zmást.

3.7. Letáky

Koncem roku 1950 začala skupina více vyvíjet svou činnost. Emil Musil navrhl text a podobu prvního letáku. Teď už šlo jen o to, jak je vytisknout a rozmnožit. Musil tedy

⁸⁹ Práci organizací v okolí mapuje kniha Příběhy třetího odboje od autorů Miroslav Kasáček a Luděk Navara nakladatelství HOST.

⁹⁰ Rozhovor s Aloisem Tomancem uskutečněný 19. 10. 2011, zvukový záznam.

⁹¹ Skupina byla ve skutečnosti založena ke konci roku 1950.(pozn. autora)

⁹² Dopis od Emila Musila z 18. 4. 2011. V soukromé dokumentaci autora.

zakoupil malou ruční tiskárničku s potřebným množstvím inkoustu a zhotovil podobu prvního letáku. Na faře v Tvarožné byl cyklostyl, na kterém se rozmnožovaly dokumenty potřebné k fungování farnosti. Protože kluci chodili na faru poměrně často, nejen na setkání s Fruvirtem, ale také pomáhat, pohybovali se po budově skoro jako doma. Nebyl tedy problém použít cyklostyl a letáky rozmnožit. Jednalo se o kartu velikosti asi 10x7 cm, uprostřed nadepsanou heslem “SMRT KOMUNISMU”. Tyto první lístky rozšířil Karel Blažek s Aloisem Tomancem v noci za použití Blažkovy motorky. *“Měli sme letáky, tak prej uděláme nějaký gesto. Tak pojedem, vezmeme letáky a rozfrčáme po dědinách. Tak sme se domluvili, vzali sme pakl letáků, já jsem sedl za něho, Karel vzal mašinu a jeli jsme. Objeli jsme na Pozořice, Šumice, Velešovice a tam ty dědiny, projeli jsme Koválovice a Sivice a Tvarožnou, rozházeli sme letáky a bylo po koncertě. No já jsem zkrátka seděl vzadu, měl sem ten pakl, teďka on jel a jak sme dojeli do dědiny, tak tam sem frkl, tam sem frkl a rozházeli sme to, objeli sme dědinu, projeli jsme do druhé a do třetí a tak sme to zkrátka rozházeli...”*⁹³ Takovýmto způsobem tedy probíhala distribuce protikomunistických letáků na přelomu let 1950/1951 do okolních vesnic. Takto bylo rozšířeno asi 100 ks letáků. Během tohoto období zapojil Musil do organizace Aloise Vašků, který pro něj dříve opatřil několik zbraní⁹⁴. Vašků dostal od Musila několik letáků k rozšíření. Letáky však spálil a Musilovi zalhal, že je rozhodil po Hostěnicích.

Druhý leták byl zkoncipován a rozšířen nedlouho po prvním, v jarních měsících roku 1951. Byl zaměřen proti aktivním členům komunistické strany a nabádal je k okamžitému zastavení činnosti. Ke zhotovení letáků použil Musil opět tiskárnu, kterou již dříve zakoupil. Leták byl nadepsán heslem “Lide Československý” a obsahoval text, který nabádal občany k vyjádření nespokojenosti s režimem. Upozorňoval na skutečnost, že když po válce byla republika zásobována z USA bylo všeho dostatek. Po roce 1948 se však situace rapidně zhoršila a tu dává leták právě za vinu komunistům. Vyvěšen byl po desítkách kusů v okolních vesnicích.

Koncem jara, v březnu 1951, sestavil Musil v pořadí již třetí leták. Obsahoval varování všem aktivním členům KSČ, aby ustali od své politické činnosti. Na zadní straně

⁹³ Rozhovor s Aloisem Tomancem uskutečněný 19. 10. 2011, zvukový záznam.

⁹⁴ Údaje jsou dle výpovědi Aloise Vašků. Výpověď Emila Musila uvádí termín konec roku 1951. Vzhledem k tomu, jakým způsobem se případ vyvíjel v dalších měsících a také ve srovnání s výpověďmi ostatních aktérů případu se příkláním k výpovědi A. Vašků.

byla nakreslena šibenice a pod ní jména aktivních členů obce, kde byli letáky rozšířeny. Musil, Blažek a Tomanec tedy tyto letáky rozšířili po Mokré, Horákově, Viničných Šumicích, Tvarožné, Hostěnicích, Koválovicích a Sivicích. Po rozhození třetího letáku činnost na nějakou dobu utichla. Nechtěli upadnout do podezření.

3.8. Rozšíření skupiny

V období od jara do podzimu 1951 nebyl zkoncipován ani rozhozen žádný leták. Činnost organizace přešla na čas do útlumu. Musil se však pokoušel o rozšíření organizace. Nenápadně hledal lidi podobného smýšlení a s odporem k tehdejšímu státnímu zřízení. V kostele v Tvarožné se seznámil s Janem Benešem, který přes to, že mezi lety 1945 - 1950 vlastnil stranickou legitimaci⁹⁵, později nesouhlasil s komunistickým režimem. Emil mu tedy dal přečíst druhý leták, tedy ten, nadepsaný heslem "Lide Československý". Beneš s jeho obsahem souhlasil, a proto se rozhodl, že bude se skupinou spolupracovat. Do skupiny se zapojil koncem září roku 1951. Jan Beneš navrhoval Musilovi jako zlepšení distribuce letáků pomocí modelu letadla. Jeho záměrem bylo na vlastnoručně vyrobený model připevnit letáky pomocí provázku, který by se v určitý moment přetrhl a letáky by se tak rozhodily do předem naplánovaného okolí. Na sestavení letadýlka si začal Beneš shánět různé součásti. Tento nadčasový nápad se však kvůli obtížné realizaci neuskutečnil. Dalším, koho se mladý Emil pokusil do skupiny přivést, byl syn rolníka z Kožušic Václav Novotný. Pocházel z 8 dětí. Nejprve pomáhal otci v hospodářství, později pracoval u Bati. Za války poté jako stavební dělník v Linci, dále v poštovní správě a kolem roku 1950 byl přeřazen do n.p. Slatina. Na cestě do zaměstnání se s Musilem pravidelně potkával. Novotný nesouhlasil s komunistickým režimem, a tak svou pomoc organizaci v září 1951 přislíbil. Tak se tedy skupina rozšířila na 6 členů.

Členové organizace byli zpočátku pouze obyvatelé Mokré, Horákova. Protože se Emil mezi lety 1950 - 1952 učil soustružníkem pro n.p. Slatina, kde byl po absolvování také zaměstnán, mohl oslovit kolegy. Se snahou o rozšíření organizace do širšího okolí začal v druhé polovině roku 1951. Nebylo to jednoduché. Musel být velmi opatrný.

⁹⁵ Jan Beneš vypověděl, že vystoupil v roce 1950 pro nesrovnalosti se stranickou legitimací (28)

Nenápadně proto sledoval, jak se kdo projevuje při politických rozhovorech a když zjistil, že dotyčný zastává stejný názor, tedy je proti komunistickému režimu, oslovil ho s nabídkou členství v protistátním hnutí. Ve stejné době, kdy získal do skupiny Novotného s Benešem, oslovil Musil o rok mladšího spolužáka z učení Milana Daňka. Tento mladík z Pozořic se učil stejně jako Emil pro n.p. Slatina. V září 1951 byl osloven s otázkou, zda se nechce zapojit do protistátní činnosti. Daněk souhlasil, obdržel dokonce několik letáků k rozšíření. Letáky s textem “Smrt komunismu” však byly objeveny jeho bratrem, členem KSČ a sympatizantem režimu, a zničeny. Dále chtěl Musil zjistit jména komunistických funkcionářů z Pozořic, která mu Daněk předal. Do dalších aktivit se ale ze strachu před bezpečností nepouštěl. V agitaci však Musil neustával a přemlouval další spolupracovníky, aby se zapojili do organizace. Během listopadu 1951, v období, kdy se velmi žhavě diskutovalo o snížení tzv. vánočního přídatku⁹⁶, hovořil Musil s pomocnou dělnicí n.p. Slatina Boženu Pospíšilovou. Musil se Pospíšilové, matky dvou dětí, zeptal, jestli má zájem zapojit se do protistátní organizace. Neváhala. Věřila, že se tak pomstí všem těm, kteří zapříčinili, že její muž musel ukončit svou živnost⁹⁷. Koncem listopadu se Pospíšilová zmínila o problémech svého bratra konstruktéra Zbrojovky Brno Antonína Glozara, který demonstroval za vánoční přídatek a byl kvůli tomu propuštěn ze zaměstnání. Musil požádal Pospíšilovou, zda by se zeptala bratra, jestli by chtěl pracovat pro organizaci. Glozar souhlasil. Skupina získala velmi silného člena, který se aktivně podílel na aktivitách protistátního hnutí. Získáním Pospíšilové a Glozara se vytvořila druhá větev organizace. Podotýkám, že Musil kladl velký důraz na to, aby se setkávali jen ti nejnужnější členové organizace. Například se potkávali Blažek s Tomancem a občas s Aloisem Vašků - z Mokré a Horákova. Z brněnské části organizace potom Pospíšilová a Glozar. Podle svědectví a informací z archivních dokumentů se domnívám, že kontakt s organizací a Janem Benešem popřípadě Václavem Novotným, byla pouze prostřednictvím

⁹⁶ Během 21. a 22. listopadu 1951 se v Brně a Plzni uskutečnily demonstrace proti snížení tzv. vánočního příplatku. Tento příplatek byl doopravdy odsouhlasen předpisem č. 104/1951 Sb. Došlo tak k rapidnímu snížení tohoto příplatku a díky tomu i k četným demonstracím. Nejvíce demonstrací zaznamenalo Brno a Plzeň. V Plzni byly hlavním tahounem demonstrací zaměstnanci Škodovky. V Brně se převážně jednalo o podnik Zbrojovka Brno, ke kterému se připojili další. Tyto demonstrace zaznamenaly v obou městech velké nepokoje.

⁹⁷ Manžel Boženy Pospíšilové - Zdeněk měl čalounictví. Živnost musel ale na nátlak režimu ukončit. Byly mu neustále snižovány přidělené dávky materiálu, takže neměl prostředky, jak zakázky realizovat.

Musila. Tuto skutečnost nejenže potvrzují výpovědi obviněných, ale také svědectví Aloise Tomance, manželek V. Novotného a J. Beneše.

Koncem roku 1951 začaly letákové akce nanovo. Protože pro zhotovení některých letáků chyběli Musilovi písmenka, zakoupil další tři ruční tiskárničky, dostatek červeného inkoustu a papír. Blažek s Tomancem natiskli leták "SMRT KOMUNISMU", tedy ten první v počtu asi 200 kusů. Část jich rozšířili sami a část předali Musilovi. Emil dal část letáků Pospíšilové, která je roznesla v nočních hodinách po Šlapanicích a Ponětovicích. Glozar rozhodil několik kusů tohoto lístku po Slatině. Ve stejné režii pokračovalo i další rozšíření letáku nadepsaného "Lide Československý". Pouze část protikomunistického materiálu upravil Antonín Glozar. S rozmnožováním těchto listů pomohla Glozarova manželka Anna, která zkopírovala asi 20 ks na psacím stroji zapůjčeném od stolaře Nosa ze Šlapanic. Část textů si od Pospíšilové vzal Emil Musil a zbytek rozšířil Glozar s Pospíšilovou ve stejných vesnicích jako letáky první. Toto rozšiřování letáku probíhalo postupně na počátku roku 1952.

V březnu 1952 byl také sestaven v pořadí již čtvrtý leták, který vyhrožoval všem příslušníkům SNB, StB, Lidovým milicím a dalším přísluhovačům režimu, aby ustali od své činnosti, protože neujdou zasloužené odplaty.

Zanedlouho poté byl zkoncipován pátý leták, který nabádal občany obcí, aby všemožně bojkotovali vstup obce do JZD a znemožňovali práci v družstvu. Také chtěl upozornit na nekalé praktiky vládnoucí strany při zakládání JZD a také na skutečnost, že občané do družstva vloží své majetky, které nabyly těžkou prací a odříkáním.

Na konci března 1952 přišel Musil za Glozarem s letáky, které rozšiřovali v okolí Mokré na začátku roku 1951, letáky s výstrahou členů komunistických spolků jako SNB, LM a KSČ. Glozar se sestrou rozšířil asi 100 ks letáků do okolí jejich bydliště. Celkem tedy skupina rozšířila pět druhů protistátních letáků s různě zaměřeným textem. Vyšetřovací dokumenty hovoří o celkem šesti rozšířených druzích letáků. Nepodařilo se mi nikde najít šestý. Dokonce i ve vyšetřovacím spisu je jich vyjmenováno pouze pět, které zmiňuji. V žalobě ale stojí, že skupina rozšířila šest druhů letáků. Je možné, že se jedná o překlep, a nebo snahu vyšetřovatelů zvýraznit činnost skupiny.

3.9. Další aktivity organizace

Přes všechnu činnost, kterou skupina na počátku roku 1952 se Musil snažil stále organizaci rozšiřovat. Oslovoval další kolegy z práce a kamarády. Jedním z nich byl například vyučený stavební dělník Josef Haman, který později pracoval v n.p. Slatina, kde se seznámil s Musilem. Ten s ním často hovořil na různá témata, a když zjistil Hamanův postoj k tehdejšímu režimu, zeptal se ho koncem března 1952, zda by nechtěl pro organizaci pracovat. Haman souhlasil, dokonce Musilovi přislíbil okopírovat a rozšířit několik letáků. Část kartiček s nápisem “Smrt komunismu” měl Haman upravit a druhou část rozšířit po Brumovicích, kde bydlel. Jeho bratr, který u něj našel výhružné lístky, mu vyhrožoval, že všechno ohlásí na bezpečnosti. Nakonec se ze strachu do dění ve skupině aktivně nepřidal. Letáky určené k rozšíření spálil, a ty, které měl upravit, vrátil Musilovi. Další oslovený byl Musilův kolega z práce Jan Osolsobě. Vyučený strojní zámečnick, který se netajil svým postojem k tehdejšímu zřízení, se připojil do Musilovy organizace během dubna 1952. Osolsobě začal s činností v organizaci velmi aktivně. Pro Emila vytiskl několik druhů letáků, některé z nich i sám rozšířil v okolí Klobouk, kde bydlel. Aby mohl letáky tisknout nezávisle na Musilovi, zakoupil čtyři ruční tiskárničky, inkoust a papír za peníze, které dostal od Emila.

V první polovině roku 1952 oslovil také tvaroženského varhaníka Václava Pejřila, zda se nechce zapojit do protistátní činnosti. Ten nejprve, kvůli svému zdravotnímu stavu, odmítl, později však přislíbil pomoc. S Pejřilem se znal již z dřívější doby, protože byli příbuzní. Během roku 1949 si u něj tehdy čtrnáctiletý Emil uschoval zbraň, protože nechtěl, aby ji rodiče našli, když bude na školním výletě. Pejřil pomáhal Musilovi spíše jako poradce. Rozšířil po Tvarožné jen několik kusů letáků, které byly zaměřeny proti JZD. Dle výpovědi Musila měly tyto letáky po vesnici velký ohlas.

Během roku 1952, mimo všech letákových akcí, začal Musil přemýšlet, kam dále posunout činnost skupiny. Hovořil s Pejřilem, jak by se dala v Tvarožné sabotovat práce JZD. Pejřil mu poradil, že na dvorku zahradního domu Kosmák má tvaroženské družstvo mlátičku, kterou by bylo možné zapálit. S tímto nápadem se svěřil Tomancovi i Blažkovi. Nakonec se ale všichni shodli, že by tím neuškodili pouze JZD, ale také lidem, kteří díky mlátičce mají krmivo pro dobytek. Proto od této možnosti ustoupili.

Musil ale nechtěl dávat svůj nesouhlas s režimem najevo pouze pomocí letáků. V jeho hlavě se rodilo mnoho různých nápadů, jak komunisty poškodit a zastrašit, aby se nemohli věnovat své zločinné činnosti. Nejprve se s Blažkem a Tomancem domlouvali, že by ve vesnicích po nocích ničili informační skříňky KSČ. Poté přišel nápad s mlátičkou. Alois Tomanec si taky vzpomíná, že chtěl Musil vykrást hajného Potrusila, když nebude doma a odcizit mu nějaké zbraně. K žádné z těchto plánovaných činností ale nedošlo. Jednalo se pouze o klukovské výmysly a nápady. Hajný Josef Potrusil však Musilovi, jak se říká, ležel v žaludku. Kluci často chodili do lesa, občas tam provedli nějakou klukovinu a tak nebyli s hajným zrovna kamarádi. Potrusil také asi tušil, že právě Musil a jeho kamarádi mají s letáky něco společného. Alois Tomanec vzpomíná na jeden rozhovor o Potrusilovi: *”...sem zjistil, že někdo po nás jde.... a tak sme se nemohli nějak domluvit a von mě říká, víš co, já mám podezření na Potrusila, jako na hajnýho, on byl v Mokré na hájence. A on mě říká: “Ten Potrusil se mě nelíbí, on byl partyzán, ale to byl takové hajzl, von prě dělal partyzána, ale on prě nebyl dobré, jako takové recht chlap.” Se domluvíme a jeden den ho budeme hlídat. Ten Musil na mě čekal za Mokró.....”*.⁹⁸ V noci se sešli a hlídali Potrusilovu hájenku, jestli se neděje něco, co by jim dokázalo, že hajný o jejich činnosti něco ví. Oba samozřejmě nic neobjevili. Musil chtěl udělat nějaké gesto, které by vystrašilo aktivní komunistické členy, aby ustali od své činnosti. Uvažoval o zastřelení člena MNV, jmenovitě Bohuslava Kosíka z Tvarožné, protože byl politicky velmi činný. Kosíka doporučil Pejřil. Musil však s tímto návrhem nesouhlasil, a protože se domníval, že hajný Potrusil tuší, kdo rozšiřuje letáky v okolí Mokré a Horákova. O svém úmyslu, tedy odstranit hajného, se zmínil postupně všem členům organizace. S myšlenkou na vraždu Potrusila si začal Musil pohrávat už od počátku roku 1952, až v létě toho roku však začal doopravdy atentát připravovat. Chtěl tím zastrašit ostatní komunisty a dosáhnout umírnění jejich činnosti v Mokré a okolí.

⁹⁸ Rozhovor s Aloisem Tomancem uskutečněný 19. 10. 2011, zvukový záznam.

3.10. Příprava atentátu

Jedna věc je uvažovat o vraždě někoho a druhá věc je ji začít plánovat. S opravdovým plánováním začal Musil v druhé polovině roku 1952. Každého člena se opatrně zeptal, co si o odstranění hajného myslí a v organizaci si vlastně udělal takový průzkum mínění. Většina členů tento krok Musilovi rozmlouvala. Pouze Blažek a Osolsobě se nevyslovili vyloženě proti. Začal tedy s nimi plánovat podrobný scénář. Pro zavraždění Potrusila se rozhodl, protože byl aktivním členem KSČ a Lidových milicí. Dále se Musil domníval, že hajný ví o činnosti skupiny a chce ji nahlásit na bezpečnost. V neposlední řadě se chtěl zmocnit zbraní, které měl Potrusil v hájovně.

Koncem srpna 1952 se Osolsobě sešel s Musilem, který mu o svém záměru s atentátem řekl. Po provedení vraždy plánoval Emil rozhodit *“...letáky s textem, který bude ostatním připomínat, že se jim dostane stejné odplaty jako POTRUSILOVI.”*⁹⁹ Emil navrhl, že by měl vraždu provést Osolsobě. Rozhodl se tak proto, že Jana Osolsobě nikdo v okolí Mokré neznal a bylo to tedy nejbezpečnější. Jan po přemlouvání souhlasil, že vraždu provede. Protože měli od Aloise Vašků zbraně, rozhodli se, že hajného zastřelí. K provedení měl Osolsobě pistol značky Prabela. V případě, že by tato selhala, měl připravenou záložní zbraň Walter 7.65. Emil Musil se domluvil s Karlem Blažkem, který měl motocykl, že ukáže Janovi cestu, kterou přijde k hájence a kudy bude po provedení činu prchat. Domluvili se, že se sejdou v neděli 21. září. Ti dva se vůbec neznali. Věděli o sobě pouze prostřednictvím Musila. V dohodnutý den přišel Osolsobě do Horákova a zazvonil u Blažků. Karel Blažek, který měl instrukce od Musila, vzal do té doby neznámého člověka na prohlídku okolí. Podrobně mu vysvětlil, co kde v obci leží a ukázal mu cestu k hájence. Vysvětlil mu, kdy a kam hajný chodí. Blažek s Tomancem a Musilem už dříve vyzorovali, v jaký čas je Potrusil doma a kdy bývá pryč. Věděli, že každé ráno chodívá na lesní správu. Blažek tedy doporučil Osolsoběmu tento čas vhodný k provedení vraždy. Když byli hotovi s prohlídkou cesty k hájence a okolí, ukázal Karel Janovi cestu, kterou bude prchat k Brnu. Potom Blažek odvezl Osolsoběho na autobus do Líšně.

⁹⁹ ARCHIV BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK ČR, Fond vyšetřovacích spisů, V-919 Brno - Fruvirt Vnislav a spol., Skupinový vyšetřovací spis. str 85.

Datum provedení činu bylo stanoveno na neděli 28. září. K provedení atentátu však nedošlo. O organizaci se totiž začala zajímat bezpečnost. Konkrétně její vedoucí - Emil Musil se měl dostavit 26. září k výsledku.

V žalobě můžeme nalézt informaci, že se přípravy atentátu účastnila také Božena Pospíšilová. Konkrétně, že Musilovi opatřila jed na krysy, kterým by byl hajný otráven v případě neúspěšné střelby. Tuto skutečnost se mi nepodařilo potvrdit ani u výpovědi obžalované, ani u svědků, kteří o atentátu věděli. (27)(28)

3.11. Členové organizace

V této části práce přiblížím každého účastníka odbojového hnutí, jak to uvádí skupinový vyšetřovací spis. Uvedu několik informací, díky kterým se mohli níže jmenovaní dostat do okruhu zájmů všudypřítomné státní bezpečnosti. Je přece jasné, že v minulém režimu záleželo na tom, jakého je dotyčný původu. Jestli je věřící, navštěvuje náboženství, jakého postavení, co se o něm povídá, jací jsou jeho příbuzní a zda má styky s kapitalistickými státy a podobně. Vycházím z informací, které mi poskytly vyšetřovací spisy, příbuzní a známí vězněných osob nebo také samotní aktéři odbojového hnutí.

Vnislav Fruvirt



Otec Vnislav Fruvirt se narodil 11. 7. 1923 v Příbrami (okres Brno - venkov). Jeho otec Raimund Fruvirt byl zaměstnán jako slévač. Zemřel v roce 1930. Matka Marie Fruvirtová narozena 29. března 1896, po provdání pracovala v domácnosti,. V době zatčení byla v důchodu. Zemřela v březnu 1981. P. Vnislav do roku 1934 navštěvoval obecnou školu v Příbrami a poté klasické gymnázium v Brně na třídě Kpt. Jaroše. Po maturitě v roce 1942 nastoupil studium bohosloví. 5. července 1947 byl vysvěcen na kněze a nastoupil jako kaplan do Tvarožné u Brna. Zde působil

od roku 1950 sám, protože místní farář P. Vaclav Kosina byl zatčen. V květnu 1952 byl přeložen do Mašovic u Znojma. Z rozhodnutí ministra obrany Alexeje Čepičky musel v říjnu 1952 nastoupit vojenskou službu. 13. ledna 1953 byl zatčen za údajnou protistátní činnost a odsouzen za vlastizradu na 10 let odnětí svobody a zaplacení soudních výloh 2000 Kčs (nebo 2 měsíce odnětí svobody navíc). Ve výkonu trestu postupně vykonával několik profesí. Například profese horníka, brusiče skla, dral peří a další. (27)(28)(29) Postupně prošel věznicemi v Praze na Panráci, v Mladé Boleslavi a v listopadu 1953 byl transportován do Valdic u Jičína. Od roku 1954 pracoval v uhelném dole Nejedlý I, kde pracoval jako horník.

Byl propuštěn při amnestii 11. května 1960. Po propuštění se nesměl vrátit ke kněžskému povolání (nedostal státní souhlas), a proto se ucházel o místo řidiče tramvaje. Toto místo ale nedostal, protože dle nařízení vlády mohli všichni propuštění vězni vykonávat pouze manuální práci. Dělal proto čističe výhybek. Touha po lepší práci ho ale neopouštěla. Opět se snažil dostat práci řidiče. Byl schopný a v práci měl dobré hodnocení, tak od roku 1962 na místo řidiče tramvaje nastoupil. Jak sám říká: *“...vozil jsem své farníky šalinou, aniž bych o tom věděl...”*¹⁰⁰ Od října 1966 mu byl obnoven státní souhlas k výkonu kněžského povolání, a proto tedy nastoupil nejprve na Staré Brno, dále působil ve farnosti u kostela sv. Petra a Pavla (katedrála). Nyní působí otec Vnislav jako farář v Brně - Bystrci, kde je od roku 1973. V roce 1990 byl jmenován soudcem církevního soudu v Brně a v roce 2010 obdržel titul monsignor.

Emil Musil

Narodil 30. března 1935 v Mokrém (okres Brno - venkov), jeho otec, živnostník, vlastnil obchod, který mu byl komunisty zabaven pro přílišné hromadění zásob. Sestra Emila Musila, Marie, však vypověděla, že toto bylo uvedeno jako důvod a na základě tohoto komunisté všechno zabavili - v podstatě ukradli. Nenechali doma z původního obchodu vůbec nic. Emil Musil navštěvoval do roku 1946 obecnou školu v Mokrém, poté absolvoval 2 ročníky reálného gymnázia. V roce 1948 byl přerazen na střední školu do Tvarožné, kde strávil 2 roky. Mezi lety 1950 - 1952 se vyučil soustružníkem v n.p. Slatina,

¹⁰⁰ Rozhovor s P. Vnislavem Fruvirtem uskutečněný 29. 7. 2010, zvukový záznam



a tam byl zaměstnán až do svého zatčení.(27)(28)(29) Dle rozhovorů s Vnislavem Fruvirtem, Karlem Blažkem i Musilovou sestrou Marií byl Emil Musil dobré, kamarádké povahy. V odbojové skupině byl jejím zakladatelem, mozkiem, organizátorem a vůdcem, i když byl nejmladší ze všech. V roce 1968 Musil emigroval do Švýcarska, kde žije dodnes. Jeho syn - Emil Musil mladší mi vyprávěl o problémech, které měl během studia. Nebylo mu umožněno vystudovat vysokou školu, nemohl najít pořádné zaměstnání. Dnes žije ve Švýcarsku v Curychu.

Jan Osolsobě



Narodil se 8. února 1933 v Kloboukách u Brna. Otec pracoval jako pekař nejprve ve Vídni, před II. světovou válkou v Kloboukách. Od roku 1939 pracoval v zemědělství (soukromě hospodařil). Matka pracovala v domácnosti. Jan navštěvoval do roku 1947 obecnou a měšťanskou školu. Po vyučení v roce 1951 pracoval ve Slatině jako strojní zámečnick.(27)(28)(29)

Z informací, které poskytla Janova bývalá manželka, byl povahově “buřič” - tedy slovně bojoval proti komunistům. Nebyl s ním lehký život, například k volbám pravidelně chodil s pravítkem a tužkou, nechodil za plentu, ale veřejně na volebním lístku škrtil neoblíbené lidi - komunisty. V USA žily jeho dvě tety, s jednou z nich komunikoval - psali si dopisy. Jan údajně uvažoval, že by emigroval, ale vzhledem k tomu, že to neudělal, když byl mladý, nechtěl později vystavit své blízké do nebezpečí. Po návratu z vězení šel na vojnu. Byl u PTP. Po rozvodu žil sám. V červenci 2001 utrpěl úraz. Vrtulníkem záchranné služby byl převezen do nemocnice v Brně. Upadl do kómatu. Z bezvědomí se již neprobral. Z nemocnice v Brně byl převezen do speciálního zařízení do Bílovic nad Svitavou, kde dne 16.12.2001 zemřel. (Příloha V)

Karel Blažek



Narozen 28. ledna 1934 v Horákově, po absolvování povinné školní docházky v roce 1948 se u otce, který vlastnil do roku 1951 pekařství, vyučil pekařem. Otec byl mimo to také spolumajitelem koupaliště. Matka pracovala v domácnosti. Od roku 1950, kdy otec s živností skončil (zřejmě mu byla zrušena, zabavena dle informací od Karla Blažka) se doučil v družstvu Dělpe, kde až do svého zatčení pracoval jako pekařský dělník. (27)(28)(29) Karel Blažek žije v Horákově. Nyní (2012) je v důchodu. Několikrát jsem se jej pokoušel kontaktovat, bohužel neúspěšně. Nechce se o své minulosti zmiňovat. Popírá existenci skupiny i všech ostatních aktivit s ní spojených.

Alois Tomanec



Syn hospodáře se narodil 26. dubna 1934, matka se starala o domácnost. Navštěvoval obecnou a měšťanskou školu v Horákově. Od roku 1949 se učil v továrně na koberce a látky - Moravan tkadlecem. V Moravanu pracoval až do zatčení. (27) (28)(29) Po propuštění se oženil a přestěhoval do Kobylnice, kde také se svou ženou stále bydlí. I přes zdravotní problémy, které mu znepríjemňují život, je veselý a přátelské povahy. S panem Tomancem jsem měl možnost hovořit a poskytl mi více než tříhodinový rozhovor o svých zážitcích z období druhé světové války, období protistátní činnosti i zážitků z vězení. Na minulost se dívá s humorem jemu vlastním a nyní si užívá spokojeného důchodu.

Božena Pospíšilová roz. Glozarová



Narozena 5. února 1921. Otec pracoval jako dělník - rýsovač ve Zbrojovce a později jako vedoucí kontroly v ZPS, ve stejném podniku pracovala také její matka. Ve shodném podniku jako rodiče pracoval také bratr Boženy Pospíšilové - Antonín Glozar. Povinnou školní docházku absolvovala Pospíšilová v roce 1935. Po vyučení modistkou nastoupila roku 1941 do firmy Jugáček. Od roku 1941 do r. 1950 byla v domácnosti a poté nastoupila jako pomocná dělnice v n.p. Slatina, kde byla zaměstnána do zatčení. Manžel, Zdeněk Pospíšil, za kterého se provdala v roce 1939, měl čalounickou živnost. Tu musel na nátlak režimu ukončit a nyní pracuje taktéž v n.p. Slatina. Dle vyšetřovacích spisů a vyšetřování StB, měli manželé Pospíšilovi nesrovnalosti. Jejich manželství nebylo moc šťastné, protože Zdeněk Pospíšil holdoval nadměrnému požívání alkoholu. Dle informací z matriky spolu měli 3 děti. (27)(28)(29)

Antonín Glozar



Narodil se 15. listopadu 1926 ve Šlapanicích. Je bratrem výše zmíněné Boženy Pospíšilové. Navštěvoval obecnou i měšťanskou školu ve Šlapanicích do roku 1948. V období 1941 - 1944 se učil strojním zámečnickem ve Zbrojovce Brno. Tam také do roku 1947 pracoval jako rýsovač - konstruktér. Od září 1947 začal studovat průmyslovou školu, kterou ukončil v roce 1951. V listopadu 1951 demonstroval za Vánoční přídavek. Z tohoto důvodu s ním bylo vedeno v závodě řízení, na jehož základě byl začátkem roku 1952 propuštěn. V roce 1948 se oženil s Annou Gajdoškovou. (27)(28)(29)

Zemřel v roce 2003.

Václav Pejřil



Narozený 15. října 1926, pocházel z dělnické rodiny, jeho otec pracoval v parketárně a později v textilní továrně v Brně. Otec zemřel v červnu 1952. Matka byla v domácnosti. Václav Pejřil absolvoval v roce 1937 obecnou školu, v roce 1940 pak měšťanskou. Mezi lety 1943 - 1944 navštěvoval hudební konzervatoř v Brně. Po absolvování konzervatoře se do konce druhé světové války ukrýval u svých rodičů, protože měl být totálně nasazen v Německu. Po té nastoupil jako varhaník v kostele v Telnici a následně na to v Tvarožné. Od září 1952 pracoval jako kancelářská výpomoc ve Svazu producentů mléka v Brně. (27)(28)(29)

Uvězněn byl do 30.7.1956. Zemřel v roce 9. listopadu 1991.

Václav Novotný

Syn rolníka se narodil 20. ledna 1922 v Kožušicích (tehdejší okres Bučovice). Otec byl rolníkem, obdělával asi 47 mír pole (tzn. asi 9 hektarů). Zemřel v roce 1952. Matka pracovala doma, jako pomocnice v hospodářství. Zemřela v roce 1935. Měl sedm sourozenců. Po absolvování obecné a měšťanské školy nejprve pomáhal otci v hospodářství a poté v roce 1938 začal pracovat ve Zlíně u Bati. Mezi lety 1940 - 1944 pracoval v Linci (Rakousko) jako stavební dělník. Následně pracoval v poštovní správě a od roku 1950 byl přeřazen do n.p. Slatina. Měl dvě děti - dceru Drahoslavu a syna Václava. (27)(28)(29)

Jan Beneš

Narodil se 23. dubna 1924 v Holasicích. Otec pracoval jako cihlářský dělník v mnoha různých podnicích. V roce 1932 od rodiny odešel. Zemřel v roce 1951. Matka

pracovala jako dělnice v cihelně a na různých stavbách. Po té pracovala v JZD v Holasicích. Jan navštěvoval v období 1930 - 1938 obecnou a měšťanskou školu v Rajhradě. Po absolvování měšťanské školy pracoval do roku 1940 jako dělník v cihelně v Holasicích. Po několika dalších zaměstnáních byl totálně nasazen do závodu Kleckner v Kuřimi, kde pracoval do února 1944. V té době ho přeřadili k firmě Junkers, zde pracoval do osvobození. V období 1946 - 1948 vykonával vojenskou službu. Po návratu z vojenské služby byl zaměstnaný v několika dalších firmách. Jeho poslední místo bylo v podniku Tatra. (27)(28)(29)

Po propuštění nejprve dlouho nemohl sehnat zaměstnání, poté pracoval 25 let jako řidič. Dnes již nežije (přesné datum úmrtí se mi nepodařilo zjistit).

Alois Vašků

Syn kočího a hajného se narodil 28.10. 1932 v Mokré. V době zatčení bydlel v Hostěnicích. Absolvoval 5 tříd obecné školy v Mokré, 4 třídy měšťanky v Líšni. Následně nastoupil do učení jako puškař a v roce 1947 se začal učit seřizovačem ve firmě Holek v Brně, kde pracoval do roku 1951. Následně pracoval jako seřizovač ve Zbrojovce až do zatčení. (27)(28)(29)

Později se přestěhoval a bydlel v Hrádku nad Nisou. Zemřel 31. května 1996.

3.12. Struktura organizace

Jaká byla hierarchie skupiny? Vedoucím a hlavním manažerem celé skupiny byl, Emil Musil, který plánoval a zařizoval chod celé organizace. Musil se z Mokré a Horákova znal s Karlem Blažkem, Aloisem Tomancem, Aloisem Vašků, Václavem Novotným (s ním také pracoval v jednom podniku), s Janem Benešem a s tvaroženským varhaníkem Václavem Pejřilem, se kterým byl v příbuzenském vztahu. Ze zaměstnání, v n.p. Slatina, do skupiny získal Jana Osolsobě a Boženu Pospíšilovou. Ta získala svého bratra Antonína Glozara. Část organizace, která se znala z Mokré a přilehlých vesnic, se z důvodu

bezpečnosti nestýkala s částí z n.p. Slatina. Někteří se ale přece jen z určitých důvodů několikrát setkali. (27)(28)(29)

3.13. Předem naplánované?

Jak se můžeme dočíst na předcházejících stranách, všechny účastníky procesu je možné rozdělit na tři skupiny. Živnostníky, hospodáře nebo dělníky, popřípadě jejich potomky. Po únoru 1948 likvidovali komunisté živnostníky, zakládali JZD, a to nebylo lidem po vůli, tak se proti tomu bouřili. Aby si vládnoucí strana sjednala klid a dokázala prosadit své reformy, musela k tomu velmi často použít donucovacích prostředků. Vykonstruované politické procesy měly vzbudit strach lidí a sloužily jako nástroj, kterým Strana prosazovala své záměry. Tímto způsobem likvidovala nepohodlné občany a všechny ty, kteří nahlas projevovali nesouhlas s režimem. Nejinak tomu bylo i v procesu, který popisuje tato práce. Někteří ze skupiny hlasitě protestovali, když museli oni nebo jejich rodiče ukončit svou živnost, jiní se tvrdě postavili proti vstupu do JZD. Stejně pro režim nepohodlní byli dělníci brněnské Zbrojovky a n.p. Slatina, kteří se účastnili a vedli povstání proti snížení vánočního příplatku v listopadu 1951. Tyto komunistické praktiky nejsou v tomto případě ojedinělé. Můžeme je nalézt například v babickém procesu a v mnoha jiných.

Z podobných procesů je známo, že již před jejich započítím bylo rozhodnuto, kdo a na jak dlouho bude odsouzen. Na základě svědectví, která jsem získal, se domnívám, že tomu tak bylo i u tohoto případu. Alois Tomanec, manželka Jana Beneše, Vnislav Fruvirt se shodují, že již dávno před soudním přelíčením bylo o jejich trestu rozhodnuto. Výpovědi, které jsou zapsané, jim byly nadiktovány a obvinění se je museli naučit nazpaměť.

Také je třeba zmínit, že celý případ, odsouzení a věznění nenávratně ovlivnilo nejen samotné účastníky protikomunistického odboje, ale také jejich rodiny a nejbližší příbuzné. Sami odsouzení dostali po návratu z vězení, ač jim bylo slibováno, že se zapojí do normálního života, pouze ta nejtěžší zaměstnání. Jejich dětem nebylo umožněno vystudovat, i když měly výborné studijní výsledky.

4. Odhalení skupiny, zatýkání

Pokud se někdo věnuje činnosti, jako je rozšiřování letáků, i když se své jednání snaží sebevíc utajit, přijde doba, kdy se o původce činnosti začnou zajímat lidé a poté i policie. Nejinak tomu bylo i v případě skupiny kolem Emila Musila. Na vesnici se nic neutají, ale také se velmi často člověk dozví informace, které jsou smyšlené. Však to zná snad každý. Lidé spekulují, kdo za tím vším stojí a čas od času se naprosto nepravdivá teorie po vesnici povídá jako stoprocentní skutečnost. Když už si ale lidé povídali po Mokré a Horákově, že letáky rozšiřuje skupina místních lidí, k odhalení členů skupiny už zbývalo jen několik dní. Tuto situaci vypráví velmi živě pan Tomanec: *“...nakonec to došlo tak daleko, že začali po dědině roztrušovat takový ty řeči, že v Mokré a Horákově, že je jakási letáková skupina a toto. Jenže oni ti lidi vykládali a já sem stál ve frontě v obchodě a teďka sem čekal a poslouchal...”*¹⁰¹. A když už s jistotou věděli, že se o jejich skupinu zajímá bezpečnost, začali uvažovat co dál. Jako první řešení bylo utéct a ukrýt se někde v lesích, v bunkrech z války. To nebylo s ohledem na blížící se zimu zrovna praktické a také to bylo zamítnuto. Bylo přece jasné, že není možné takto utíkat do nekonečna. Členové skupiny se tedy dohodli, že s veškerou činností na čas ustanou, než se vše uklidní. Část skupiny z Mokré a Horákova se také domluvila, že nebudou navštěvovat kostel v Tvarožné a ani faráře Fruvirta.

4.1. Útěk a skrývání Emila Musila

26. září byl ale přes všechnu snahu povolán Emil Musil k výslechu u StB. V domnění, že činnost skupiny byla prozrazena, rozhodl se Musil s Janem Osolsobě utéct a ukrýt se. Nejprve se zkoušeli schovat u Aloise Vašků v Hrádku u Hostěnic, ale nebylo to možné. Po domluvě tedy utekli a ukrývali se v lesích u Jedovnic. Do vesnice přijeli asi kolem šesté hodiny večerní a okolo rybníka zamířili do lesů, kde také přespali. Když se kolem třetí

¹⁰¹ Rozhovor s Aloisem Tomancem uskutečněný 19. 10. 2011, zvukový záznam.

hodiny ranní probudili, vydali se do vesnice hledat dlouhodobější úkryt. Chtěli oslovit nějakého rolníka. Bylo ale velmi brzy a tak nikoho nepotkali. Proto se rozhodli zaklepat na nejbližší stavení. Otevřela jim paní, asi kolem padesáti roků. Oba kluci, s ostře nabitými zbraněmi v rukou, se nejprve představili, že jsou od bezpečnosti. Když je ustrašená žena pustila dovnitř, řekli jí, že jsou partyzáni a bezpečnost, že si vymysleli. Paní je prosila, ať odejdou, že jim pomoci nemůže, protože se bojí prozrazení a zatčení. S nepořízenou tedy odešli. Svoje štěstí vyzkoušeli ještě na místní faře, ale i zde jim nebylo vyhověno. Vydali se tedy z Jedovnic směrem k Brnu. Blížili se ke Křtinám, když je zastavil příslušník SNB. Neměli u sebe osobní doklady, a proto je pozval na stanici, kde je vyslechl a zapsal si nějaké údaje. Osobní prohlídku však neudělal. V tomto případě měli velké štěstí. Kdyby u nich našel zbraně, zatčení by se nevyhnuli. Ve Křtinách se zastavili u Musilova známého Karla Fafínka, kde dostali snídani, bylo asi kolem sedmé hodiny ranní. Úkryt na delší dobu se jim ale nepodařilo opět sehnat. Ve své cestě tedy pokračovali do Brna.

Po dvou dnech, když dorazili přes Líšeň do Juliánova, se Musil a Osolsobě domluvili, že se rozdělí a budou se ukrývat každý zvlášť. Emil se nejprve pokoušel ukrýt u Antonína Glozara, nebylo to ale možné. Ten mu navrhl, ať se pokusí ukrýt u jeho sestry ve Šlapanicích. Takto Emil Musil strávil jednu noc a následující den u Boženy Pospíšilové. Večer, když už nemohl ve Šlapanicích zůstat, přemístil se do Bedřichovic, ke svému kamarádovi Jarolímovi, kde přespal do dalšího dne. Na jeho popud se šel poté 1. 10. 1952 přihlásit na StB, kde byl zatčen.

Jan Osolsobě, který se první dva dny s Musilem schovával, nejprve odjel zpět domů - do Klobouk. Nespál však doma, ale ukryl se u jednoho ze svých kamarádů. S Musilem měl domluvenou schůzku v úterý nebo čtvrtek příštího týdne. Z důvodu Musilova zatčení k ní však nedošlo. Následujícího dne se rozhodl přihlásit na bezpečnost v domnění, že když dobrovolně vypoví o své činnosti (snažil se zlehčit svou roli ve skupině, vypovědět smysluplný příběh a přitom neprozradit své společníky), nebude dále stíhán. Mýlil se. Zatčen byl 5. listopadu 1952. (27)(28)(Příloha č. III¹⁰²)

¹⁰² Rozhovor s Aloisem Tomancem uskutečněný 19. 10. 2011, zvukový záznam.

4.2. Zatýkání dalších členů skupiny

I přes to, že se ve své výpovědi snažil Emil Musil neprozradit nikoho z členů ilegální organizace, 9. října byli zatčeni další čtyři členové - Alois Tomanec, Karel Blažek, Alois Vašků a tvaroženský varhaník Václav Pejřil. Toto je naprosto logické. Všichni čtyři jmenovaní žili v Mokré nebo Horákově (pouze Pejřil se v dospělosti přestěhoval do Tvarožné) a s Musilem byli v kontaktu. Bezpečnost měla tedy pátrání po dalších členech skupiny usnadněné. Zatýkání většinou proběhlo v zaměstnání dotyčného. Například Alois Tomanec pracoval jako tkadlec ve firmě Moravan. Když šel do práce na noční směnu, vrátný mu říkal, že se po něm ptala bezpečnost. Tehdy z práce utíkal domů schovat zbraň, kterou měl. Ukryl ji ve včelíně. Zbytečně. Při domovní prohlídce byla objevena a přidána jako důkazní materiál. Domovní prohlídky obviněných se jistě vryly do paměti všem, kteří jim byli přítomni. Na bezohlednost a surovost příslušníků bezpečnosti si každý vzpomíná velmi dobře.

V další etapě zatýkání přišla řada na spolupracovníky Emila Musila z n.p. Slatina. Jako první byla 15. října 1952 zatčena Božena Pospíšilová se svým bratrem Antonínem Glozarem. O měsíc později - 15. listopadu 1952 - přišla bezpečnost pro Václava Novotného. 29. prosince 1952 byl zatčen Jan Beneš. Posledním zatčeným z celého procesu byl kaplan z Tvarožné - Vnislav Fruvirt. P. Vnislav byl nejprve z Tvarožné 30. dubna 1952 přeložen do Mašovic u Znojma a poté musel narukovat na vojnu.¹⁰³ P. Vnislav nastoupil 1. listopadu k vojenské službě do Uherského Hradiště. Na své zatčení vzpomíná: *“...13. ledna 1953 mě zatkli, ale to bylo za tu takzvanou protistátní činnost v té Tvarožné. Čili to si pro mě přijel teda StB tady z Brna soustředění tady na Příčnici, já nevím, kde měli ty věci. Takže si pro mě přijel nějaký nadporučík, a tam sem teda na té vojně byl zatčen. Právě toho třináctého jsme měli poprvý na ostrou střelbu, tak sem si ani nezastřílel. Do té doby sme jenom s těma slepejma, jako cvičně...”*¹⁰⁴.

¹⁰³ Alexej Čepička rozhodl, že všichni kněží, kteří měli do té doby odklad, musí vykonat základní vojenskou službu. Kněží narození roku 1922 a starší absolvovali pouze vojenské cvičení. Mladší ročníky nastoupili prezenční vojenskou službu.

¹⁰⁴ Rozhovor s P. Vnislavem Fruvirtem uskutečněný 27. 7. 2010

Metody státní bezpečnosti jak si na obviněných vynutit přiznání byly různé. Od psychického vydírání, vyhrožování až po fyzické a duševní násilí. Styl výslechu byl také charakteristický době, ve které byl prováděn. Po roce 1948 do doby smrti Stalina a Gottwalda bylo s vyslýchávanými často zacházeno velmi hrubě až brutálně. Ti členové skupiny, kteří byli zatčeni nejdříve, zažili výslechy plné fyzického násilí, bití, týrání (omezení přísunu jídla, časté noční buzení ze spánku, člověku nedůstojné životní podmínky a podobně). Například poslední zatčený Vnislav Fruvirt říká, že fyzické týrání nezažil. Vzpomíná si na hrubé jednání vyšetřovatelů, ale bití jako Tomanec, Musil, Osolsobě nebo Blažek již nezažil. Jakým způsobem byl výslech veden u jediné ženy ve skupině - Boženy Pospíšilové - se mi bohužel zjistit nepodařilo.

Musil se nejprve snažil bezpečnost zmást smyšleným příběhem. U výslechu byl celkem dvanáctkrát. Z toho desetkrát v říjnu 1952 a navíc ještě 16. 12. a naposledy 12. února 1953. Více než dvě třetiny spisu jsou přeškrtnuty, protože si je Emil vymyslel. Celkově má spis věnovaný výpovědi Emila Musila 61 stran. Naproti tomu spis s Vnislavem Fruvirtem, ze kterého se všemožně snažili udělat vůdce celé skupiny, má pouhých sedm stran.

Pobyt ve vazební věznici pro mnoho z členů organizace nebyl zrovna procházkou růžovým sadem. Zejména Emil Musil a jeho nejbližší spolupracovníci - kamarádi Blažek a Tomanec nebo Jan Osolsobě zažili vazbu plnou bití, pro člověka nedůstojného zacházení, omezení stravy a špatných ubytovacích podmínek. Musil ve svém dopise píše: *“Při výsleších mě chtěli násilím donutit, abych jim potvrdil vědomost Vnislava o přípravě atentátu na velitele Lidové milice v Mokré, hajného Josefa Potrusila. Což jsem i přes nátlak neudělal. Tehdy by mu to přineslo i oprátku v tom horším případě čili trest smrti.”*¹⁰⁵ Také manželka Jana Osolsobě prostřednictvím své snachy říká o udávání a tělesných trestech: *“On prý to vydržel a neudal nikoho, protože jak ho mučili, tak se nediví že udával kamarád kamaráda. On prý to vydržel a neudal nikoho, ale bylo to prý hrozné.”*¹⁰⁶

¹⁰⁵ Dopis od Emila Musila z 18. 4. 2011. V soukromé dokumentaci autora.

¹⁰⁶ Email od Věry Osolsobě z 16. 3. 2011. V soukromé dokumentaci autora, přiložen k práci jako příloha V.

4.1. Jednalo se doopravdy o skupinu?

Otázkou zůstává, zdali se doopravdy jednalo o skupinu nebo byla skupina vytvořena státní bezpečností. Nesporné je to, že celá činnost byla vedena nejmladším členem - Emilem Musilem, který nejen koordinoval směr, ale také vydával pokyny a vymýšlel další možnosti, jak bude uskupení bojovat proti státnímu zřízení. Evidentní je také Musilova snaha o získání co největšího počtu sympatizantů. Pokud bych měl popsat hierarchii, která byla v protistátním hnutí vybudována, jednalo by se o 5 větví, které vedoucích k jednomu středu, kterým je Musil. První Blažek s Tomancem a částečně Vašků, druhá pak Pospíšilová, Glozar a Osolsobě. U ostatních se jedná o jednotlivce, kteří ze skupiny znali pouze Musila, tedy Novotný, Beneš a Pejřil. Domnívám se tedy, že popsaná hierarchie organizaci nepotvrzuje, spíše se tedy jednalo o aktivitu Musilovu, ke které zapojil více či méně aktivní kamarády nebo kolegy z práce.

Zajímavá v celém případě je pozice Vnislava Fruvirta. Ve vyšetřovacích spisech se sice objevuje obvinění, že přepsal text letáku na psacím stroji, tuto výpověď ale nepotvrdil ani Tomanec, Musil a Blažek. Nezbyvá mi tedy konstatovat nic jiného, že důvod snahy o odstranění Fruvirta z veřejného života a jeho obvinění byla zapříčiněna jeho mladistvým elánem, oblíbeností a přímostí, s jakou k lidem ve svých kázáních promlouval.

5. Žaloba a soudní procesy

V této kapitole se budu podrobněji věnovat soudním procesům, které byly se skupinou kolem Emila Musila vedeny. Celkově se uskutečnily dva procesy. První se uskutečnil se všemi členy mimo Václava Pejřila, který byl v době konání nemocný. Druhý, se samotným Pejřilem pak počátkem října. Průběhu jednotlivých líčení se věnuji v následujících kapitolách.

5.1. Soudní proces se skupinou Vnislav Fruvirt a spol.

Hlavní líčení probíhalo v období mezi srpnem a říjnem 1953 v Justičním paláci v Brně. V prvním procesu uskutečněném 24. a 25. srpna byli přítomni všichni obvinění mimo Václava Pejřila. Ten byl ze zdravotních důvodů souzen až v říjnu.

Několik dní před datem soudního líčení byli obvinění převezeni z vazebních věznic do Brna. Ještě než vůbec řízení začalo, museli se naučit text své výpovědi, jako se v divadle učí herci scénář. Vůbec celý proces byl divadlu velmi podobný. Průběh s jasně daným scénářem, naivní zápletkou a přesně naplánovaným koncem. Na tomto se shodují nejen sami aktéři případu a jejich příbuzní, se kterými jsem měl možnost hovořit, ale také odborné publikace, věnující se procesům během komunismu. Pokud se pozorněji začteme do zápisu o soudním líčení, u výpovědí všech zúčastněných nás zarazí s jakou přesností a průzračnou jasností vypráví o svém hanebném jednání, jak svého činu litují a jak naprosto všichni cítí a uznávají svou vinu.

Dalším výrazným rysem zápisu jsou prokurátorovy otázky. Ten se snaží za každou cenu usvědčit Fruvirta jako hnací motor celého spolku. Jako toho, který za vším stál, vše vymyslel, koncipoval texty letáků, sám vydával rozkazy a tak řídil celou skupinu. Vlastně se není ani čemu divit. Snaha komunistické moci za každou cenu očernit katolickou církev byla v minulém režimu veřejným tajemstvím. Už jen první odstavec druhé kapitoly trestního oznámení, kde je zmíněno, jak Vatikán posílá své špiony, aby bojovali proti

lidově-demokratickému zřízení s cílem obnovit kapitalismus, vyjadřuje jasný postoj žalobce a jistý výsledek celého soudního líčení.

Líčení bylo veřejné. Po rozhodnutí o odročení procesu s nemocným Václavem Pejřilem byla přečtena obžaloba. Vnislav Fruvirt byl obžalován z toho, že mezi lety 1948 - 1952 četl v Mokré a Tvarožné pobuřující pastýřské listy, u Musilů rozebíral nepřátelský rozhlas. Opsal text jednoho letáku a o činnosti protistátní skupiny věděl, ale nezabránil jí. Dále doporučil Musilovi Pejřila (kterému dal do úschovy pastýřský list) k protistátní činnosti. Emil Musil byl obviněn ze založení a organizování protistátní činnosti, chtěl zapálit mlátičku a zastřelit funkcionáře MNV Kosíka a hajného Josefa Potrusila. Václav Pejřil rozšířil po Tvarožné asi deset letáků, schvaloval Musilův plán na zapálení mlátičky a zastřelení zmíněných komunistů. Jan Osolsobě zakoupil čtyři malé tiskárničky k tisknutí letáků, větší množství letáků rozšířil. S Musilem plánoval vraždu Potrusila, kterou měl za úplatu 500 Kčs vykonat. Karel Blažek napomáhal Osolsobě nalézt únikovou cestu z místa plánované vraždy a rozšiřoval letáky společně s Aloisem Tomancem. Božena Pospíšilová opatřila Musilovi jed na krysy, kterým měl být v případě neúspěchu střelby otráven Potrusil. Několik dní ukrývala před bezpečností prchajícího Musila. Celý text žaloby je možné najít v příloze práce. (28)

“T í m s p á c h a l i Vnislav Fruvirt, Ml. Emil Musil, Jan Osolsobě, Václav Pejřil, Karel Blažek a Božena Pospíšilová trestný čin velezrady podle § 78 odst. 2a, odst. 1, tr. zák a mladistvý Emil Musil též podle odst. 3 cit. řu.

Antonín Glozar, Alois Tomanec, Alois Vašků, Václav Novotný a Jan Beneš rozmnožovali nebo rozšiřovali, po přípravě ukrývali štvavé a pobuřující letáky a věděli o některých teroristických záměrech Musila a jeho společníků, s jejichž prováděním však nesouhlasili.

Tedy spolčili se navzájem, po případě s jinými v úmyslu podvracet lidově demokratické státní zřízení nebo společenský řád republiky, které jsou zaručeny ústavou.

T í m s p á c h a l i Antonín Glozar, Alois Tomanec, Alois Vašků, Václav Novotný a Jan Beneš trestný čin sdružování proti republice podle § 79 tr. zák.

Karel Blažek v Horákově ukrýval od r. 1952 samopal, pistoli zn. Walter r. 6.35, Alois Vašků od r. 1947 do r. 1952 v Hostěnicích opatřil asi 8 kusů pistolí a tyto prodával, Václav Novotný v Mokré v září 1952 ukryl samopal, pistoli a 2 krabičky nábojů.

Tedy bez povolení ozbrojovali sebe nebo někoho jiného tím, že Karel Blažek a Václav Novotný přechovávali zbraň hromadně účinnou a Alois Vašků hromadil nebo rozdělával jiné zbraně.

T í m s p á c h a l i trestný čin nedovoleného ozbrojování podle § 120 odst. 1 tr. zák a to Karel Blažek a Václav Novotný podle písm. a, Alois Vašků podle písm. b cit šu.”¹⁰⁷

Na základě této obžaloby byli tedy souzeni za přítomnosti těchto osob: předsedou senátu byl známý brněnský soudce a komunistický spolupracovník doktor Antonín Piak, jako soudci z lidu byli vybráni František Kafoněk a Jan Čížek. Prokurátor Dr. Josef Gottwald. Celý případ zaznamenával zapisovatel Josef Kroupa.

Jednotlivým obviněným byl přidělen obhájce ex offio následovně. Pro Vnislava Fruvirta, Karla Blažka, Aloise Vašků a V. Novotného Dr. Jan Řezníček. Vnislav Fruvirt na něj vzpomíná, jak jim radil a varoval je před známými triky komunistické justice. Emila Musila a Antonína Glozara obhajoval Dr. Jelínek a Jana Osolsobě, Boženu Pospíšilovou, Aloise Tomance a J. Beneše Dr. Jan Svoboda¹⁰⁸

Díky tomu, že líčení bylo veřejné, mohli se poprvé od zatčení setkat rodiče se svými dětmi. Podle zjištěných informací většina rodičů neměla o tom, kde jsou jejich potomci ani ponětí. Jediné, co jim bylo oznámeno, bylo jejich zatčení. Utajeno bylo v podstatě vše. Místo vazební věznice i důvod uvěznění.

Po přednesení žaloby a usvědčujících důkazů, jako byly samotné letáky a fotografie zabavených zbraní, byli předvoláváni jednotliví členové skupiny. Každý z obviněných musel odpovídat naučenou výpověď. Otázky prokurátora směřovaly ve většině případů na osobu faráře Fruvirta, ze kterého chtěli udělat vůdce celé skupiny. Když bylo ze všech výpovědí a důkazů jasné, že vůdcem protistátní organizace byl Emil Musil, udělali z P. Vnislava aspoň vůdce ideového. Tento záměr prezentovali i v závěrečné zprávě, kde

¹⁰⁷ ARCHIV BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK ČR, Fond vyšetřovacích spisů, V-919 Brno - Fruvirt Vnislav a spol., Skupinový vyšetřovací spis. str 28.

¹⁰⁸ Soupis všech přítomných u hlavního líčení je možné nalézt v: ARCHIV BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK ČR, Fond vyšetřovacích spisů, V-919 Brno - Fruvirt Vnislav a spol., Skupinový vyšetřovací spis. str. 29

najdeme přepis Fruvirtovi výpovědi. Jeho znění působí přinejmenším komicky. *“Úmyslně jsem na Musila takto skrytě působil a částečně jej popouzel k nepřátelské činnosti proti dnešnímu zřízení. Jako nepřítel zřízení škodlivými rozhovory, ve kterých jsem dával Musilovi najevo svůj nesouhlas se stávajícími poměry v ČSR a dále pak jako kněz jsem si u toho získal plnou důvěru”*¹⁰⁹ Na dalších stranách je zřejmé, jak vyšetřovatelé pasují Fruvirta do role ideologického vůdce: *“Z popudu Fruvirta, jako agenta Vatikánu, pak Musil přistoupil koncem roku 1951 k založení protistátní skupiny...”*¹¹⁰

Líčení začalo 24. srpna 1953 v 7:30 a v 17:15 bylo odročeno na 25. srpna v 7:30. Po předložení všech důkazů, vyslechnutí všech obviněných a závěrečných řečech prokurátora a obhájců byl z úst předsedy senátu Antonína Piaka přečten rozsudek. Zněl následovně:

Vnislav Fruvirt	10 roků, 1000 Kč + ztráta občanských práv
ml. Emil Musil	4 roky
Jan Osolsobě	3 roky
Karel Blažek	2 a půl roku
Božena Pospíšilová	3 roky
Antonín Glozar	2 roky
Alois Tomanec	1 a půl roku
Alois Vašků	1 a půl roku
Václav Novotný	1 rok
Jan Beneš	1 rok

Obhájce Dr. Jan Řezníček radí odsouzeným, aby se v žádném případě proti rozsudku neodvolávali. Na tuto situaci vzpomíná P. Vnislav *“...náš advokát, mi tenkrát říká, pošeptal, takový starý pán, neodvolávejte se proti rozsudku, když se odvoláte, odvolá se*

¹⁰⁹ ARCHIV BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK ČR, Fond vyšetřovacích spisů, V-919 Brno - Fruvirt Vnislav a spol., Skupinový vyšetřovací spis, str 6.

¹¹⁰ ARCHIV BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK ČR, Fond vyšetřovacích spisů, V-919 Brno - Fruvirt Vnislav a spol., Skupinový vyšetřovací spis, str 7.

*prokurátor a dostanete víc...*¹¹¹ Nejinak tomu bylo u ostatních obviněných. Obhájci Řezníček a Svoboda se také pokoušeli žádat o milost pro Aloise Tomance, Jana Beneše, Aloise Vašků a Václava Novotného v důsledku amnestie prezidenta republiky. Prokurátor byl zásadně proti a žádosti tak nebylo vyhověno.

5.2. Soudní proces s Václavem Pejřilem

Václav Pejřil měl být původně souzen 19. září 1953. Z důvodu jeho nemoci bylo však líčení odročeno na neurčito. To se nakonec konalo 6. října 1953 v Brně. Začátek byl naplánovaný na 8:15. Líčení mělo totožný průběh jako to v srpnu s ostatními členy skupiny.

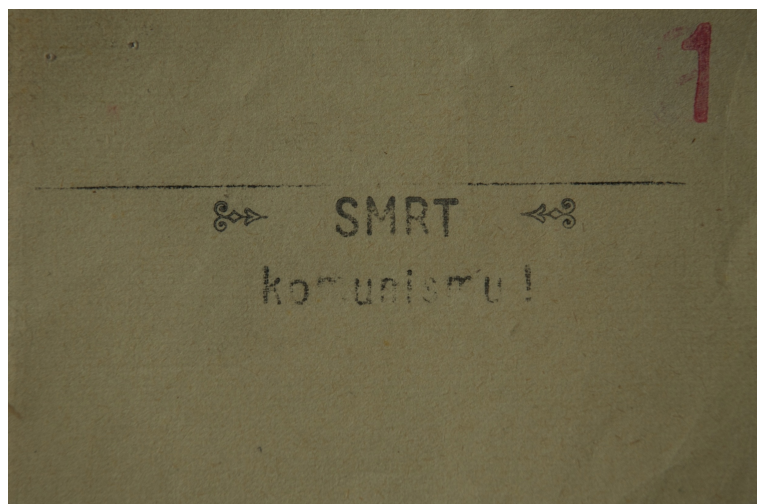
Předsedou senátu byl ustanoven stejně jako v prvním soudním procesu Dr. Anonín Piak. Jako soudci z lidu byli přítomni Ondřej Kozel a Anežka Šoustáčková. Prokurátor Dr. Rudolf Pokora. Celý případ zapsal Karel Kučera. Obviněný Václav Pejřil si jako obhájce zvolil JUDr. Jana Svobodu, advokáta v Brně.¹¹²

Václav Pejřil byl odsouzen k 6 letům odnětí svobody.

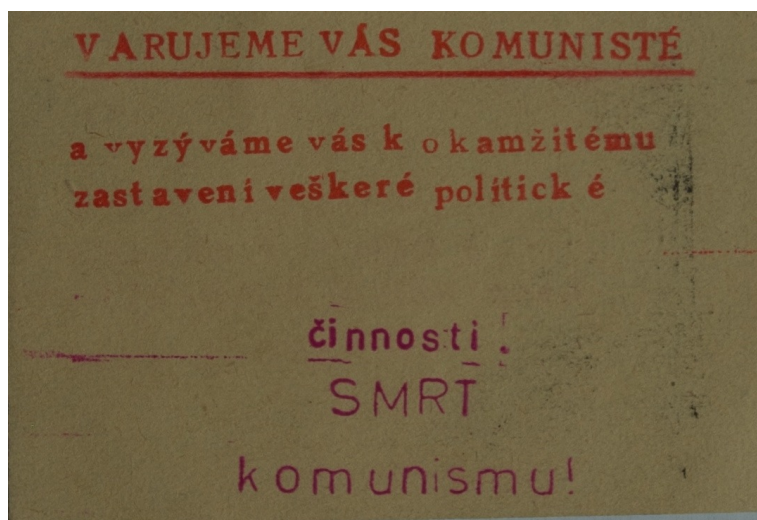
Důkazní materiály použité u obou soudních líčení:

¹¹¹ Rozhovor s P. Vnislavem Fruvirtem uskutečněný 22. 1. 2010

¹¹² Soupis všech přítomných u hlavního líčení je možné nalézt v: ARCHIV BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK ČR, Fond vyšetřovacích spisů, V-919 Brno - Fruvirt Vnislav a spol., Skupinový vyšetřovací spis. str. 29



Protistátní leták č. 1 (27)



Protistátní leták č. 3 (27)

L I D E Č E S K O S L O V E N S K Ý .

Již uplynulo téměř 7 let od ukončení II. světové války. První rok po válce měli jsme již u nás všeho dostatek. Amerika nás zásobila potravinami i textilem, darovala nám mnoho stroju, automobilů a jiných věcí, které jsme v naší nové republice nutně potřebovali. Obchody byly plny zboží, jehož cena byla nízká. Republika počala znovu vzkvétat.

Pak přišel únor r. 1948. Komunisté převzali vládu do svých rukou. Přerušili veskeré styky se Spojenými státy a přidružili se k Rusku. Z úřadů, nemocnic, škol a ze všech zodpovědných vedoucích míst vyházeli inteligenci a na její místo dali svoje lidi - komunisty, jejichž cílem není starat se poctivě o věci jim svěřené, a vykonávat poctivě svoje povinnosti, nýbrž jejich cílem je, nahrabat si co nejvíce do svých kapes a těžit ze svých vedoucích postavení ve svůj prospěch.

Naše republika počala opět upadat. Zboží z obchodů zmizelo a ceny potravin a životních potřeb stále stoupají, místo aby se snižovaly. Od pracujících je požadován stále větší výkon za stejnou mzdu. Pracující jsou nuceni čekat zdarma pracovní brigády a to nejen ve všední dny, ale i v nedělích a svátcích.

A kde je výtěžek z naší práce občané českoslovenští? Kde je blahobyt, který nám komunisté slibovali?

Naše výrobky, vyrobené v našich továrnách, obilí a jiné zemědělské plodiny, vypěstované na našich polích odváží se za nízkou cenou do Ruska. Osmihodinová pracovní doba, vánoční přídavek, přídavky na děti, dovolená a jiné výmnoženosti, které jsme si vybojovali jsou nám znovu odnímány a nám zbývá zase jen práce a dřina.

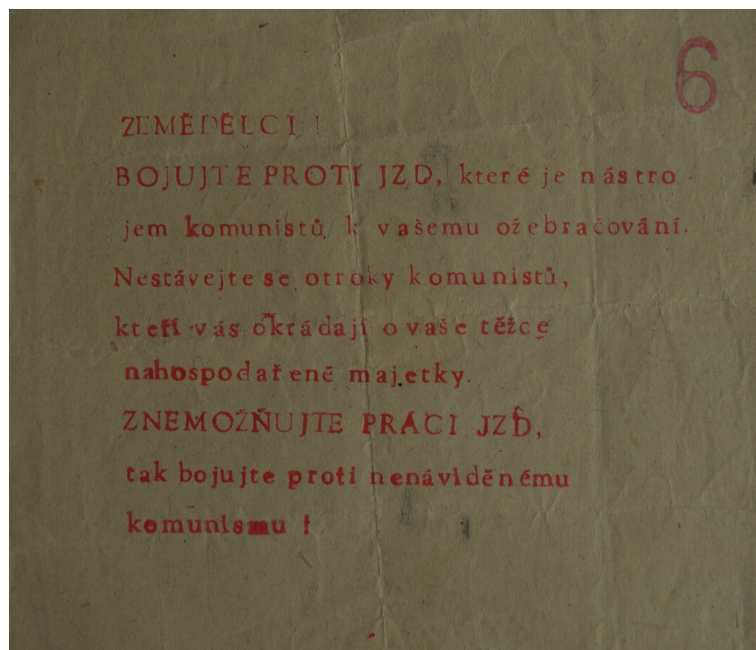
Ptáte se kdo je tomu všemu vinen? Odpověď na tuto otázku dovede dnes každý. Příčinou bídy a nedostatku v ČSR jsou komunisté.

Nebude u nás lépe občané českoslovenští, dokud nebude svržena vláda komunistů, dokud nebude náš národ zbaven ruské diktatury.

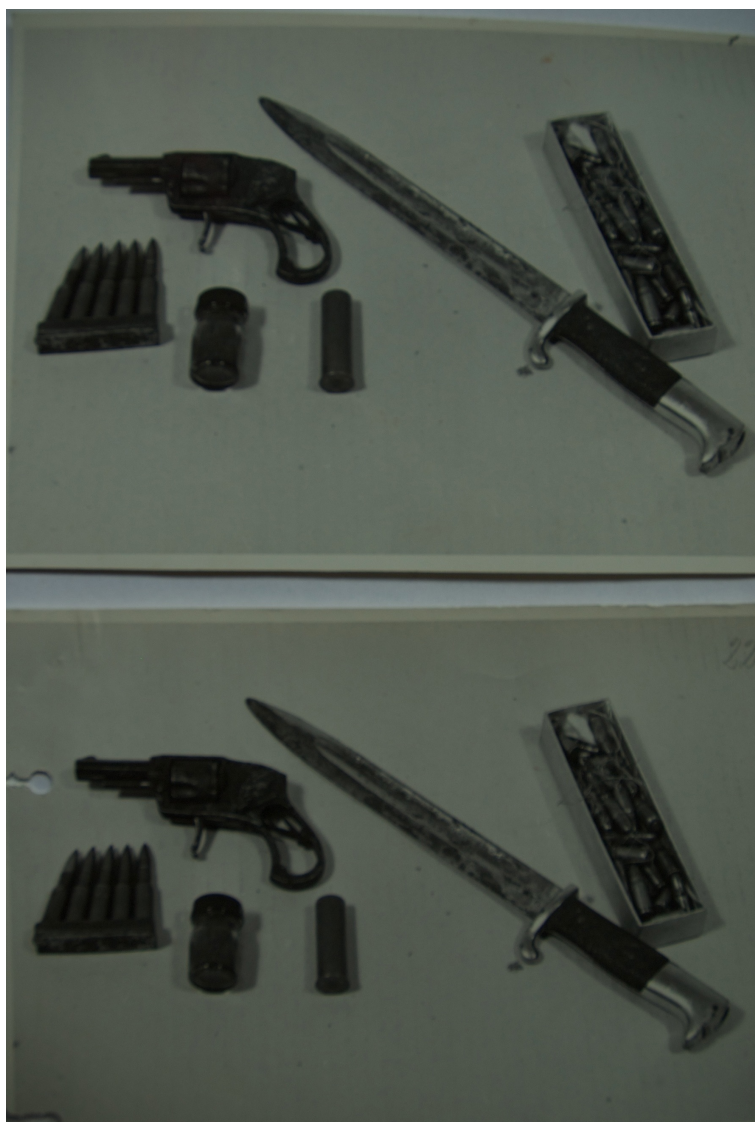
Všechno ostatní záleží nyní na nás všech. Čím dříve zúčtujeme komunisty, tím lépe pro nás a pro celý náš národ.

→ SMRT ←

komunismu!



Protistátní leták č. 4 (27)



Zabavené zbraně č. 1 (27)



Zabavené zbraně č. 2 (27)

6. Soudci, prokurátoři a vyšetřovatelé případu

V této kapitole se pokusím přiblížit osobní profily některých účastníků procesu, kteří, jak se často říká, stáli na druhé straně barikády. Tedy těch, kteří členy odbojového skupiny sledovali, zatýkali, vyslýchali a soudili. Jako zdroj informací posloužily osobní složky, které ke studiu poskytl Archiv bezpečnostních složek. Díky těmto informacím můžeme aspoň zhruba nahlédnout profily osob, kteří byly v případě zapojeny. Tyto profily ale bohužel vidíme jen z jedné strany, a to z pohledu vedoucích pracovníků. Pokud se zaposloucháme do vyprávění lidí perzekvovaných režimem, zatčených, vyslýcháných a souzených na počátku padesátých let, názor na informace, které nacházíme v personálních složkách, se rapidně změní. Mnoho lidí se shoduje, že byl velký rozdíl mezi příslušníky bezpečnosti, kteří sloužili už nějaký ten rok, tedy byli starší a do důchodu jim zbývalo pár let, a mezi mladými a nadšenými vyznavači komunistického režimu. Samozřejmě není možné hodnotit všechny mladé policisty a vyšetřovatele záporně, ale Vnislav Fruvirt, Alois Tomanec, Karel Blažek, Emil Musil i žena Jana Blažka a Václava Novotného ve svém vyprávění potvrzují přílišnou hrubost a zlobu v chování mladých příslušníků bezpečnosti. Vnislav Fruvirt říkal, že on už nezažil při výsleších tělesné tresty, tedy bití a mučení, ale na hrubost a zlobu mladých vyšetřovatelů, policistů a pracovníků věznic si velmi dobře vzpomíná. Možná nezažil bití proto, že byl zatčen až v roce 1953, tedy 3 měsíce před smrtí Stalina a Gottwalda a v tom období došlo k určitému uvolnění. Naopak Alois Tomanec si živě vzpomíná, jak hrubě a nevybíravě s ním při výsleších zacházeli.

6.1. Dr. Antonín Piak

Soudce Antonín Piak se narodil roku 1901. Soudcem Státního soudu Brno byl v letech 1950 - 1952. Byl ženatý a měl dvě děti. Soudcem byl v obou hlavních líčeních v případě Fruvirt Vnislav a spol. Mnoho informací se mi nepodařilo nalézt. V publikaci

Československá justice v letech 1948-1953 však můžeme objevit několik vět, které pronesl tento soudce, který také figuroval ve známém babickém procesu¹¹³

Pro alespoň nepatrné představení uvedu nalezené citáty, které byly zachyceny v Zápisu o pracovním aktivu brněnského Státního soudu z brněnské Státní prokuratury 5. prosince 1950: *“Domnívám se, že brzdou v justici není jednotlivec, ale celé kolektivy. Je nutno, abychom si vzali příklad ze Sovětského svazu, a to zejména z prokurátora, který v Sovětském svazu není přísluhovačem administrativní vrchnosti, ale osoba, která hájí zákon, právo lidu a dokonce dohlíží na tento administrativní úřad.”*¹¹⁴ Piak dále souhlasil se zásadou, že o všech nejdůležitějších věcech rozhoduje KSČ, včetně oblasti justice. (12) (25)

Zemřel v roce 1981, jeho posledním bydlištěm bylo Brno.

Piak byl soudcem u obou hlavních líčení, která náležela k tomuto případu.

6.1. strážm. Josef Skoták



Josef Skoták narozen 19.3.1927 v Ostrově u Macochy, ženatý, měl dceru Zdenu, otec slévač v ČKD Blansko, matka dělnice v Metra Blansko. Měl 5 tříd obecné a 3 třídy měšťanské školy. V roce 1941 nastoupil do učení. Učil se zámečnickem. Po 7 měsících ale utekl, protože mistr u kterého se učil, učně bil a nadával jim. Poté pracoval jako pomocný dělník v ČKD Blansko. Po dvou měsících nastoupil opět do učení a vyučil se kotlařem. U firmy, kde se vyučil, zůstal pracovat do roku 1945.

Členem KSČ je od 12.9. 1946. Od 1. února 1951 pracoval na Krajské správě MV Brno jako mladší referent V. odboru. K 17. lednu 1956 byl přeložen do věznice č. 1. eskorty.

¹¹³ V Moravských Budějovicích 19. - 21. května 1952 v procesu Gustav Smetana a spol. a také v Jihlavě v procesu proti Boženě Melkusové (12)

¹¹⁴ VOREL, ŠIMÁNKOVÁ, aj. 2003, str 37.

Ze závěrečné zprávy prověrek z října 1954 vyplývá, že Josef Skoták „*Po charakterové stránce nemá v bývalém zaměstnání dobrou pověst, pro požívání nenormálního množství alkoholu a vyvolávání sporu s dělníky*”¹¹⁵

23. prosince 1954 byl Skoták potrestán 3 dny domácího vězení, protože neopatrně manipuloval se svou služební zbraní. Během čištění v místnosti mu z ní vyšla rána, která se zastavila o okno místnosti. Nikdo naštěstí nebyl zraněn.

Od 3. listopadu. 1958 do 31. října 1959 navštěvoval právnickou školu pro pracující při ministerstvu spravedlnosti. Po absolvování školy nastoupil do služby ke Krajskému soudu v Brně. Ve spisech můžeme také nalézt informaci o Skotákově manželství. Uloženy jsou dva dokumenty, které ukazují na jistý způsob nevěry ze strany manželky.

Dokumenty hovořící o pracovní kázni a politické angažovanosti vypovídají o kladném ale ne přehnané aktivním Skotákově postoji. Dalo by se však říci, že Josef Skoták je jedním z vzorových přesvědčených komunistů, kteří i přes drobné prohřešky loajálně vykonávají svou “službu vlasti”. (30) Další informace o jeho životě se mi nepodařilo zjistit.

Skotákův podpis můžeme nalézt pod většinou vyšetřovacích spisů. Byl hlavním vyšetřovatelem celé kauzy.

6.2. kpt. František Jochmann



Narodil se 22. prosince 1921, byl ženatý, měl dvě dcery. Každou měl z jiného manželství. Členem KSČ byl od 30. června. 1945. Navštěvoval 5 tříd obecné školy, 3 třídy měšťanské školy a 2 roky obchodní školu, kterou zakončil maturitní zkouškou. Protože ho práce v kanceláři nebavila, vyučil kovářem. Pracoval ve Spojených ocelárnách až do svého nástupu k SNB (1938-1950). Jeho přátelé a známí se o něm vyjadřují jako o velmi charakterním a oblíbeném člověku, který má ve svém

¹¹⁵ ARCHIV BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK ČR, Fond personálních spisů, Josef Skoták, nar. 19. 3. 1927, str. 17.

okolí dobrou pověst. V zaměstnání byl také kladně hodnocen (v tehdejší terminologii jako úderník¹¹⁶) Díky obtížnosti práce mu bylo doporučeno zaměstnání změnit. Z tohoto důvodu 22. března 1950 nastoupil k SNB. Nejprve pracoval u zatýkací skupiny (zařazen na referátě 3, na 5. oboru), jejíž se stal počátkem srpna 1953 náčelníkem. Od roku 1960 pracoval jako vyšetřovatel. Dle dochovaných zdrojů z Jochmannova osobního spisu se můžeme dopátrat, že byl velmi aktivní, iniciativní a ve vyšetřovatelské práci úspěšný. Několikrát byl odměněn vyznamenáním, povýšením (začátkem srpna 1968 byl povýšen do hodnosti kapitána), věcným darem nebo peněžitou odměnou. Dvanáct let působil jako soudce z lidu u Vojenského obvodního soudu v Brně.

V červnu 1970 byl vyloučen z KSČ, protože nesouhlasil se vstupem vojsk Varšavské smlouvy¹¹⁷ na naše území a vedl nevhodné řeči proti některým členům UV KSČ. Díky těmto výrokům měl v polovině roku 1974 velké problémy v zaměstnání. Služební hodnocení z 29. dubna 1974 ho shledává díky předem zmíněným výrokům nezpůsobilým v klasifikaci politického profilu. Z tohoto důvodu bylo jeho nadřízeným doporučeno propuštění ze služeb Ministerstva vnitra. Jochmann se však úspěšně odvolal. Z SNB odešel k 31. prosince 1974 ze zdravotních důvodů. (31) V této chvíli se nabízí úvaha, jak bylo jeho odvolání úspěšné a jeho odchod od SNB dobrovolný. Bohužel se mi nepodařilo zjistit více informací k této kauze a ani k dalším Jochmannovým životním osudům.

František Jochman prováděl domovní prohlídky. Jako člen zatýkací skupiny prováděl tyto prohlídky například u A. Tomance a V. Pejřila.

¹¹⁶ Úderníkem byl nazýván dělník, který výrazně překračoval stanovené výkonostní normy. Toto označení však bylo zneužíváno hlavně vedením továren, aby mohli normy zvyšovat. Ve většině případů úderník normy splňoval, nedodržel však správné technologické postupy a bezpečnost práce.

¹¹⁷ V noci z 20. na 21. srpna 1968 vstoupila na území Československa vojska Varšavské smlouvy, které pozvalo dopisem několik představitelů KSČ, z důvodu hrozící kontrarevoluce. Tzv. Pražské jaro (období roku 1968, prvním tajemníkem UV KSČ byl Alexander Dubček, kdy došlo k liberalizaci a uvolnění života v Československu) bylo potlačeno. Kolem 500 000 osob, 6000 tanků a 800 letadel z armád Polska, Bulharska, Maďarska a Německa pod vedením Sovětské armády zůstalo na našem území až do listopadu 1968. Vojska Sovětského svazu zůstala na našem území až do roku 1991.

6.3. npor. Hynek Stojar



Narozen 27. září 1926 v obci Padochov, která je součástí obce Oslavany v okrese Rosice (dnes Brno - venkov). Dosáhl hodnosti nadporučíka, propuštěn 30. 6. 1955. Dosažené vzdělání: obecná škola a 4 třídy měšťanky, vyučil se jako důlní elektrikář, byl ženatý, a měl jednoho syna (Hynek, narozen 3. 2. 1950). Členem KSČ se stal 24. 5. 1945 a ve službách SNB pracoval od 1. 9. 1950. Byl zařazen jako náčelník kádrového oddělení a následně jako náčelník zatýkacího referátu.

Matka pracovala jako prodavačka. Otec pracuje jako elektrikář na Dole Václava Noska v Oslavanech, kde se Hynek Stojar vyučil a také pracoval. Byl velmi schopný a v tehdejší terminologii byl hodnocen jako úderník. Po osvobození do roku 1947 absolvoval vojenskou službu v hodnosti desátníka.

Z prověrek vyplývá, že Stojar byl dobrý organizátor a aktivní člen strany. V květnu 1953 upozornil na drobné krádeže, které se udály při domovních prohlídkách, přičemž příslušníci, kteří kradli, byli potrestáni pouze domácím vězením nebo slovní důtkou.

Nadporučík Hynek Stojar byl dle mého názoru citlivé povahy. Podobně se o tom zmiňují i některé závěrečné zprávy prověrek. Sám také několikrát žádal o možnost odejít ze služeb SNB a to z důvodů osobních a také pro neshody mezi zaměstnanci, kteří na něj měli, dle jeho slov, nevhodné poznámky a vyhrožovali mu zastřelením. Jeho další žádosti byly z důvodů lokality práce. Poslední žádost o propuštění podal v květnu 1955 a ta byla kladně vyřízena. Od SNB odešel k 30. červnu. 1955. Informace o životě, který vedl Stojar po odchodu od SNB, se mi nepodařilo zjistit.

Jako náčelník zatýkacího referátu byl odpovědný za zatýkání obviněných. Nejinak tomu bylo i v případě, o kterém pojednává tato práce. (32)

6.4. npor. Oldřich Londýn



Narodil se 6. září 1919 ve Vítkovicích, nyní (2012) bydlí v Omicích č. 164 okres Brno - venkov. Byl ženatý a měl dva syny. Jeho otec byl zámečnickem Vítkovických železáren a matka v domácnosti. Absolvoval 5 tříd obecné školy (1925 - 1930), 3 třídy měšťanky (1930 - 1933) a 1 rok, obchodní kurz (1934). Po absolvování povinné školní docházky a obchodního kurzu se vyučil kominíkem (1934 - 1936). Po vyučení 1937 - 1938 zaměstnán jako kominický pomocník u Bohuslava Herlicha v Nivnici. Dále pracoval v několika zaměstnáních v Telči, Ostravě.

Od 29. září 1938 - 23. 2. 1945, kdy byl zatčen gestapem u Bobroviče v Ostravě, kde byl zaměstnán a odvezen do Brna - Kaunicových kolejí. 15. 4. 1945 byl poraněn při transportu zajatců do jiného koncentračního tábora v okolí Prahy a převezen do nemocnice v Berouně. Nejprve nastoupil v roce 1945 do StB jako důvěrník, byl aktivní a snažil se vzdělávat nejen politicky ale také vzhledem ke svému povolání. Absolvoval například kurz psovodů, řidičů služebního vozidla a další.

Od roku 1951 pracoval na stanici SNB v Ořechově, od roku 1952 potom ve vyšetřovací skupině v Brně na Příčnické. Oldřich Londýn je prototypem loajálního a oddaného člena komunistické strany, který uvědoměle a jasně plnil jak pracovní tak, stranická nařízení.

Je výjimkou mezi vyšetřovateli, jejichž spisy jsem měl možnost studovat. Ve své evidenční kartě má jako jediný uvedenou znalost cizího jazyka (anglického a německého). V roce 1969 byl zařazen jako velitel skupiny, které měla za úkol likvidaci kontrarevolučních sil v Brně. Ve stejném roce byl potrestán 10 dny domácího vězení za dopravní nehodu, kterou způsobil ve službě pod vlivem alkoholu.

V Omicích byl poslancem a členem rady NV. Mezi spoluobčany měl, dle prověrek, dobrou pověst. 30. září 1974 odešel do starobního důchodu. (33)

Těmito slovy charakterizují Oldřicha Londýna personální spisy. V jeho případě jim ale musím na základě svědectví osob žijícím v jeho blízkosti oponovat. Jedná se o člověka,

který má velmi špatnou pověst a ve vesnici není moc oblíben. Pokud bych se měl vyjádřit tak, jak ho nazvali ti, kteří ho znají, musím použít slova jako udavač a zločinec. I v dnešní době, více než dvacet let po Sametové revoluci, udává nejen své sousedy, ale také své syny anonymními dopisy. Po vesnici také rozšiřuje anonymní pomlavy na obyvatele obce. Se svými dvěma syny nemá nejlepší vztahy a svou profesi, kterou vykonával v letech dávno minulých, se snaží uskutečňovat i nyní, když už dávno režim takovým nepřeje. Takto můžeme vidět na jedné straně pohled personálních spisů a na druhé straně pohled lidí, trávících život s tímto člověkem.

6.5. npor. Podrážka Vítězslav

Narozený 27. 6. 1923 Bratčice v okrese Židlochovice. Ženatý, měl 3 dcery. Navštěvoval obecnou školu v Bratčicích, 1 třídu měšťanské školy. Od roku 1938 - 1942 se vyučil zedníkem. Jeho otec pracoval jako dělník, matka příležitostně jako pomocnice u rolníka. Po absolvování školy se nemohl vyučit, protože pocházel z chudobné rodiny a musel tedy po absolvování školy jít pracovat - v letech 1937 - 1938 byl tedy zaměstnán v Mělčanech u Jana Šimbery jako mlékař. Po jednom odpracovaném roce zřejmě ale nastoupil do učení a v letech 1938 - 1941 se v Brně u stavitele Stovíčka Vladislava vyučil zedníkem. Poté nastoupil v roce 1941 v Loučovicích v továrně na papír - firma Porák a spol.

Roku 1944 byl totálně nasazen do Německa, kde po jednom roce utekl. Byl ale chycen četníkem a eskortován zpět. Po dalším půl roce stráveném v Německu utekl znovu, ukrýval se doma, byl sledován četnictvem a upozorněn na to, že je hledán německou policií.

Po osvobození se sám přihlásil do armády a v letech 1945 - 1947 vykonával základní vojenskou službu. V jejím průběhu - konkrétně 18. 5. 1946 vstoupil do KSČ. Po absolvování nastoupil na 2 měsíce do firmy Hron v Brně a poté byl dva roky zaměstnán jako zedník u firmy Krassl Josef v Brně.

Roku 1949 nastoupil do služeb MV, kde dosáhl hodnosti nadporučíka. Zajímavé je, že v Podrážkově spise najdeme více než 10 žádostí o posudek na jeho osobu. Ve většině

spisů jich můžeme nalézt mnohem méně. Domnívám se, že toto nastalo z důvodu postoje jeho sester k tehdejšímu zřízení a politické situaci u nás, který nebyl z pohledu strany ideální.

Z uzávěrek prověrky se dozvídáme, že je komunistické straně naprosto oddán, čte stranickou literaturu, projevuje snahu, aby politicky rostl. Byl ovšem špatný řečník, přímé, nekompromisní povahy, roztržitý a ukvapený. Díky tomu nadělal dost chyb.

Nejprve pracoval u StB - 4. oddělení, sledovací referát, v 1952 byl poté přeřazen do zatýkací skupiny, referát III., kde pracoval pod Hynkem Stojarem - 5. odbor, referát 3.

Při domovní prohlídce nezabránil vyšetřovacím orgánům (nejspíše svým podřízeným) při odcizení několika věcí jako alkohol, broky, střelivo do lovecké pušky a sám se krádeží účastnil. Byl potrestán 3 dny domácího vězení. Trest mu byl pro předchozí dobrou službu vymazán.

V šedesátých letech pracoval jako šéf vyšetřovacího týmu na několika případech skupin, podezřelých z pobuřování republiky, za dobré výsledky při vyšetřování byl několikrát oficiálně pochválen. (34)

Jako člen zatýkacího referátu se účastnil zatýkacích akcí a domovních prohlídek například u Karla Blažka.

6.6. npor. Jan Šedý



Narozený 10. května 1920 v Dolních Kounicích. Otec pracoval jako sazeč v tiskárně Kramerius v Brně, zemřel v roce 1953. Matka pracovala v domácnosti a vypomáhala v JZD. Pak odešla do důchodu. Navštěvoval 5 tříd obecné školy a jednu třídu měšťanské. V letech 1934 - 1937 se vyučil soustružníkem kovů u firmy Gustav Fuss v Brně, kde pracoval také mezi lety 1939 -1941, kdy byl přeřazen do Zbrojovky Brno. Po vyučení pracoval jeden rok (1938 - 1939) v brněnské Zbrojovce. S manželkou Marií rozenou Cihlářovou vychovával čtyři děti. Do KSČ vstoupil v roce 1945, 23. 5. 1949 nastoupil k SNB. V působení, jak u bezpečnosti, tak ve straně byl velmi

aktivní. Absolvoval několik vzdělávacích kurzů, mezi lety 1956 - 1957 si doplnil vzdělání ve večerní škole pro pracující. Ve svém životopise například k situaci z roku 1968 uvádí: *“Příchod spojeneckých vojsk na naše území jsem uvítal neb to bylo jediné východisko, že v naší vlasti bude nastolen klid a pořádek.”*¹¹⁸

V roce 1966, konkrétně 1. září, kdy pracoval jako referent hospodářského odboru, došlo v pionýrském táboře k požáru dřevníku, kde vojáci zabezpečovací jednotky na rozkaz Šedého složili v papírových pytlích popel z ohniště. Protože byl popel ještě nevyhaslý v nočních hodinách vznikl požár, který se ale naštěstí podařilo brzo uhasit a dřevník díky tomu úplně neshořel. Za tento prohřešek byl potrestán kázeňským trestem (důtka v rozkaze) s uloženou úhradou veškerých nákladů, které byly v té době vyčísleny na 400 Kčs.

V druhé polovině července 1974 utrpěl Jan Šedý mozkovou mrtvici. V období červenec až září 1974 byl hospitalizován ve Vojenské nemocnici v Brně a po té propuštěn k domácí rehabilitaci. V posudku z 20. prosince 1974 se dozvídáme, že je dále neschopen ve službě u SNB. Bylo tedy rozhodnuto o jeho propuštění ze služeb národní bezpečnosti a přearování do invalidního důchodu. (35)

Šedý byl členem pátrací (vyšetřovací) skupiny. Byl tedy například odpovědný za domovní prohlídku u V. Fruvirta nebo A. Glozara.

¹¹⁸ ARCHIV BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK ČR, Fond personálních spisů, Jan Šedý, nar. 10. 5. 1920, str 25.

Závěr

Ve své diplomové práci jsem se pokusil zrekonstruovat případ komunistické perzekuce církve na Brněnsku, který se udál v padesátých letech 20. století. Využil jsem archivní prameny a svědectví dosud žijících osob, popřípadě jejich příbuzných. Bohužel neochota některých lidí, často složitá dostupnost pramenů a bezmála šedesát let od činnosti a odsouzení skupiny mi znemožňuje provést dokonalejší rekonstrukci případu.

Během doby zpracování studie jsem nahlédl do práce archivů, konkrétně Archivu bezpečnostních složek ČR, setkal se s mnoha lidmi více či méně ochotnými sdílet své životní osudy a získal jiný pohled na totalitní vláda a praktiky KSČ.

Při zpracování tohoto tématu jsem prošel více než 500 stran dokumentů věnujících se přímo procesu s Vnislavem Fruvirtem a spol., a dalších více než 900 stran věnujících se profilům vyšetřovatelů a policistů. Nahrál přes 5 hodin rozhovoru se svědky a více než 10 hodin protelefonoval s pouzůstalými a příbuznými hlavními aktéry celého případu. Dotazoval jsem se na konfederaci politických vězňů, matrikách a dalších institucích. Snažil jsem se spojit s hlavním vedoucím celé skupiny Emilem Musilem a plánoval jsem ho navštívit ve Švýcarsku. Bohužel nesouhlasil, a tak jsme se mohli spojit, také díky zprostředkování jeho syna, pouze korespondenčně. Na základě takto získaných informací jsem přistoupil k rekonstrukci případu.

Časové možnosti a požadovaný rozsah práce mi nedovolily větší srovnání dostupných pramenů, podrobnější prozkoumání více archivních materiálů a pátrání po dalších svědcích. Zajímavé by také bylo, provést srovnání s podobnými případy z té doby. Toto srovnání by ale vydalo na samostatnou diplomovou práci, a proto je uvádím jen velmi obecně. Pro získání představy o tehdejší době to ale plně dostačuje.

Díky této práci jsem dokázal lépe proniknout do doby, která více než čtyřicet let ničila nejen náš národ a ovlivnila osudy mnoha lidí. Někteří se z křivd, které na nich byly během komunistického teroru spáchány dodnes nevzpamatovali. Jiní, ti šťastnější, se dívají do minulosti s vědomím její závažnosti a zároveň s úsměvem. Pro nás by měla být doba mezi lety 1948 - 1989 odstrašujícím příkladem a měli bychom si stále připomínat, jak někteří naši předkové proti ní bojovali. Je teď už jen na nás, abychom se v budoucnosti nedopracovali k něčemu podobnému.

Použitá literatura

1. BALÍK, Stanislav; HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945–1989*. Brno : CDK, 2007. ISBN 978-80-7325-130-7.
2. BROŽ, Ivan . *Roosevelt - Čtyřikrát prezidentem USA*. Praha : Epoque, 2010. 144 s. ISBN 978-80-7425-034-7.
3. BURSÍK, Tomáš. *Přišli jsme na svět proto, aby nás pronásledovali : Tresnanecké pracovní tábory při uranových dolech v letech 1949 - 1961*. Praha : Ústav pro studium totalitních režimů, 2009. 210 s. ISBN 978-80-87211-22-9.
4. HAVLÍČKOVÁ, Helena. *Dědictví : Kapitoly z dějin komunistické perzekuce v Československu 1948 - 1989*. 2. přepracované vydání. Olomouc : Poznání, 2008. 430 s. ISBN 978-80-86606-77-4.
5. KAPLAN, Karel; KOSATÍK, Pavel: *Gottwaldovi muži*. Praha a Litomyšl 2004, ISBN 80-7185-616-9.
6. Kolektiv autorů. *Cesta na severozápad* Praha : Edice Paměť - Academia, 2010. 440 s. ISBN 978-80-200-1830-4.
7. LETZ, R. *Dokumenty k procesu s katolickými biskupmi Jánom Vojsaššákom, Michalom Buzalkom a Pavlom Gojdičom*. 1. vyd. Bratislava: Ústav pamäti národa, 2007. 373 s., ISBN 978-80-969296-6-5
8. LEWIS, Brenda R. *Churchill*. Praha : Ottovo nakladatelství, 2007. 256 s. ISBN 978-80-7360-581-0.
9. MAREK, Pavel. *České živnostnictvo v letech 1945–1960 : (Likvidace živnostníků, řemeslníků a obchodníků v českých zemích)* . Brno : Doplněk, 2006. 328 s. ISBN 80-7239-200-X.

10. MARX, Karel; ENGELS, Bedřich. *Manifest komunistické strany*. Praha : Svoboda, 1974. 36 s.
11. MIKLOŠKO, František. *Nebudete ich moct rozvrátit : z osudov katolíckej cirkvi na Slovensku v rokoch 1943-89*. Bratislava : Archa, 1991. 282 s.
12. NAVARA, Luděk; KASÁČEK, Miroslav. *Mlynáři od Babic : Nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*. 1. Brno : Host, 2008. 334 s. ISBN 978-80-7294-281-7.
13. NOVOTNÝ, Jan. *Sokol v životě národa*. [1. vyd.] Praha : Melantrich, 1990.
14. PERNES, Jiří; POSPÍŠIL, Jaroslav; LUKÁŠ, Antonín. *Alexej Čepička : šedá eminence rudého režimu*. 2008 : Brána, Praha. 312 s. ISBN 978-80-7243-382-7.
15. PRŮCHA, Václav a kol.: *Hospodářské a sociální dějiny Československa v 19. a 20. století*, Praha : Doplněk, 1974.
16. REICHL, Martin. *Cesty osudu*. Cheb : Svět křídel, 2004. ISBN 80-86808-04-1.
17. RUPNIK, Jacques. *Dějiny Komunistické strany Československa : Od počátků do převzetí moci*. První. Praha : Academia, 2002. 283 s. ISBN 80-200-0957-4.
18. SCHELLE, Karel; TAUCHEN, Jaromír; VESELÁ, Renata, aj. *Stát a právo v době Metternichově*. Ostrava : Key Publishing, 2009. 72 s. ISBN 978-80-7418-042-2.
19. SVATOŠ, Zdeněk a kol.: *Pionýrská encyklopedie 1. Česká ústřední rada PO SSM v nakladatelství Mladá fronta*, 1978, Praha. 256 s.
20. VANĚK, Miroslav. *O orální historii s jejími zakladateli a protagonisty*. Praha : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR v.v.i., Centrum orální historie, 2008. 112 s. ISBN 978-80-7285-107-2.

21. VANĚK, Miroslav. *Orální historie ve výzkumu soudobých dějin*. Praha : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR v.v.i., Centrum orální historie, 2004. 174 s. ISBN 80-7285-045-8.
22. VAŠKO, Václav. *Dům na skále 1: Církev zkoušená 1945 - začátek 1950*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2004. 255 s. ISBN 80-7192-891-7.
23. VAŠKO, Václav. *Dům na skále 2: Církev bojující. 1950 - 1960*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2007. 466 s. ISBN 978-80-7192-892-8.
24. VEBER, Václav. *Stalinovo impérium : (Rusko 1924-1953)*. Praha : Triton, 2003. 167 s. ISBN 80-7254-391-1.
25. VOREL, Jaroslav; ŠIMÁNKOVÁ, Alena aj. *Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech. Díl I. Sešity Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu č. 8*. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu 2003. 415 s. ISBN 80-86621-03-0.

Zdroje on-line

26. NOVÁK, Matyáš; NOVÁK, Lukáš. Skaut.org [online]. 2003, 1. 1. 2003 [cit. 2011-10-24]. Co je skauting. Dostupné z WWW: <<http://www.skaut.org/index.php>>.

Archivní dokumenty

27. ARCHIV BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK ČR, Fond vyšetřovacích spisů, V-919 Brno - Fruvirt Vnislav a spol., Skupinový vyšetřovací spis.

28. ARCHIV BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK ČR, Fond vyšetřovacích spisů, V-919
Brno - Fruvirt Vnislav a spol., Vyšetřovací spis.
29. ARCHIV BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK ČR, Fond vyšetřovacích spisů, V-919
Brno - Fruvirt Vnislav a spol., Všeobecný spis (Operativní materiál).
30. ARCHIV BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK ČR, Fond personálních spisů, Josef
Skoták, nar. 19. 3. 1927.
31. ARCHIV BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK ČR, Fond personálních spisů, František
Jochmann, nar. 22. 12. 1921.
32. ARCHIV BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK ČR, Fond personálních spisů, Hynek
Stojar, nar. 27. 9. 1926.
33. ARCHIV BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK ČR, Fond personálních spisů, Oldřich
Londýn, nar. 6. 9. 1919.
34. ARCHIV BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK ČR, Fond personálních spisů, Podrážka
Vítězslav, nar. 27. 6. 1923.
35. ARCHIV BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK ČR, Fond personálních spisů, Jan Šedý,
nar. 10. 5. 1920.

Seznam příloh v textu

- Fotografie Fruvirt Vnislav str: 53 (27)
- Fotografie Musil Emil str: 55 (27)
- Fotografie Osolsobě Jan str: 55 (27)
- Fotografie Blažek Karel str: 56 (27)
- Fotografie Tomanec Alois str: 56 (27)
- Fotografie Pospíšilová Božena str: 57 (27)
- Fotografie Glozar Antonín str: 57 (27)
- Fotografie Pejřil Václav str: 58 (27)
- Fotografie Skoták Josef str: 76 (30)
- Fotografie Jochmann František str: 77 (31)
- Fotografie Stojar Hynek str: 78 (32)
- Fotografie Londýn Oldřich str: 80 (33)
- Fotografie Šedý Jan str: 82 (35)
- Fotografie Protistátní leták 1 str: 71 (27)
- Fotografie Protistátní leták 2 str: 72 (27)
- Fotografie Protistátní leták 3 str: 71 (27)
- Fotografie Protistátní leták 4 str: 73 (27)
- Fotografie Zabavené zbraně 1 str: 74 (27)
- Fotografie Zabavené zbraně 2 str: 74 (27)

Seznam příloh

Příloha I: Rozhovor s P. Vnislavem Fruvirtem uskutečněný 22. 1. 2010, zvukový záznam

Příloha II: Rozhovor s P. Vnislavem Fruvirtem uskutečněný 29. 7. 2010, zvukový záznam

Příloha III: Rozhovor s Aloisem Tomancem uskutečněný 19. 10. 2011, zvukový záznam

Příloha V: Email od Věry Osolsobě (snacha Jana Osolsobě) autorovi práce z 10. a 16. 3. 2011 v soukromé dokumentaci autora

10. 3. 2011:

“Jan Osolsobě, nar. 8.2.1933 byl otec mého manžela a zemřel před několika lety. Rodiče manžela se rozvedli a manžel žil u matky. Vzpomíná si, že otec byl buřič a celý život "bojoval" slovně proti komunistům. Po vyučení pracoval ve fabrice v Brně-Slatině a zřejmě vedl na tehdejší dobu nevhodné řeči. Měl před vojnu a bydlel u rodičů. Byl rozmazlený jedináček starých rodičů. Matka v domácnosti a otec byl pekařem před II.svět.válkou ve Vídni a potom u nějakého žida v Kloboukách. Jan byl samý problém a když k nim domů přišla policie, Jan vytahoval ze šuplíku občanku a měl tam i zbraň. Jestli ho zavřeli jen za pobuřující řeči nebo i za držení zbraně nebo něco jiného neví ani manželova matka-bývalá Janova manželka, která taky bydlí v Kloboukách. Ví jen, že to bylo po Janově vyučení a ještě před jeho nástupem na vojenskou službu. Zavřený byl necelé 2 roky, asi pracoval někde v dolech, kde si zničil zdraví (později mu odoperovali polovinu žaludku) a teprve potom šel na vojnu a byl u PTP. Pak se oženil ale asi s ním byl nelehký život. K volbám za minulého režimu chodil pravidelně s pravítkem a propiskou, nechodil za plentu a veřejně škrtal neoblíbené lidi - komunisty na volebních listcích. Manžel i jeho sestra to neměli ve škole jednoduché a po rozvodu rodičů zůstali u matky. Jan žil sám, občas jsme se navštívili, ale nikdy o své minulosti nemluvil.

Bohužel nic jiného se mi nepodařilo zjistit, takže Vám to asi moc nepomůže.

S přáním hezkého dne

Věra Osolsobě“

z 16. 3. 2011

“Dobrý den pane Kupský,

včera jsem byla navštívit tchýni a švagrovou a podle nich měl tchán v Americe dvě tetičky, byly to sestry jeho matky Josefky, roz. Klimentové. Později, když jí tchánova matka psala, že se bude Jan ženit (to už asi žila jen jedna ze sester) jim tetička psala, že má

problémy se zaměstnanci své firmy, že už na ně nestačí a že ji okrádají (měla auta, ale nevíme jestli měla autodopravu nebo taxíky) a pokud by přijel, nechala by mu svou firmu. Ale tchýně si není jistá, že by tam odešel. S tetičkou si psali i později, dokonce tetička toužila po českých granátech, tak jí tchýně háčkovala dečky a ubrusy a do nich dali české granáty, na celnici v Brně to balili a posílali. Ale když od tetičky přišel nějaký balík, byl roztrhaný a byl v něm kus smotaného rezavého drátu, aby váha odpovídala. To tchán strašně nadával na komunistické celníky. Chtěl odejít do zahraničí i s rodinou asi v roce 1968, ale tchýně mu to rozmluvila. Říkala, že když neutekl jako svobodný kdy měl možnost zůstat v Rakousku, tak nemá ohrožovat rodinu. Údajně ze Slatiny, kde před válkou pracoval, každých čtrnáct dní chodil do Rakouska, ale říkával že ne jako "ti" kopečkáři. Údajně čekával pod stromem a nějaká hospodská mu dávala signál, takže pohodlně přenášel do Rakouska zbraně a nějaké plány. Taky prý spolupracoval i s nějakým hajným, ale vždy se jich navzájem znalo jen pár. Říkával, že kdyby chtěl, mohl by zůstat v Rakousku, ale on tehdy asi nechtěl a chtěl proti komunistům bojovat. Při žádné akci ho nikdy nechytily, takže ho musel někdo udat. V době kdy pro něho přišli ležel doma s poraněnými nohama. V práci mu spadl nějaký těžký plech na nohy a měl zlomené prsty na nohách. Ale prý říkával, že tomu kdo ho udal už odpustil, protože jak ho mučili, tak se nediví že udával kamarád kamaráda. On prý to vydržel a neudal nikoho, ale bylo to prý hrozné. Taky říkával, že se smrti nebojí, protože nikdy nikomu neublížil a má svědomí čisté. Tchýně říkala, že nikdy o žádném Emilovi Musilovi ani o nikom jiném z Mokrého nemluvil ani o tom, že by se podílel na nějakých teroristických akcích. Taky říkával, že jeho spis měl moc listů, ale postupně jak přibývalo výslechů listů ze spisu ubývalo. Ale to už jsem se moc rozepsala a asi Vám to moc nepomůže.

Věra Osolsobě”